WANDELEN IN CADIZ

DE WANDELGIDS



ANNE MIDDELKAMP

Wandelen in Cádiz

Eerste editie, 2020
Uitgegeven in eigen beheer
© 2020 Ardanza Media

Auteur: Anne Middelkamp
Fotografie: Nikki Schuurman, Anne Middelkamp, Karen Brand
Vogelfotografie: Javier Elorriaga, Birding The Strait
Vormgeving & layout: Nathalie Harsono van Studio Fijnbesnaard

Foto voorkant: Wandeling 3, Loma de San Bartolomé

ISBN 978-90-8258-271-0

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/ of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het ebook ‘Wandelen in Cádiz’ is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gemaakt. Voor de schade als gevolg van eventuele onjuistheden is Ardanza Media niet aansprakelijk. Deelname aan de wandelroutes die in deze wandelgids beschreven worden geschiedt geheel op eigen risico.

Walking in Cádiz

www.walkingcadiz.com
info@walkingcadiz.com

Inhoud

Introductie 7

Over de auteur 8

Over dit boek 10

Over de wandelingen 11

Provincie Cádiz 12

Wandelingen 20

0. Overzichtskaart 20

1. Cerro de Abejaruco 22

2. Sendero del Acantilado 36

3. Loma de San Bartolomé 50

4. Colada de la Reginosa & Baños de Claudia 64

5. Río Guadalmesí 80

6. Sendero Valdeinfierno 94

7. Ruta de los Molinos de Patrite 106

8. Subida al Picacho 122

9. Sendero La Laguna del Moral 136

10. Peñón Grande & Llanos del Endrinal 152

11. Cerro Coros 168

12. Sendero Río Majaceite 184

13. Stadswandeling Cádiz 198

14. Vejer de la Frontera 222

Activiteiten en excursies 244

Restaurants 258

Accommodaties 260

Sociale media 262

Contact 263



Introductie

Anne en Tommie
in het bos bij Betis



Over de schrijfster en de allereerste Nederlandstalige wandelgids voor Cádiz!

Mijn naam is Anne Middelkamp, ik ben 61 jaar geleden geboren in Dokkum, Friesland. Ik ben hartstikke kippig en met die krakende knieën van mij heb ik mezelf nooit echt als een wandelaar beschouwd. In mijn vrije tijd ging ik liever naar de bioscoop, winkelen of lui op de bank liggen met een goed boek en een lekker wijntje.

Ik ontmoette mijn lief Arco 30 jaar geleden en we starten tegelijkertijd een reisorganisatie en een gezin en verhuisden toen naar Spanje. Prachtig Spanje, wild en fascinerend Spanje! Eerst woonden we in noordoosten, in Catalonië. Na vijf jaar zijn we verhuisd naar de andere kant van het land, naar de provincie Cádiz in Andalusië, helemaal in het zuiden.

Daar vonden we een huis op ‘de campo’ met een enorme, wilde tuin en een doosje bij de bushalte met een rillend bundeltje erin dat we mee naar huis namen en Tommie noemden. Omdat we niet in dat huis met de tuin konden blijven, zijn we verhuisd naar het prachtige stadje Vejer de la Frontera. Maar nu moest ik natuurlijk met dat hondje wandelen…

En in de loop van de tijd werden die wandelingen steeds langer, kilometers en kilometers over de eindeloze stranden en in de groene glooiende heuvels van de Costa de la Luz. Mijn vriendin Karen en ik reden met onze hondjes de uitgestrekte bergen van het Alcornocales en het Grazalema Natuurpark in.

We namen picknicks, mannen en kinderen mee en maakten honderden foto's!

Regelmatig bedacht ik dat het leuk zou zijn om over deze prachtige wandelingen te schrijven en ze met de hele wereld te delen! En dat heb ik dus gedaan. Hier is mijn e-book – de allereerste Nederlandstalige wandelgids voor Cádiz!

Ik wens je heel veel wandelplezier!

Anne Middelkamp

Vejer de la Frontera, Februari 2025

Over dit boek



In dit boek vind je 12 – gezins-vriendelijke - natuurwandelingen in de provincie Cádiz, allemaal makkelijk tot gemiddeld niveau, 2 tot 4 uur wandelen in de bergen en langs de kustlijn. Daarnaast is er een uitgebreide stadswandeling in Cádiz en in Vejer de la Frontera, waar wij wonen.

Bij elke wandeling is er aanvullende informatie met interessante feiten, plaatsen om te bezoeken, waar te eten en waar te verblijven. Je ontvangt € 10 cashback (of korting) bij de geselecteerde accommodaties.

Achteraan vind je een overzicht van lokale bedrijven die allerlei leuke activiteiten en belevenissen organiseren. Vogels kijken, paardrijden op het strand, fietsen, jeepexcursies in het natuurpark Grazalema of Doñana Nationaal Park, yoga, parapente, walvis- en dolfijnexcursies en surfen, om er maar een paar te noemen.

€ 10 Cashback!

Bij de geselecteerde hotels en appartementen ontvang je € 10 cashback (of € 10 korting). Het enige wat je hiervoor hoeft te doen is te vermelden dat dit een ‘Anne’s Walking Cádiz’- tip is bij je reservering (rechtstreeks bij het hotel, niet via agentschappen) en bij vertoning van dit ebook bij aankomst. Kijk op de website van de verschillende accommodaties naar reserveringsvoorwaarden.

Over de wandelingen

De wandelingen zijn voor iedereen met een normale fysieke conditie. Er is een klimmetje in bijna alle natuurwandelingen, maar je hebt geen jarenlange wandelervaring nodig. Draag comfortabele wandelschoenen met een goed profiel. Ik neem meestal mijn nordic walking-stokken mee, die ik erg handig vind bij afdalingen over rotsen en los gesteente. De meeste wandelingen zijn geschikt voor het hele gezin. Nummer 11, Cerro Coros niet voor jongere kinderen vanwege diepe afgronden. Wandeling nr. 6, Valdeinfierno, is gedeeltelijk toegankelijk voor rolstoelgebruikers. De wandelingen kunnen het hele jaar door gemaakt worden bij droog weer.

Dus trek die wandelschoenen aan en kom wandelen in Cádiz! Veel plezier!



Provincie Cádiz

Cádiz, ‘El sur del sur’ - Het zuiden van het zuiden.



De provincie Cádiz ligt in het uiterste zuiden van Europa, daar waar je aan de overkant van de glinsterende oceaan Afrika bijna kunt aanraken.

Cádiz heeft een verbazingwekkende variatie in landschappen. Van de hoge toppen van het Grazalema natuurpark in het noorden, tot de glooiende heuvels in het zuiden met miljoenen zonnebloemen in het voorjaar. Met de uitgestrekte, stille zandstranden en kleine, verborgen baaitjes van de Costa de la Luz, de kust van het licht, surfersparadijs. Met moerasgebieden, kliffen, sprookjesbossen en in de straat van Gibraltar dolfijnen, walvissen en een enorme vogelrijkdom.
In Cádiz vind je maar liefst 6 natuurparken: Sierra de Grazalema, Los Alcornocales, Parque Natural del Estrecho, Bahía de Cádiz, La Breña & Marismas del Barbate en het Nationaal Park Doñana. Een paradijs voor rustzoekers, birdwatchers en wandelaars!

Sherry en Flamenco. Paleizen, Romeinse ruïnes en de vismarkt



Je vindt in deze regio verbluffende cultuurschatten. Cádiz, de oudste havenstad in Europa, was in de 18e eeuw een van de rijkste steden van Spanje. Cádiz heeft statige paleishuizen, barokke kerken, ruïnes van een Romeins Amfitheater en een wereldberoemd carnaval. Hier vind je de beste vismarkt van Europa.

Het trotse Jerez de la Frontera is een verrukkelijke, levendige stad, rijk geworden door haar sherry, met fraaie bodega's en statige herenhuizen en natuurlijk de Koninklijke Andalusische Rijschool. Hier is in februari het wereldberoemde flamencofestival en zijn dagelijks intieme voorstellingen in kleine sherry tabancos. De twee andere sherrysteden, Sanlúcar de Barrameda el El Puerto de Santa María hebben pareltjes van oude binnensteden, geweldige visrestaurants en exclusieve bodega's. Bij Bolonia vind je



restanten van een Romeinse stad op het strand, ooit bevolkt door duizenden inwoners die rijk werden met het maken van Garum, een kostbare vissaus, gemaakt van rotte vis.

Onweerstaanbaar, puur Spanje

Cádiz is Andalusië in een notendop. En dan met het mooiste en beste ervan! De Feria del Caballo in Jerez is de leukste en meest gastvrije van het land, met haar paarden, fiere ruiters en knappe señoritas in hun ‘traje de gitana’. De witte stranden aan de Costa de la Luz zijn paradijselijk en eindeloos. Hier vindt je nergens hoogbouw maar wel ontelbare visrestaurantjes en chille ‘chiringuitos’ op het strand waar je kunt relaxen met je mojito of tinto de verano bij zonsondergang. Cádiz heeft fraaie witte vestingdorpjes met een kasteel op de top zoals Arcos de



la Frontera, Vejer de la Frontera, Zahara de la Sierra, Medina Sidonia, Grazalema, Jimena de la Frontera en Castellar de la Frontera. De toevoeging ‘de la Frontera’ markeert de grens tot waar de Moren eeuwenlang stand hielden en overal vindt je sporen van de rijkdommen die zij hier gebracht hebben. Aan zee vind je het populaire vissersdorp Conil de la Frontera en Tarifa, het meest zuidelijk gelegen stadje van Europa, is een geliefd oord voor kite-surfers omdat het hier altijd waait.

Die wind ja.

Dat de stranden van de Costa de la Luz niet volgebouwd zijn komt door de wind die hier af en toe genadeloos hard kan waaien. Soms dagen achtereen. De Levante komt vanuit het binnenland en dan kun je maar het beste wegduiken in een van de beschutte baaitjes, bij Caños de Meca of bij Conil. De Poniente komt van over de oceaan en zorgt voor een heerlijk briesje op warme zomerdagen waardoor het hier nooit zo heet wordt als in het binnenland.

Cádiz, een gastronomisch feestje!

Eten is in Cádiz een serieuze maar zeer plezierige aangelegenheid waar graag heel veel tijd voor uitgetrokken wordt. Vanwege de lange kustlijn vind je hier natuurlijk veel vis, maar stoofschotels van de ‘retinto’ koe zijn ook niet te versmaden. De keuken hier is een van pure, eerlijke smaken met een vleugje Noord Afrika. Met de ‘pescaíto frito’, de gefrituurde vis, de traditioneel gevangen blauwvintonijn van de Almadraba, de koude gazpacho en salmorejo soep van rauwe groente, de beroemde sherry wijnen en de

overvloedige oogst van de vruchtbare bodem. Er is een tapasbar of een ‘Freiduría’ voor een puntzak gefrituurde vis op elke hoek van de straat. En in Jerez drink je een fino of oloroso van het vat in de kleine sherry Tabancos. Cádiz heeft befaamde gastronomische restaurants maar je maakt mij nergens gelukkiger mee dan met een ‘tortillita de camarones’ met een frisse, droge manzanilla sherry bij zonsondergang aan zee...

Een tiptop verzorgde kennismaking met Cádiz organiseren we natuurlijk graag voor je, zoals deze:

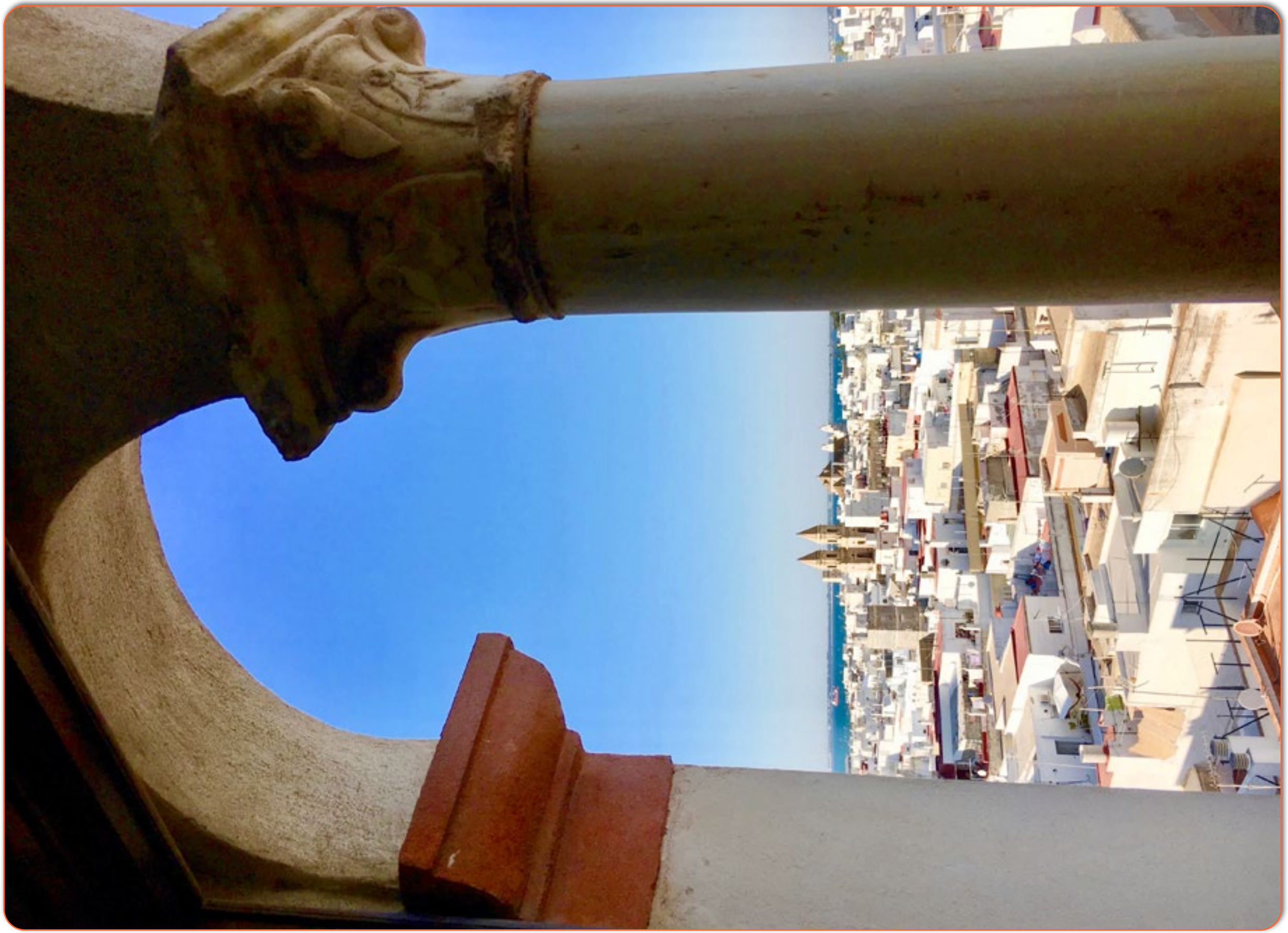
8 daagse Fly&drive Cádiz&Costa de la Luz

www.ardanza.nl

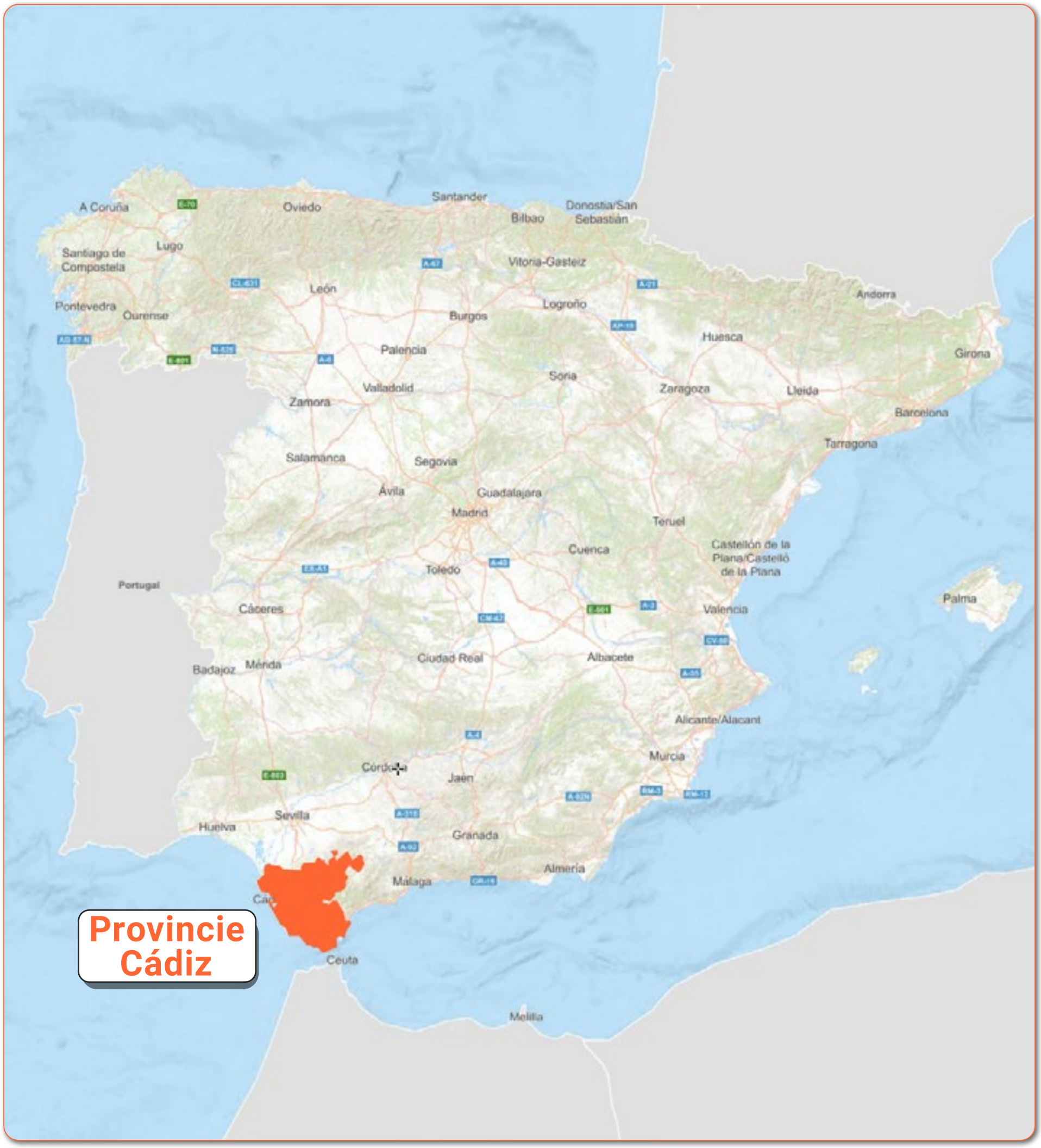
Meer weten over Cádiz?

Turismo de Cádiz

Meer weten over Cádiz? Op de website van Turismo de Cádiz vind je o.a. een culturele agenda , een overzicht van alle 83 stranden (!), een vogelgids (zie ook de link bij wandeling 3) en alles wat je nog meer wilt weten over de Provincie Cádiz.

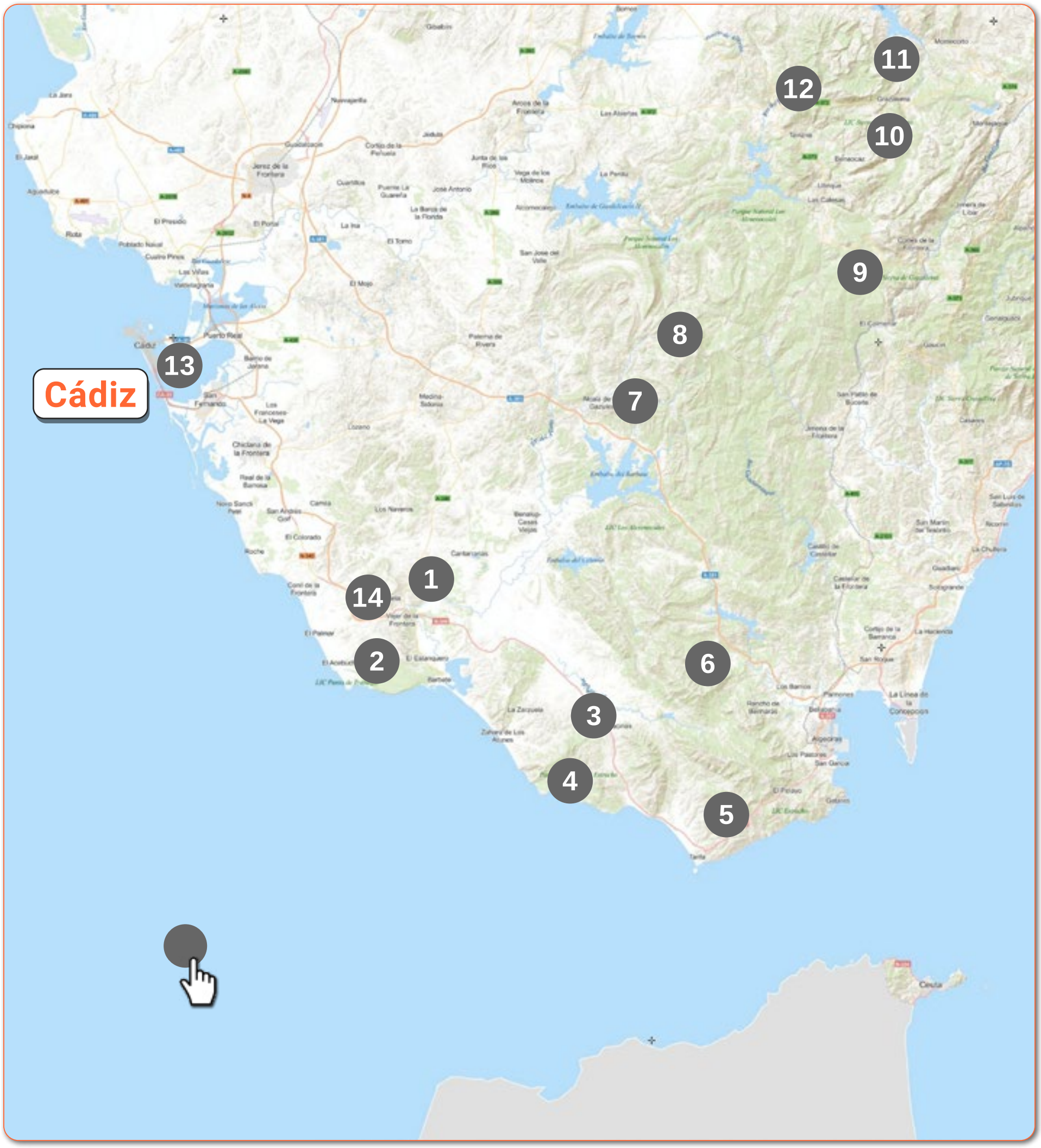


Waar in Spanje



© Instituto Geográfico Nacional

Overzicht wandelingen



© Instituto Geográfico Nacional

1. Cerro de Abejaruco

Bijeneters en roofdieren
aan de voet van
Vejer de la Frontera



De route

- **Naam: Cerro de Abejaruco**
- **Waar: Vejer de la Frontera, tussen Cañada Ancha en Libreros**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 4,5 km**
- **Duur: 1,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Weinig**
- **Hoogste punt: 115 meter**
- **Laagste punt: 10 meter**
- **Soort pad: Gemarkeerd, voor het grootste gedeelte verhard zandpad**

Startpunt. Neem op de N340 ter hoogte van Vejer de A396 richting Medina Sidonia en na 500 meter de 1e afslag naar rechts, bij Venta el Rayo en de ronde Picadero (manege). Rijd ongeveer 3 kilometer over een smalle weg langs de Río Barbate. Nadat je een huis met 4 schoorstenen gepasseerd bent en een verzinking in de weg, is er links een open (zand)plek en een vergeeld en een beetje verouderd informatiebord over de wandeling. Hier kun je de auto achterlaten. De eerste 10 minuten is er nog geen markering.

De kaart



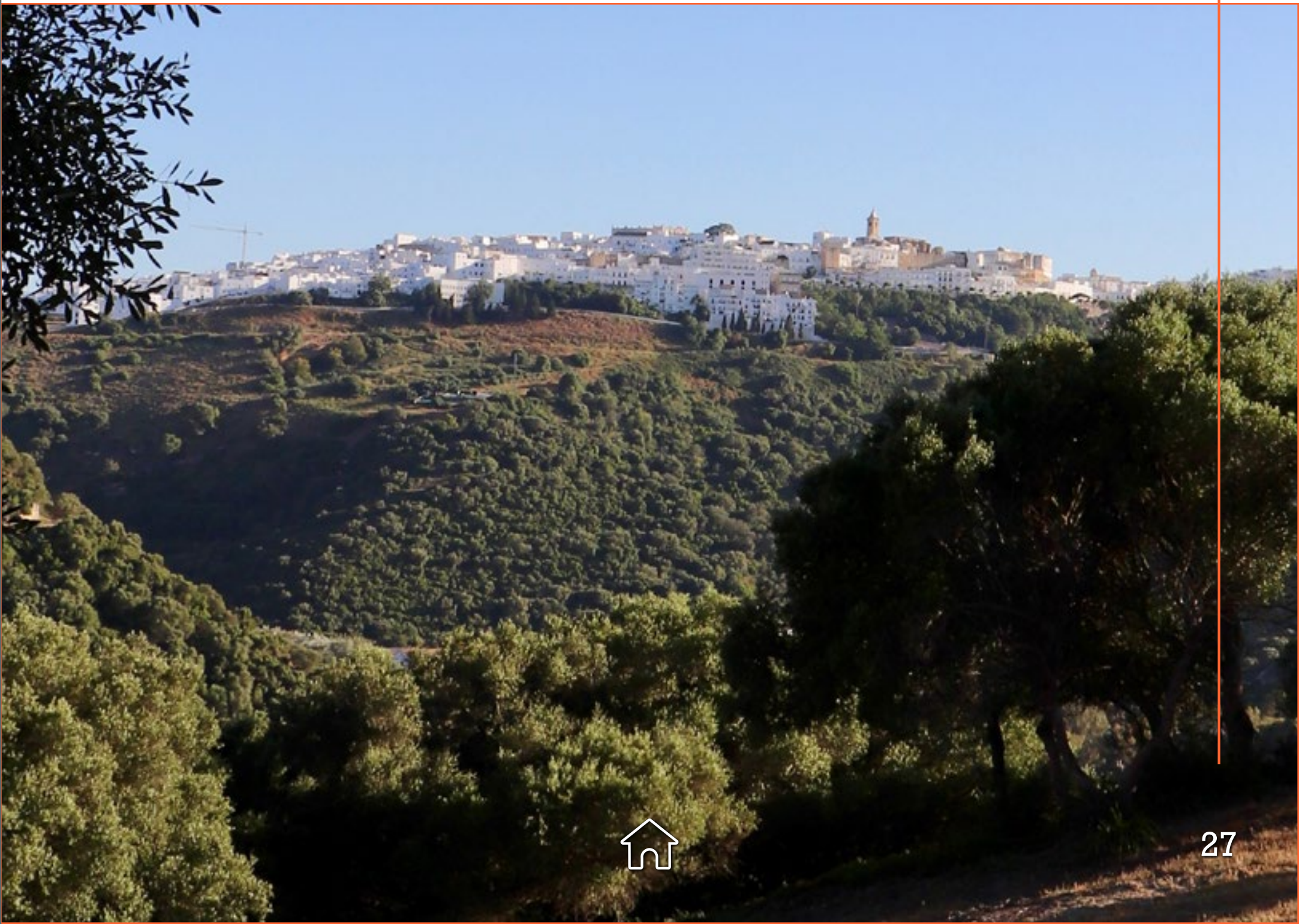
© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Dit is mijn favoriete wandeling in de directe omgeving van Vejer, waar ik woon. Het is een gemarkeerd pad rond de Cerro de Abejaruco, een heuvel van 143 meter hoog. Onderweg heb je geweldig uitzicht op Vejer, de rijstvelden en de moerassen en voormalige lagune van La Janda. In de verte zie je de toppen van het natuurpark de Alcornocales. Vanaf boven zie je de oceaan glinsteren. Als je mazzel hebt kom je de Meloncillo, de Egyptische mangoest tegen, die woont hier.

Hier heb ik 2 jaar lang gewoond. Een unieke plek. Wat heb ik intens genoten van de stilte, het uitzicht, de vogels, de miljoenen zonnebloemen in de zomer. Maar het was niet te doen met de kinderen, zo afgelegen, geen drinkwater, de slechte weg. (Het huisje, niet van ons hoor, staat te koop voor ruim een half miljoen...)

De Wandeling



De wandeling begint langs de smalle, bochtige weg naar Libreros. Vanaf de parkeerplek met een vergeeld informatiebord neem je het zandpad, je komt langs een paar boerderijtjes. Ga rechtdoor. Na ongeveer 500 meter zie je rechts de restanten van een oude Romeinse oven, afgesloten met een metalen hekwerk. Links van deze oven gaat een smal paadje naar beneden naar een bron. Dit is waar wij 2 jaar lang al ons drinkwater haalden! Vervolg het pad rechtdoor, bij de splitsing staat het eerste paaltje met witte pijl op rode achtergrond. Dit is de markering van deze wandeling.

Het pad voert je langs glooiende akkers en grasvelden. Het uitzicht is weids en de hemel eindeloos. In voor- en najaar kun je hier duizenden ooievaars van of naar Afrika zien vliegen. Regelmatig zie je gieren en met een beetje geluk de abejaruco, de bijeneter, waar dit gebied naar vernoemd is. Dat vogeltje is zo klein en zo snel dat ik hem vooral herken aan zijn geluid en de manier





waarop hij vliegt, een grappige dansende duikvlucht, omhoog – omlaag – omhoog.

Torenhoog bamboe en mega cactussen

Halverwege de wandeling krijg je een behoorlijk steile afdaling, een gedeelte van dit pad is geasfalteerd. Vanaf hier heb je prachtig zicht op Vejer, en rechts op Santa Lucía, La Muela en het industrieterreintje van Vejer: Cañada Ancha.

Beneden aangekomen neem je bij de splitsing de scherpe afslag naar links, en nu moet je weer omhoog (Auw, gemeen!). Valt allemaal reuze mee en de hele weg houd je dat prachtige uitzicht op Vejer, het allermooiste dorp van de wereld... Helemaal bovenaan gaat het zandpad op een gegeven moment naar rechts maar dat is een privéweg en jij moet rechtdoor, over een voetpad geflankeerd door struiken en een hoger gelegen weiland. In het voorjaar groeit het gras hier

kniehoog en na regen kan het behoorlijk blubberig zijn. Na ongeveer honderd meter zie je voor je een spierwit vakantiehuis (Ons oude huis is langs het karrepad rechts ervan). Vervolg het pad naar beneden met metershoog bamboe aan weerskanten en langs enorme cactussen van 3 meter hoog. Bij de splitsingen ga je tweemaal naar rechts. De laatste 10 minuten is hetzelfde als op de heenweg.

Pas op voor roofdieren

Onderweg groeit veel eetbaars! Je ziet olijfbomen, vijgen, sinaasappel- en amandelbomen, moerbeien, bramen en mispel, naast steeneiken, brem en mastiekbomen. Hier wordt in het najaar gejaagd op patrijs en er loopt ook wel eens een verdwaald wild zwijn rond. Een heel bijzondere inwoner, die we soms gezapig zagen oversteken is de ‘meloncillo’, de Egyptische mangoest. Dit ratachtige roofdier lijkt op een enorme wezel met een lange staart. Hij jaagt overdag op konijnen, knaagdieren, vogels en insecten, maar is vooral bekend omdat hij immuun is voor slangengif. Hij kan 60 cm lang worden dus dat is schrikken als je hem tegenkomt! Vogels die in dit gebied wonen zijn, naast de bijeneter, patrijzen, de zwarte wouw, zomertortel, distelvink, ooievaars en zwaluwen.

Tip! Op dit filmpje zie je, naast de magnifieke vogels in deze streek, ook de meloncillo!

Murmelend water in Santa Lucía

Santa Lucía is een merkwaardig, verstopt dorpje aan de voet van Vejer de la Frontera. NB: De afslag naar het dorpje vanaf de N340 mag alleen naar rechts! Vanaf de doorgaande weg duik je dan naar beneden, langs een lelijke elektriciteitscentrale en dan: Een oase. Bamboe. Groen. Bloemen. Gezang van vogels en het gemurmel van overvloedig stromend water. Heerlijk! Santa Lucía is dan ook bekend om haar Romeinse aquaduct, dat in 2019 gerestaureerd is, en vijf watermolens. Je kunt een leuk stukje wandelen in de omgeving van het aquaduct, aanrader! Vooral ook met kinderen is het hier heerlijk, een zomerse plons is gegarandeerd!

Eettips

Tips

Oudste kroeg van Cádiz

Voor een Spaans ontbijt van ‘Media tostada con tomate’ of een eerlijke lunch word je hartelijk ontvangen in de oudste kroeg van Cádiz: Venta el Toro in Santa Lucía. Binnen is het gezellig proppen met aan de wanden de Iberische hammen en oude posters van stierengevechten. Perfecte locatie voor een hapje en een finootje of caña, pilsje, op het terras. Eervolle vermelding krijgen de ‘Patatas con huevos’ – bestel ze met bloedworst (morcilla) of chorizo. ‘Para chuparse los dedos!’ – om je vingers bij af te likken!

Venta el Toro

Restaurante Patría

Een geweldige plek voor lunch en diner is Restaurante Patría van de sympathieke Denen Thomas en Åse Donsø. Op 10 minuten buiten Vejer gelegen met een fijne tuin en groot terras met geweldig uitzicht. Innovatieve kaart met een fusie van Deense - Mediterrane keuken en mooie vegetarische gerechten. Reserveren aanbevolen!

Restaurante Patría

Accommodaties

Tips

La Botica de Vejer

€10 CASHBACK

In Vejer zelf wacht je in La Botica een gastvrij verblijf. Dit kleine hotel ligt verstopt in een rustig straatje achter de Plaza España. Vanaf het dakterras heb je geweldig uitzicht over het oude dorp en de glooiende omgeving met de bergen in de verte.

La Botica de Vejer

Finca la Hijuela vakantiehuizen

€10 CASHBACK

Een heerlijke en gastvrije basis om de Costa de la Luz te verkennen zijn de fijne huisjes van Carin en Carlos, Finca la Hijuela, in het naastgelegen La Muela. Verstopt in het bos aan het einde van een landweggetje. Om helemaal tot rust te komen!

Finca la Hijuela vakantiehuizen

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



2. Sendero del Acantilado

Langs de hoogste kliffen
van de Costa de la Luz



De route

- **Naam: Sendero del Acantilado**
- **Waar: Parque Natural La Breña y Marismas del Barbate**
- **Soort wandeling: Lineair**
- **Lengte: 14 km heen en terug**
- **Duur: 3 - 3,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Ongeveer een kwart van de wandeling**
- **Hoogste punt: 104 meter**
- **Laagste punt: 5 meter**
- **Soort pad: Gemarkeerd, eerste helft verhard zandpad, de rest bospad met deels mul zand**

De leukste manier om deze wandeling te lopen is van Barbate naar Caños de Meca (en terug). Rijd door het centrum van Barbate en sla aan het einde af naar rechts. Ga langs het strand Hierbabuena omhoog. (Je kunt ook al vanaf dit leuke strand beginnen, dit is wel een extra klim). Na ongeveer een kilometer, bijna boven, parkeer je de auto op de eerste parkeerplek aan je linkerhand. Hier is plek voor zeker 20 auto’s en begint het gemarkeerde pad.

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Sendero del Acantilado is een geweldige wandeling langs de hoge kliffen tussen Barbate en Caños de Meca. Ik vind het een heerlijke combinatie van dennenbos, weids uitzicht en zeelucht! Aan het einde wachten in Caños de Meca een paar prachtige baaitjes, perfect voor een picknick. Langs de wandeling heb je hier en daar duizelingwekkende kijkjes naar beneden, langs de rotsen van wel 100 meter hoog. Er staan hekjes dus het is veilig, maar hou je hond (en je kind natuurlijk!) wel in de gaten.

De Wandeling





Dit is een van de wat langere wandelingen in dit boek maar prima te doen, met heel weinig hoogteverschil. Alleen aan het einde daal je helemaal af naar het strand van Caños de Meca. De eerste helft, tot de Torre del Tajo is een verhard zandpad, ook prima te doen met een buggy. Op dit gedeelte is er geen schaduw. In het weekend en op feestdagen is dit een populaire wandeling.

Halverwege kom je bij het hoogste punt; de Torre del Tajo, de wachttoren uit de 16e eeuw. Vanuit hier werd in vroegere tijden gewaarschuwd voor piratenschepen en vanaf deze toren was men in 1805 getuige van de slag om Trafalgar, de beruchte & bloederige zeeslag onder leiding van Lord Nelson, de grootste zeeheld uit de Britse geschiedenis. Hij kwam bij deze slag om het leven en zijn lichaam werd in een vat rum teruggescheept naar Engeland.

Dit is een mooi moment om even te mijmeren op het bankje bij de Torre, met uitzicht over de oceaan en de indrukwekkende kliffen. De wandeling



gaat verder naar het westen, door het geurige pijnbomenbos. Er zijn hier meerdere paden naast elkaar, maar wanneer je steeds de zee aan je linkerhand houdt kun je niet verdwalen. Na ongeveer 1,5 uur lopen totaal kom je aan de andere kant uit. Dit is mijn andere favoriete uitzicht: Cabo de Trafalgar, de landtong met de vuurtoren. Aan de rand van de duinen zie je prachtige, grillig gevormde jeneverbessen en pijnbomen, vergroeid met de windrichting. Je daalt af tot het dorpje Caños de Meca. Er zijn hier diverse restaurantjes, maar deze zijn niet allen het hele jaar open. Bij eb kun je langs de strandjes omgeven door hoge rotsen lopen en een verfrissende duik nemen. Bij vloed zijn de meeste van deze spectaculaire baaitjes niet of nauwelijks bereikbaar.

De slag bij Trafalgar

De beroemde Slag bij Trafalgar had plaats op 21 oktober 1805. De Britse vloot versloeg hier bij Cabo de Trafalgar de gecombineerde Frans-Spaanse vloot, waardoor Groot-Brittannië de heerschappij over de zee naar zich toetrok. Tijdens de zeeslag sneuvelde admiraal Horatio Nelson, de grootste zeeheld uit de Britse geschiedenis. Bij de Frans-Spaanse vloot vielen bijna 3400 doden en 1160 gewonden. Zestien schepen werden vernietigd, negen schepen keerden terug naar Cádiz, vier zeilden naar Gibraltar en vier schepen ontsnapten. De Engelse vloot had slechts 469 doden te betreuren. De boodschap dat Nelson is gesneuveld gaf de Engelsen een held die zij op dat moment hard nodig hadden. Deze overwinning van de Britten had gevolgen tot ver in de twintigste eeuw.

Lees meer over de Slag bij Trafalgar

Tips

Grootste duiventil van Europa

Iets verder van de kust af ligt, verscholen achter het pijnbomenbos, een goed bewaard geheim: De Palomar de la Breña. Dit is de grootste duiventil van Europa! Het ligt goed verstopt zodat het niet beroofd zou worden door zeerovers. Ooit woonden in dit doolhof uit de 18e eeuw duizenden duiven in meer dan 7.700 nesten. Ze werden gehouden voor hun vlees en het kruit wat van de duivenpoep gemaakt werd. De duiventil is gratis te bezoeken. Bij de Palomar is een klein hotel met een bar waar je terecht kunt voor een drankje en een tapa en waar men je graag meer info geeft over deze wonderbaarlijke plek.
(Ook accommodatietip!)

Palomar de la Breña

Naar de vuurtoren

Wanneer je door het pijnbomenbos via Caños de Meca richting Conil of Vejer rijdt, is het leuk om een kijkje te nemen bij de vuurtoren en wat te eten of te drinken bij Las Dunas, een grappige bar met een grote tuin, het hele jaar open. Neem een paar kilometer buiten Caños de Meca de afslag naar links: “Faro de Trafalgar/Playa“. Aan het einde van dit doodlopende weggetje ligt Las Dunas. Vanuit hier is het nog een kwartiertje lopen naar de vuurtoren. Je kunt langs de oceaan heen en over de weg terug lopen. Een schitterend plekje bij zonsondergang!

Bar Las Dunas

Accommodaties

Tips

Casas Karen

Een van de ‘pioniers’ die hier aan de kust in de jaren ‘70 een kleinschalig, eco-vriendelijk ruraal complex begon is Karen Abrahams. Casas Karen, met haar kleurrijke cabañas is door de jaren heen een begrip geworden. Glamping maar dan anders!

Casas Karen

Hotel Madreselva

Op een minuutje lopen van het strand in Caños de Meca met zicht op de vuurtoren van Trafalgar ligt hotel Madreselva met een fijne tuin, zwembad en kamers met eigen terras. Meer heb je niet nodig voor een romantisch weekendje weg!

Hotel Madreselva

Palomar de la Breña

Een heel bijzondere plek om te overnachten aan de andere kant van het pijnboombos is de Palomar de la Breña, bij die beroemde duiventil. Prachtig en rustig gelegen met uitzicht op het bos en de glooiende velden.

Palomar de la Breña

Eettip

Restaurante Castillejos

In Caños de Meca zijn diverse restaurants waar je prima kunt eten. Een mooie kaart en vriendelijke, professionele bediening vonden wij bij Restaurante Castillejos.

Restaurante Castillejos

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



3. Loma de San Bartolomé

Prachtige wandeling met fenomenaal uitzicht op Bolonia, Tarifa en Afrika



De route

- **Naam: Loma de San Bartolomé**
- **Waar: Vanuit het gehucht Betis, bij Bolonia**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 6,5 km**
- **Duur: 2,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Gemiddeld**
- **Schaduw: Ongeveer de helft**
- **Hoogste punt: 441 meter**
- **Laagste punt: 294 meter**
- **Soort pad: Ongemarkeerd, deels over rotsen, deels bos- en zandpad**
- **Bijzonderheden: Officieel mag je het eerste stuk, langs de klimwand niet lopen van 1 maart tot 31 augustus, zie hieronder voor alternatieven**

Startpunt van de wandeling is in het gehuchtje Betis in de la Sierra de San Bartolomé bij Bolonia. Op de N340 neem je de afslag naar Bolonia, de CA8202. Na ongeveer 2,5 km is er een afslag naar links (let op: deze is slecht aangegeven, er staan alleen wat reclameborden). Rij de berg op over de spaarzaam onderhouden, smalle, slingerende asfaltweg (rustig aan met je huurautootje!) tot je bij een verzameling huisjes komt. Rij door tot een geel bord naar rechts met ’Zona de escalada San Bartolomé, Zona de Arriba’. Hier is een parkeerterrein helemaal bovenaan aan de linkerkant.

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Dit is een van mijn favoriete (geheime!) wandelingen. Je loopt letterlijk op de rand van Europa in het zuiden van het zuiden. Bovenin in de Sierra de San Bartolomé heb je de Atlantische oceaan, Bolonia en Tarifa aan je voeten, gieren cirkelend boven je hoofd, Marokko aan de overkant. Magisch!

De Wandeling



Startpunt van de wandeling is een stukje terug vanaf de parkeerplaats waar het uitzicht al adembenemend is: De Sierra de Fates en Facinas tegenover je, rechts Tarifa, het strand van Valdevaqueros met de kitesurfers en aan de overkant van de oceaan de imponerende top van de Jebel Musa.

Loop iets terug naar beneden en ga ter hoogte van de piepkleine kiosko linksaf over de verharde weg rechts aanhoudend omhoog. Op een gegeven moment is er links van je een oude ronde steenoven. Bij het bord ‘Tajo del Búho o Canuto del Arca’ ga je richting deze rotsformaties. Hier ga je omhoog, door een hek. Je loopt dan steeds links van de rotsen van Bordillos, Arapiles en een gedeelte wat bekend staat als Mosaico, geliefd gebied bij klimmers.

Je loopt helemaal naar boven. Dit is wel even een klimmetje maar prima te doen. Soms zie je duidelijk een pad, soms wat minder. Om je heen grazen koeien, half verscholen in



het struikgewas. In het voorjaar, na regen kan het hier en daar behoorlijk drassig zijn. Na een half uurtje ben je bovenaan, hier moet je door een hek en dan: Wow! De oceaan en Bolonia met haar hoge zandduinen aan je voeten. Onvergetelijk mooi. Boven en onder je cirkelen gieren. Spectaculair!

Picknick in de zon met gieren boven je hoofd

Dit is een perfecte plek om je broodjes op te eten met het weidse uitzicht om je heen. Nu ben je op circa een kwart van de route. Volg het pad met steeds het grillig gevormde bergmassief links van je. NB: In deze bergen, de Sierra de San Bartolomé zijn twee grotten te vinden met prehistorische tekeningen, de Cuevas del Betín en de Cueva del Barranco del Arca maar die hebben wij zelf nog niet ontdekt, die zoeken we de volgende keer op!

Vervolgens loop je een gedeelte door het bos met een zachte naaldentapijt en de oceaan rechts



beneden van je. In dit gedeelte is er niet echt een pad maar je houdt steeds de rotsen links van je en gaat geleidelijk wat naar beneden. Regelmatig staan er ‘steenmannetjes’, gestapelde stenen, als wegwijzer.

Hier zie je de oceaan, Tarifa en Marokko liggen.

Na een tijdje kun je het pad weer duidelijk volgen en loop je dichter langs de rotsen met rechts mooie uitkijkjes over zee. Bij de wat smallere en steilere gedeelten is er touw gespannen zodat je niet misstapt. Als je het bos uitkomt kom je door een hek met rechts een paar enorme rotsblokken. Hier zie je de oceaan, Tarifa en Marokko liggen. Meteen na het hek is een splitsing. Neem het rechterpad, wat naar beneden gaat. Dit bredere pad met hier en daar wat los gruis gaat met de bocht mee naar links. Wanneer je op een verhard pad aankomt neem je de afslag naar rechts, verder naar beneden tot dat je op een bredere, verharde weg uitkomt. Volg deze naar links.

Dit open gebied staat bekend als de ‘Zona de Arriba’ met links velden waar lome koeien grazen en je onbewogen gadeslaan. Hier zie je een bord naar ‘el Tesoro’ een superleuk restaurant met een terras met fraai uitzicht (Geopend Semana Santa tot oktober). Volg het pad naar dit restaurant een klein stukje omhoog maar neem dan het 1e pad naar rechts, er staat een bord: ‘Camino sin salida’ (doodlopende weg). Rechts van je staan er daarna een aantal vakantiehuizen waarvan je wilde dat jij daar woonde. Bij de laatste huizen houdt het pad op en volg je het koepaadje links. Na ongeveer 5-8 minuten na de vakantiewoningen, ben je weer terug bij de parkeerplaats in Betis.

Mocht je dit laatste stukje nu mislopen dan kan er nog niks gebeuren, Je komt dan vanzelf op



de asfaltweg die naar Betis leidt. Iets langer lopen, maar verdwalen zul je niet!

O ja: Zou je hier willen wandelen tussen 1 maart en 31 augustus, doe de wandeling dan andersom. Je zou dan tot het uitkijkpunt in het westen, met zicht op Bolonia, kunnen lopen. En dan weer terug. Iets na de ‘Zona de Arriba’ zagen we paaltjes met een witte band, die markeren andere wandelingen, zoals naar de top, de Cerro Bartolo.

Intercontinentaal Biosfeer reservaat

Deze wandeling is gelegen in het Parque Natural del Estrecho, wat onderdeel is van het 900.000 ha grote ‘Reserva de la Biosfera Intercontinental del Mediterráneo Andalucía-Marruecos’, het enige intercontinentale Biosfeer reservaat ter wereld, verdeeld over de provincies Cádiz en Málaga in Andalusië en Tetuán, Chauen, Tánger en Larache in Marokko. Dit gebied is een van de drukste vogeltrekroutes op aarde en in de herfst en het voorjaar kun je hier tienduizenden roofvogels bewonderen die de oceaan oversteken tussen Europa en Afrika. Opmerkelijke roofvogels: zwarte wouw (> 80.000), dwergarend (> 10.000) en slangenarend (> 12.000). Maar ook kun je hier enorme zwermen zwarte en witte ooievaars zien. Andere roofvogels die je tijdens hun migratie kunt observeren zijn de vale gier, de aasgier, wespendief, de sperwer, grauwe- en de bruine kiekendief, visarenden en torenvalk.

NB: Een zeer uitgebreide gids over vogels in Cádiz is deze uitgave van Cádiz Turismo:

Birding Cádiz



Tips

Birdwatching

Wil je in deze omgeving met ervaren gidsen op stap? Javier en Yeray van Birding the Strait in Tarifa organiseren een onvergetelijke en zeer betaalbare kennismaking met de ongelofelijke vogelrijkdom van deze streek voor je. Kijk op hun website voor alle tours en programma's op maat. NB: De prachtige foto's van de vogels in dit boek zijn ook van hen!

Birding The Strait

Eettips

In Betis is alleen maar een piepkleine kiosko waar je – indien open - wat drinken kunt kopen dus neem zelf genoeg water en een picknick mee. Wanneer je genoeg tijd hebt dan rijd je na afloop natuurlijk even naar Bolonia, het mooiste strand van Andalusië, voor een hapje en een drankje en een frisse duik!

Restaurant Otero

Ga in Bolonia lunchen bij restaurant Otero te midden van de ruïnes van Baelo Claudia met een prachtig zicht op zee! Mooie kaart, prima geprijsd.

Restaurant Otero

Restaurant Antonio

Voor een exclusieve gastronomische belevenis is Restaurant Antonio in Zahara de los Atunes 'The place to be'. Volgens vrienden het beste restaurant in de omgeving.

Restaurante Antonio



4. Colada de la Reginosa & Baños de Claudia

Over Romeinse paden
in de mooiste
baai van Spanje

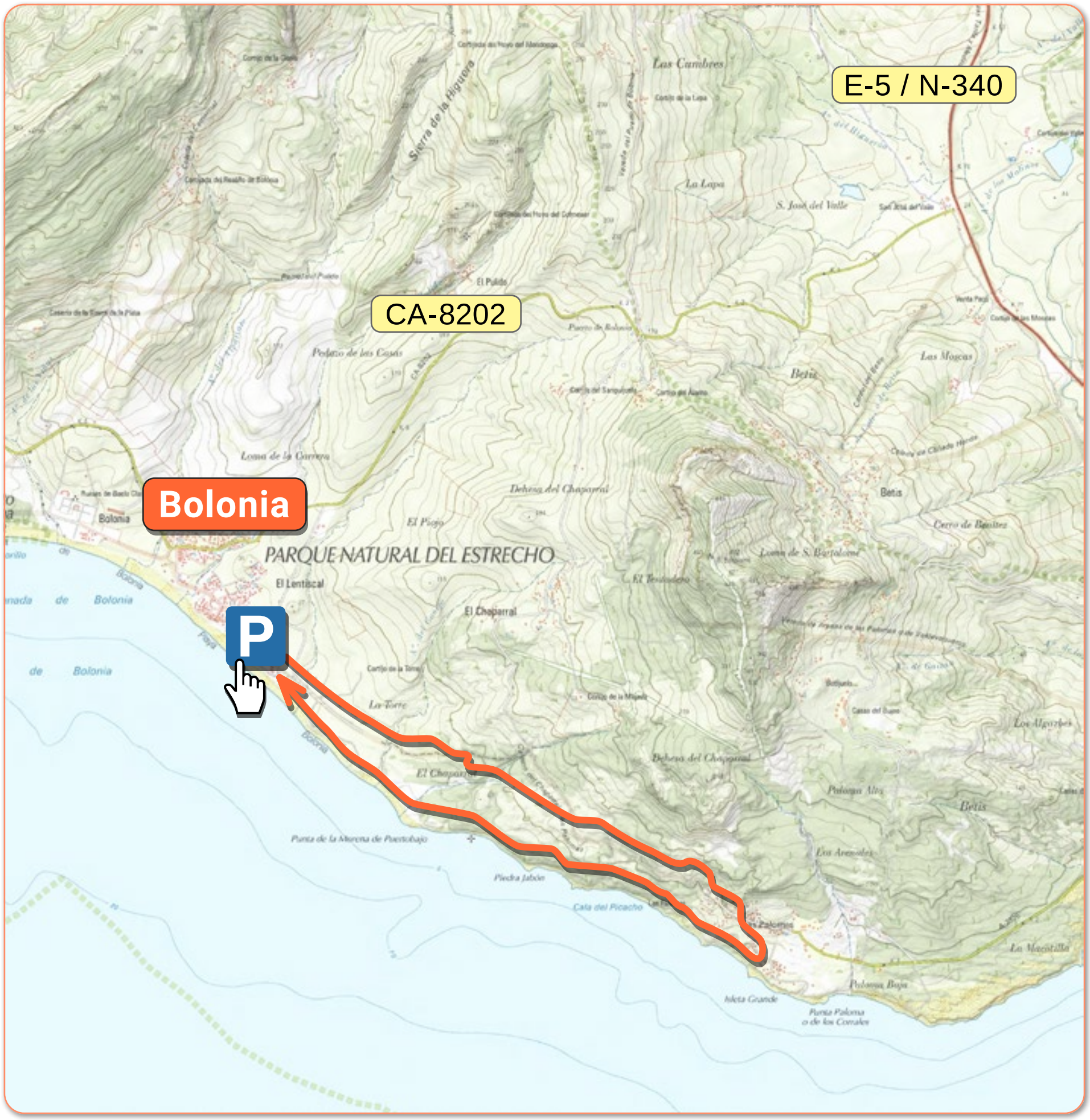


De route

- **Naam: Colada de la Reginosa & Baños de Claudia**
- **Waar: Bolonia / El Lentiscal**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 11 km**
- **Duur: 3 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Alleen de eerste helft**
- **Hoogste punt: 65 meter**
- **Laagste punt: 5 meter**
- **Soort pad: Gedeeltelijk mul zand, gedeeltelijk strand, soms rotsachtig**
- **Bijzonderheden: Behoort gedeeltelijk tot de E9 / GR145 Arco Atlántico**

Startpunt van deze wandeling is in El Lentiscal, bij Bolonia. De snelste route is over de E5 / N340. In de buurt gekomen van Tarifa neem je (een vrij scherpe) afslag CA8202 naar Bolonia. Nu volgt een smalle, slingerende weg naar beneden. Neem in Bolonia de afslag links naar El Lentiscal. Rijd tot het einde, parallel aan zee. Links is een groot parkeerterrein. Vanaf hier begint de wandeling. Ga door een stenen poort (twee muren) en volg het zandpad links omhoog, door een hek, het bos in. Het eerste gedeelte is gemarkeerd, terug langs de oceaan niet.

De kaart



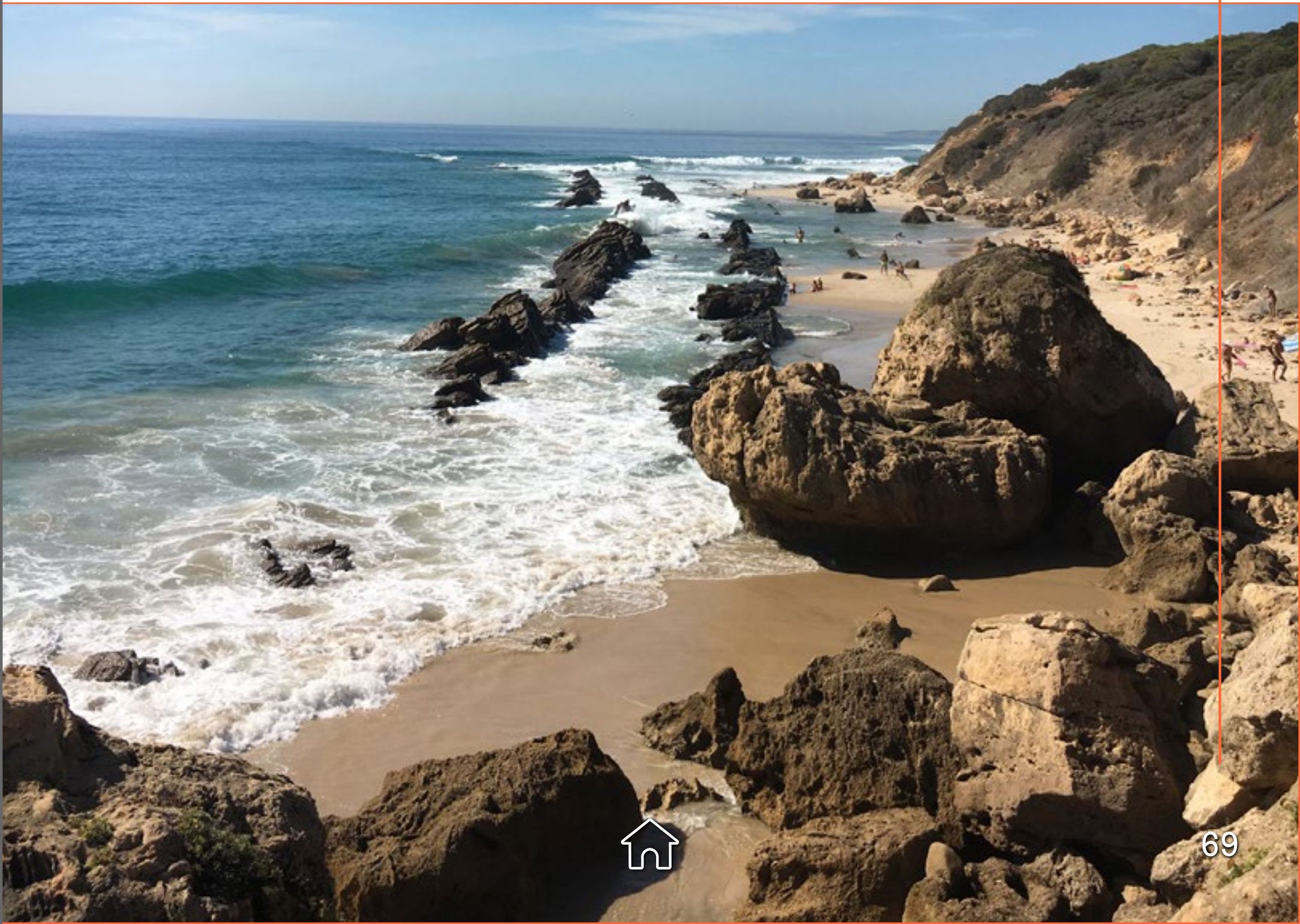
© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Trek voor deze wandeling gerust een hele dag uit, want het is hier prachtig!

Toen ik hier voor het eerst kwam aanrijden keek ik mijn ogen uit, wat een magisch landschap. Vanaf de smalle, bochtige weg naar Bolonia zie je links de indrukwekkende bergkam de Loma de San Bartolomé en rechts de Sierra de la Plata met de ‘Silla del Papa’ (de troon van de paus) op 458 meter. Dit is het allerhoogste punt langs de kust van Cádiz. Na een minuut of 10 rijden strekt Bolonia zich voor je uit, een sprookjesachtige, sikkelvormige baai met rechts indrukwekkend hoge zandduinen. Plaatje.

De Wandeling



De eerste helft van de wandeling, ongeveer een uur lopen, leidt je over een Vía Pecuria, een eeuwenoud veepad genaamd de Colada de Reginosa vanuit Bolonia naar het oosten. Het deels verharde, deels mulle zandpad gaat door het dennen- en jeneverbessenbos El Chaparral naar Punta Paloma. Dit zou de oude weg zijn die de Romeinse stad Mellaria met Baelo Claudia verbond. Het is toegevoegd aan het Europese wandelroutenetwerk en recent gemarkeerd met de GR145 / E9 bordjes. Onderweg heb je geweldige uitzichten over de zee en de rotsformaties van San Bartolo en Paloma Alta. Langs de route kun je overblijfselen zien van een van de aquaducten, die water naar Baelo Claudia brachten en de verticale wanden van de Romeinse steengroeven waar het materiaal gewonnen werd voor de bouw van deze stad. Hier en daar liggen nog resten van zuilen. Andere, meer recente sporen van de geschiedenis zijn de bunkers uit de burgeroorlog, jaren 1930 – 1939. Aangekomen in het oosten heb je prachtig uitzicht over het strand van Valdevaqueros, Tarifa en de oceaan.

Bij het gehucht Paloma Baja kom je langs het bord ‘Fin de sendero’ en loop je langs wat vakantiehuizen, totdat je bij restaurant El Mirlo komt. Hier kun je prima eten en langs het terras van dit restaurant is het pad naar beneden, naar het strand Isleta Grande.

Restaurant El Mirlo





De tweede helft van de wandeling is langs de oceaan, over het strand met rotspartijen en je moet hier en daar klauteren over de keien, zeker bij vloed. Doe deze wandeling dus bij voorkeur wanneer het eb is. Er loopt parallel ook een iets hoger gelegen wandelpad.

De baden van Claudia

Via diverse baaitjes, Isleta Grande, las Hilera en Cala Picacho, kom je op Playa de los Bajos langs merkwaardige, horizontale rotsformaties in zee. De geografische term hiervoor is flysch-abrasie platform. Hier hebben de rotsen bassins in zee gecreëerd; de Baños de Claudia, de baden van Claudia. Vanaf dit punt kun je bij niet al te hoog water helemaal over het strand terug lopen. Ter hoogte van de eerste restaurantjes steek je door naar het parkeerterrein.

Uiteraard kun je Bolonia niet verlaten voordat je de ruïnes van Baelo Claudia gezien hebt, aan de westkant van de baai gelegen. Echt indrukwekkend, met een Amfitheater waar in de zomer toneel - en muziekvoorstellingen zijn. Het bijbehorende museum is zeer de moeite waard. Ook hier kun je een leuke wandeling maken, over vlonders langs de ruïnes en dan de enorme zandduinen op. Of kom anders gewoon een keertje terug!



Romeinse nederzetting Baelo Claudia

Men noemt Bolonia een van de meest ongerepte baaitjes van Andalusië en dat lijkt ook zo. Maar dit was een paar duizend jaar geleden een van de drukst bevolkte stranden van Spanje, met de grootste Romeinse nederzetting zo dicht aan zee: Baelo Claudia. Hier woonden duizenden inwoners die rijk werden met het maken van Garum, een kostbare vissaus. Deze werd gemaakt door vissen en hun ingewanden maandenlang te laten rotten. De ligging aan de Straat van Gibraltar, vlakbij Afrika was erg gunstig voor de handel met dit continent. Baelo Claudia beleefde haar grootste bloei tussen de 1e eeuw v.Chr. en 2e eeuw n.Chr. Een vloedgolf vernielde een groot deel van de stad en in de 3e eeuw werd ze meermalen over zee aangevallen door Goten en piraten. In de 6e eeuw werd Baelo Claudia verlaten. Nu zijn de ruïnes te bewonderen en is er een interessant museum.

Archeologische site Baelo Claudia



Tips

Rare vogel, de Heremietibis

Een leuke, wat langere route naar Bolonia is langs de kust, via Barbate en Zahara de los Atunes. Let dan onderweg op een zeer exotisch ogende gevederde bewoner in dit gebied: de heremietibis of de kaalkopibis. (Geronticus eremita). Deze mythische vogel met kale kop en punkachtige kuif werd door de oude Egyptenaren als symbool van vruchtbaarheid gezien en kwam vroeger voor van Noord Afrika en het Midden-Oosten tot in Europa. Door jacht en het verdwijnen van leefgebied was de vogel met uitsterven bedreigt, maar een aantal jaren geleden is in Cádiz met succes een herintroductieprogramma gestart. Er leven nu een aantal koppels in de bergwand bij de Barca de Vejer (er is een uitkijkpost langs de kant van de doorgaande weg). Verder nestelen er een behoorlijk aantal in de Sierra de Retín, tussen Barbate en Zahara de los Atunes.



De Heremietibis

Accommodatie

Tips

Conil.nl vakantiehuizen

€10 CASHBACK

Pauline en Ronald van Conil.nl wonen al 15 jaar aan de Costa de la Luz en bemiddelen in een uitgekiende selectie van comfortabele, fraai gelegen vakantiehuizen aan de kust, van moderne villa's tot typisch Andalusische vakantiewoningen. Zij werken graag samen met Spaanse huiseigenaren, deze huizen zijn niet altijd even makkelijk te vinden voor Nederlandse bezoekers en je bent dus vooral onder locals. Met het persoonlijke advies en contact ter plekke ben je verzekerd van een zorgeloze vakantie. Neem rechtstreeks contact op voor een voorstel op maat!

Conil.nl

Eettip

Chiringuito La Cabaña

In Bolonia zijn op het strand diverse 'Chiringuitos', strandtentjes te vinden. Een leuke plek vonden wij Cabaña de Bolonia, meteen de eerste na de wandeling. Een menu met typische klassiekers van de streek, gefrituurde vis, vlees, tapas en heel vriendelijke bediening.

Chiringuito La Cabaña

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



5. Río Guadalmesí

Wandeling langs
‘De rivier van de vrouwen’

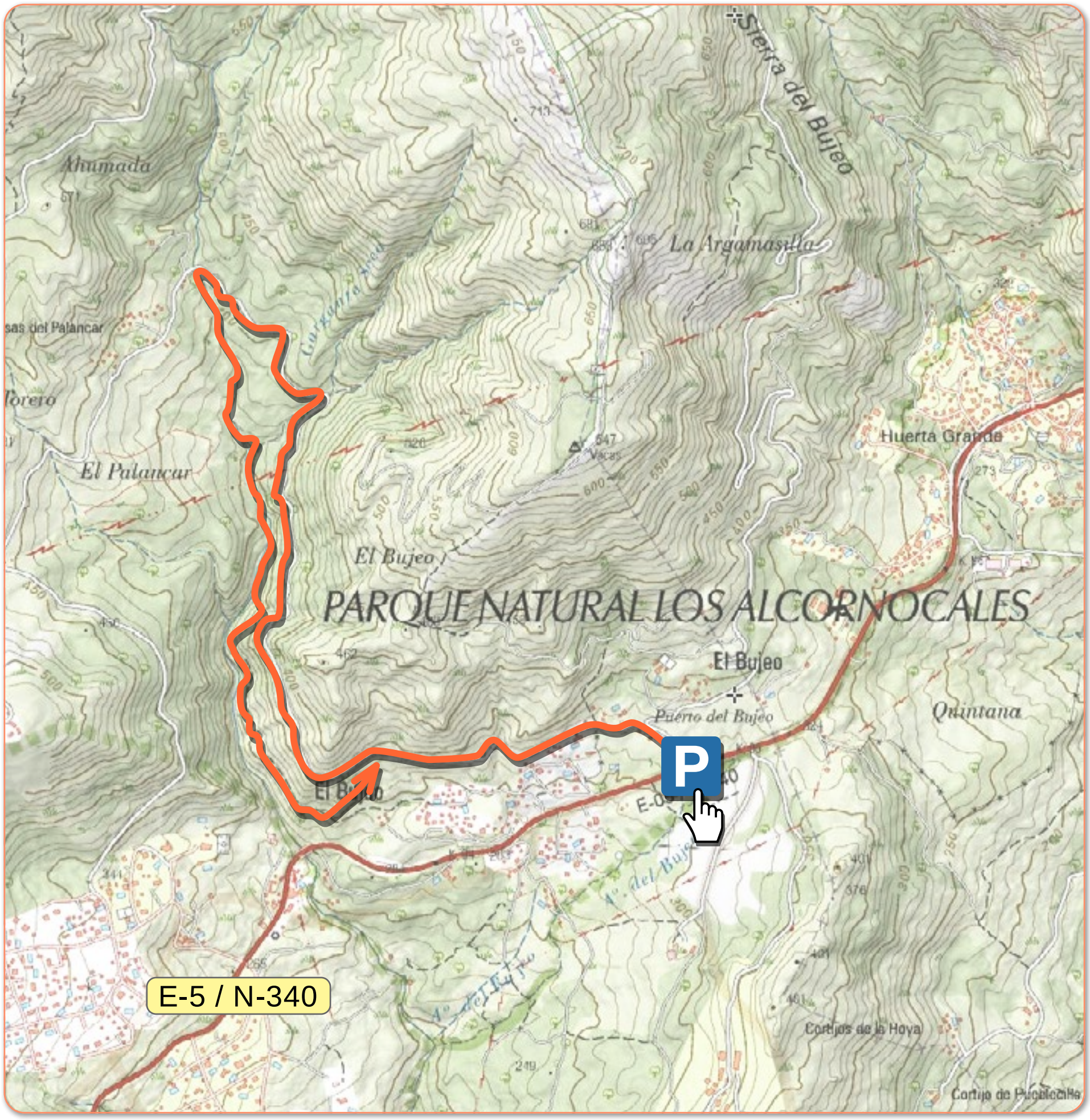


De route

- **Naam: Río Guadalmesí**
- **Waar: Sierra de Estrecho, bij Tarifa**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 6,6 km**
- **Duur: 2,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Alleen de 2e helft**
- **Hoogste punt: 417 meter**
- **Laagste punt: 303 meter**
- **Soort pad: Gedeeltelijk gemarkeerd, verharde zandweg omhoog, bospad naar beneden**

Startpunt van deze wandeling is ter hoogte van km 95 op de N340 tussen Tarifa en Algeciras. De wandeling start bij de ‘Área recreativa El Bujeo’ een grote picknickplaats waar je ook gemakkelijk je auto kwijt kunt. Wanneer je uit de richting van Tarifa komt is het even opletten hoe je op deze picknickplaats, links van de weg, komt want vanuit hier moet je voorbij de afslag naar ‘El Bujeo’ rijden en ergens keren want je mag hier niet links afslaan! Vanaf de picknickplaats begint het zandpad, eerst langs een paar woningen en daarna afbuigend naar rechts, geleidelijk omhoog. Eerst hoor je nog verkeer maar na een paar bochten daalt de rust op je neer.

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Río Guadalmesí is een gemakkelijke, heel verrassende wandeling. Hij ligt vrij dicht bij de drukke doorgaande weg tussen Tarifa en Algeciras maar daar heb je al na 5 minuten helemaal geen last meer van. De eerste helft is een breed zandpad geleidelijk omhoog en daarna daal je af door een verrukkelijk stuk bos langs de Guadalmesí rivier. Hier hoor je niks anders dan het geluid van het water en de vogels. Puur geluk.

‘De rivier van de vrouwen’

Río Guadalmesí, in het Arabisch ‘de rivier van de vrouwen’ is een rivier die hoog in de bergen in de Sierra Luna ontspringt en over een lengte van 7 kilometer 600 meter lager in de Middellandse Zee uitmond. De legende zegt dat vrouwen zich langs deze rivier verstopten voor de piraten die deze kusten onveilig maakten en vrouwen kaapten om als slavin in Afrika te verhandelen.

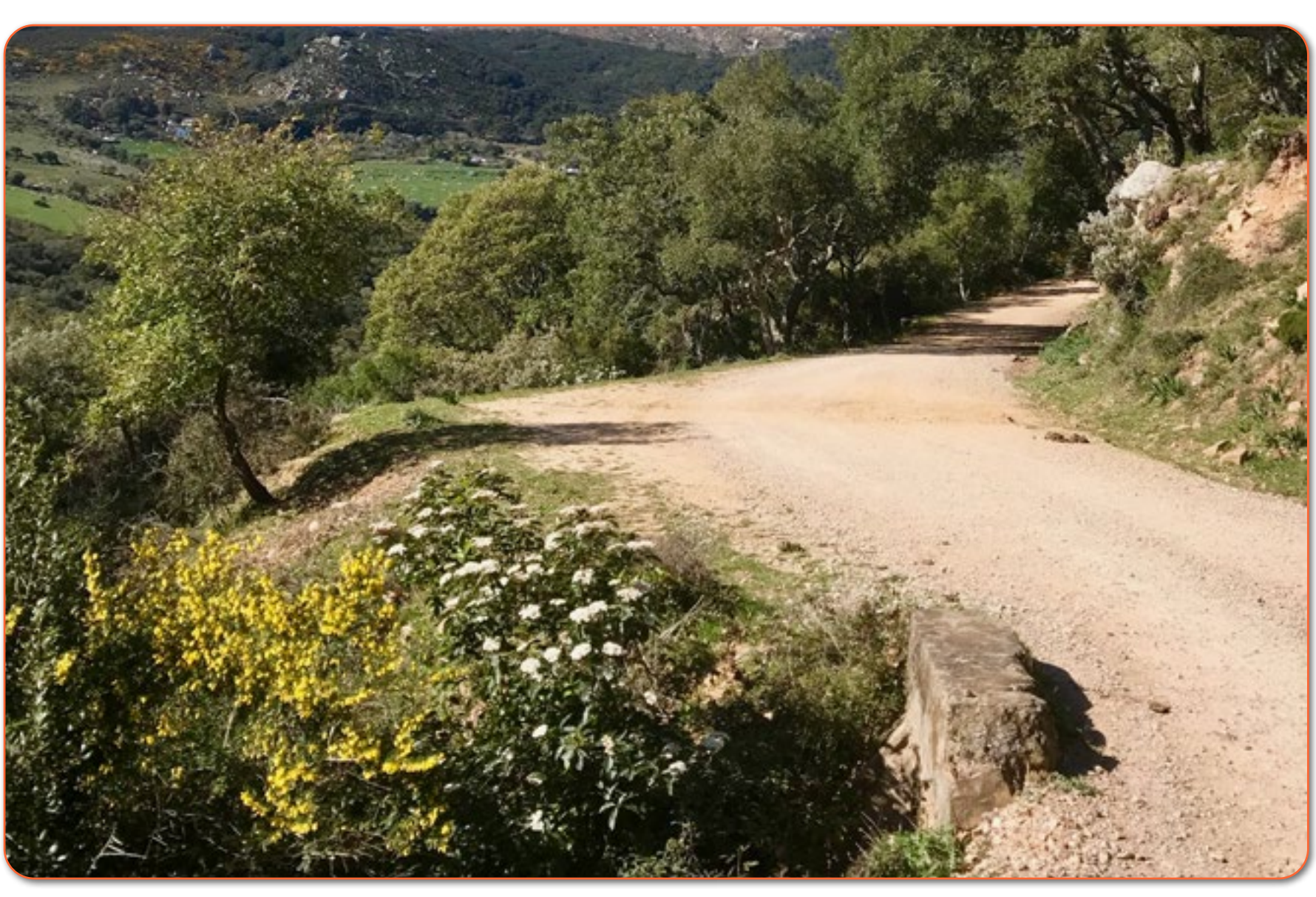
De Wandeling



De eerst helft van de wandeling is over een breed, glooiend zandpad naar het piepkleine gehuchtje Palancar boven, geflankeerd door alcornoques, kurkeiken, met aan je linkerhand een mooi uitzicht over de vallei.

Na ongeveer 45 – 50 minuten ben je boven, daar is een bruggetje over de rivier de Guadalmesí. Bij het bruggetje kun je het pad naar beneden langs de rivier vrij vlot vinden.

Als je doorloopt kom je bij de verwaarloosde en overwoekerde boerderijtjes van Palancar, ook leuk, maar dan ben je dus iets te ver. De afdaling langs het water is een feestje, soms over een paar rotsen, hier en daar een klimmetje, maar heel goed te volgen, ik hoefde mijn Nordic walking sticks nauwelijks te gebruiken! Wij hebben halverwege een plekje in de zon gezocht voor onze boterhammetjes. Je kan mij hier wel achterlaten voor een



week of twee. Ik hoef niks anders dan dit. Vogels en water, knoestige bomen, groene varens en wilde bloemen. Af en toe een gier boven je hoofd.

Laurisilva de laatste jungle van Europa

De combinatie van de zeemist die in de bergen blijft hangen, de koude winden van de Poniente en de hete, droge winden van de Levante hebben hier een bijzondere vegetatie gevormd. Dit type bos is bekend als ‘Laurisilva’, een bijzonder overblijfsel van een vroeger wijdverspreid, subtropisch woud met groenblijvende bomen en struikgewas. Je vindt er, naast de karakteristieke kurkeik van dit gebied, ook aardbeibomen, mastiekbomen, elzen en struikhei. In het voorjaar is de bodem bezaaid met madeliefjes. Ik ontdekte ook een bloem die ik nog nooit eerder gezien had, de Aspalathos, (Calicotome villosa), een doornige struik met gele bloemen. De bloem lijkt wel op brem maar is groter. In de oudheid



gebruikte men deze bloemen voor het maken van parfum.

Wanneer je dan bijna op het zuidelijkste punt van de wandeling bent heb je een magnifiek zicht op de meer dan 800 meter hoge Jebel Musa in Marokko aan de overkant van de oceaan. Volg het pad daarna links omhoog, over wat rotspartijen heen kom je dan weer op het brede pad waar je begon.

Tarifa

Tarifa is het meest zuidelijk gelegen stadje van Europa, hemelsbreed 14 kilometer van Afrika gelegen. Bij kite- en windsurfers een geliefde stek dankzij de stevige wind die hier altijd waait. Tarifa is onopgepoetst en kleurrijk met een leuke oude binnenstad. De stad dankt haar naam aan krijgsheer Tarif ibn Malik die in 710 de stad binnenviel waarna Tarifa bijna 6 eeuwen lang in handen van de Moren was. Je proeft nog steeds de sfeer van dit Arabische verleden. Slenter op je gemak door de smalle straatjes, bezoek de prachtige oude Iglesia de San Mateo en klim op de stadsmuren bij het Castillo Guzmán el Bueno voor een fraai uitzicht op Marokko en de haven.

Vanuit Tarifa kun je dolfijnen, orka´s en walvissen spotten in de straat van Gibraltar. Een onvergetelijke ervaring! Onze favoriete organisatie is Turmares.

Turmares

Vanuit hier vertrekken ook dagelijks veerboten naar Tanger in Marokko, een retourtje kost ongeveer € 70,00.

Ferry naar Marokko



Tips

Eet & beleef tips

Beachbar El Chiringuito

El Chiringuito Lounge is een hippe strandtent aan de laatste bocht van het strand met uitzicht op Isla de las Palomas. Mooie kaart met fusion gerechten. Zonsondergang met chill out muziek.

Beachbar El Chiringuito

Bar Rico

Bar Rico is een van de oudste tapasbarretjes van Tarifa, hier eet je staande aan de bar voor een schijntje prima Spaanse tapas.

Calle Coronel Moscardó, 7

De Mercado de Abastos

De Mercado de Abastos, de leuke centrale markt aan de Calle Colón is een aanrader voor een Spaans ontbijt, koffie en mensen kijken. Alleen in de ochtend geopend. Niet op zondag.

Restaurant La Favela

Restaurant La Favela is gesitueerd in een prachtig oud, monumentaal pand in het centrum. Sfeervolle decoratie en mooi opgemaakte borden. Goede keuze in vegetarische gerechten. Reserveren voor diner aanbevolen.

Restaurant La Favela

Tips

Restaurant El Lola

Restaurant El Lola in het oude centrum heeft een mooi terras en is kleurrijk aangekleed met gestippelde flamenco decoratie. Met traditioneel Spaanse tapas en een gitarist die een deuntje speelt ben je helemaal in het traditionele Spanje!

Restaurant El Lola

Cafe Azul

Een leuk plek voor brunch, smoothies en crêpes: Café Azul. Kindvriendelijk, grote porties.

Cafe Azul

Accommodatie

Appartementen en suites Dar Cilla

€10 CASHBACK

Aan de oude stadsmuur van Tarifa ligt het monumentale guesthouse Dar Cilla, met verzorgde studio's en elegante appartementen. Vanaf het enorme dakterras heb je fenomenaal uitzicht op de staat van Gibraltar met Afrika aan de overkant.

Appartementen en suites Dar Cilla

€ 10 Cashback!

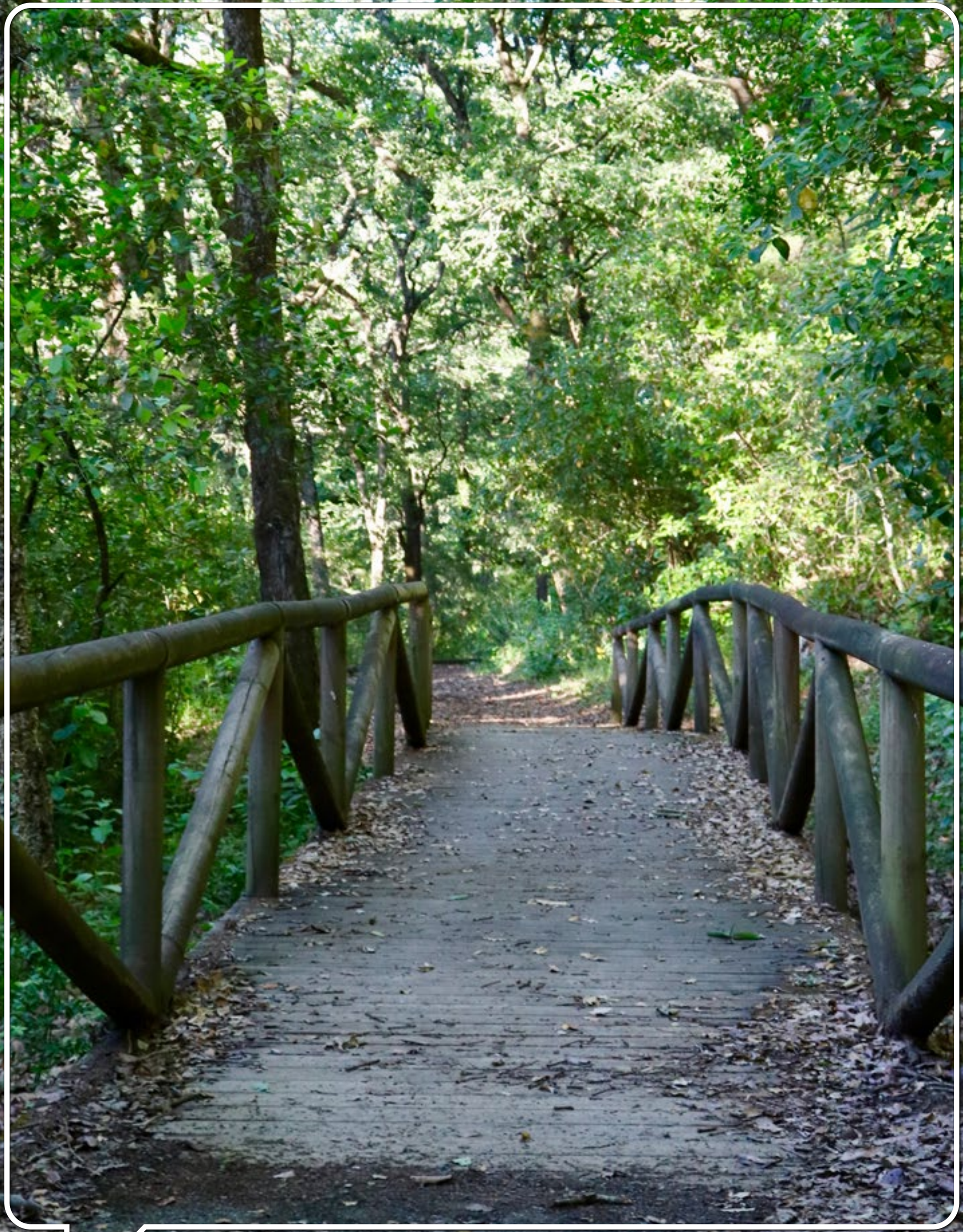


Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



6. Sendero Valdeinfierno

Langs een murmelend beekje
en gedeeltelijk rolstoeltoegankelijk

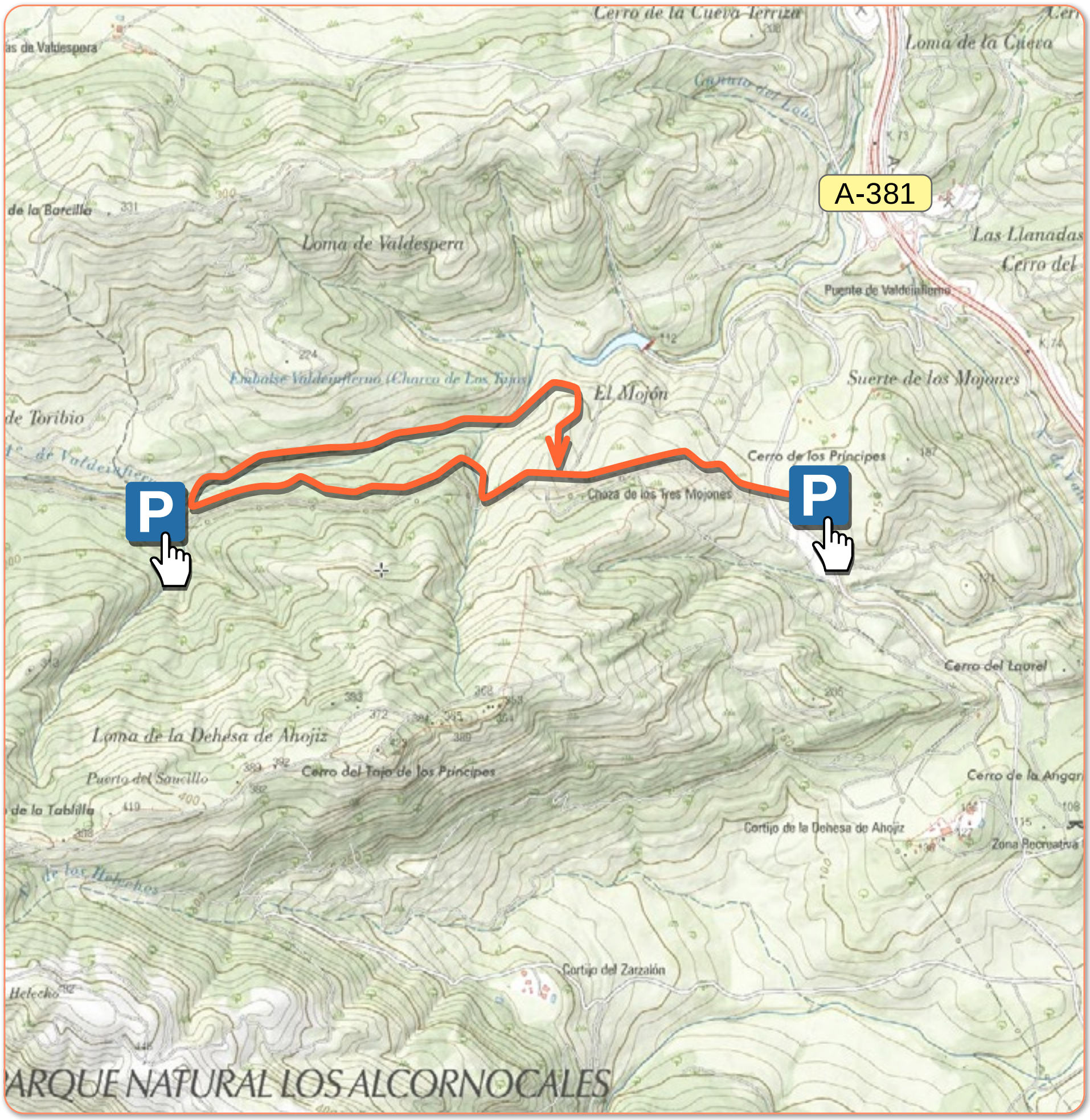


De route

- **Naam: Sendero Valdeinfierno**
- **Waar: Parque Natural Los Alcornocales**
- **Soort wandeling: Circulair of lineair***
- **Lengte: 6 km, *Circa 630 meter langs de rivier rolstoel toegankelijk**
- **Duur: 2,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: licht**
- **Schaduw: Alleen op de 2e helft van de wandeling**
- **Hoogste punt: 195 meter**
- **Laagste punt: 125 meter**
- **Soort pad: Gemarkeerd pad, deels verhard zandpad, deels bospad, 630 meter houten vlonder**

Startpunt van de wandeling is ongeveer 10 km van Los Barrios. Vanuit het zuiden kun je óf over Medina Sidonia via de A381 naar Los Barrios. Of ga binnendoor, ook leuk! Neem de A2228 naar Benalup-Casas Viejas en vandaar de A2226 Los Barrios. Beide routes zijn even lang qua reistijd. Neem op de A381 afslag 73, richting Valdeinfierno via de ‘Camino y vía de servicio’. Na afslag 73 volg je de ventweg en de borden naar de wandeling, ongeveer 2 km. Meteen aan het begin is een parkeerplaats aan je linkerhand. Je kunt ook 2,5 km verderop parkeren, waar het aangepaste gedeelte van de wandeling begint en waar een parkeerplaats dicht bij de vlonder is voor rolstoelgebruikers.

De kaart



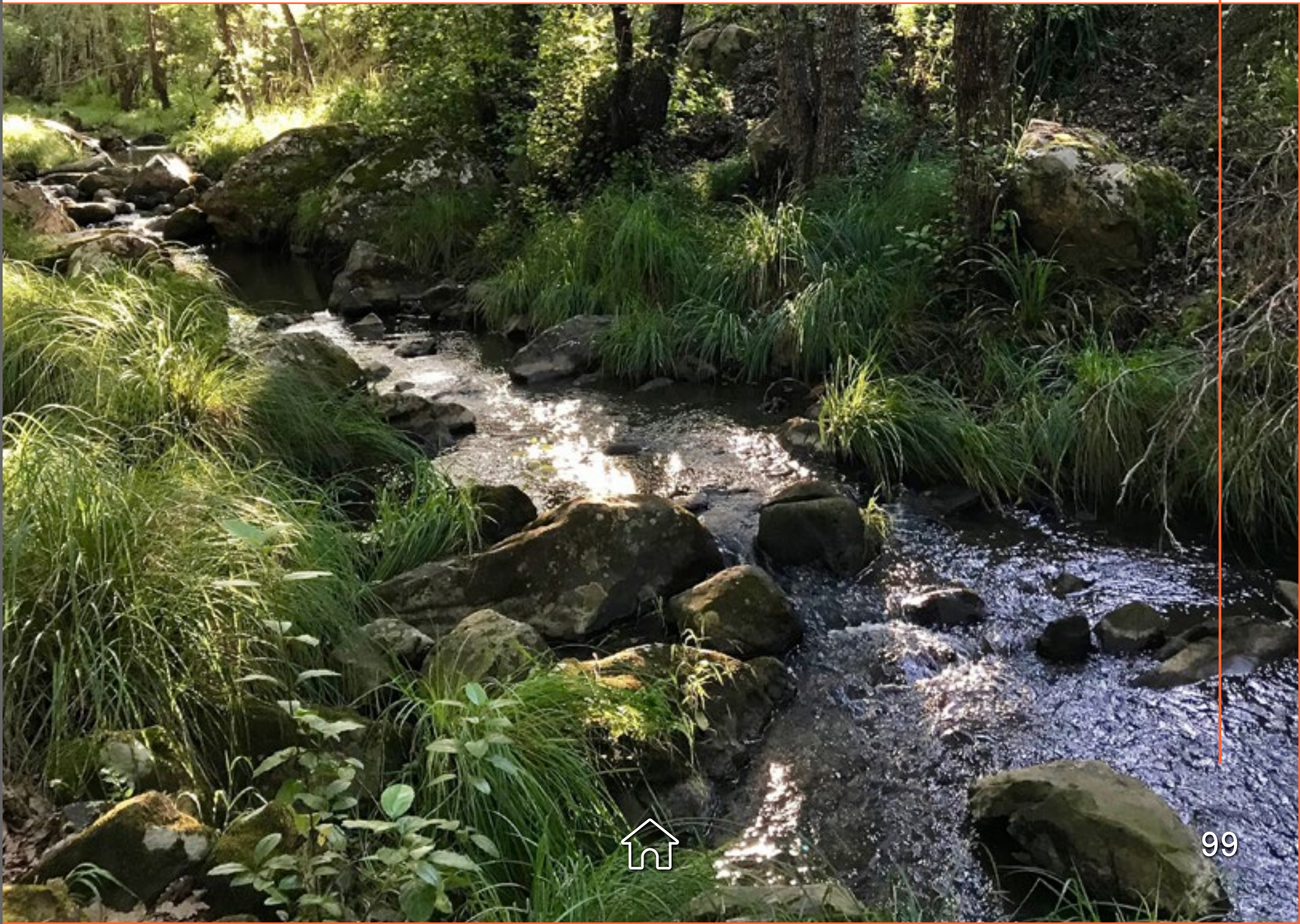
© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Sendero Valdeinfierno is een hele leuke en afwisselende wandeling door een prachtige vallei en langs de gelijknamige rivier de Valdeinfierno met een gedeelte wat toegankelijk is voor rolstoelgebruikers. Vanaf de Mirador Valdeinfierno heb je geweldig uitzicht over het dal en in de verte zie je de kenmerkende vorm van de ‘apenrots’ Gibraltar. In het voorjaar is het hier een feestje met het geluid van het water en de vogels, het frisse groen, de varens en de bloemen. En in het najaar vind je hier talloze paddenstoelen en prachtige herfstkleuren van de loofbomen.

De naam Valdeinfierno betekent vallei van de hel, het zou kunnen zijn vanwege de zeer dichte begroeiing, die het bijna onmogelijk maakt om de vallei over te steken maar een andere versie zegt dat deze naam refereert aan een bloedig treffen tussen Moren en Christenen. Dit laatste zou ook de naam klaren van een beekje wat uitmondt in de Valdeinfierno rivier: ‘De Malas pasadas’ (Uit het slechte verleden...)

De Wandeling



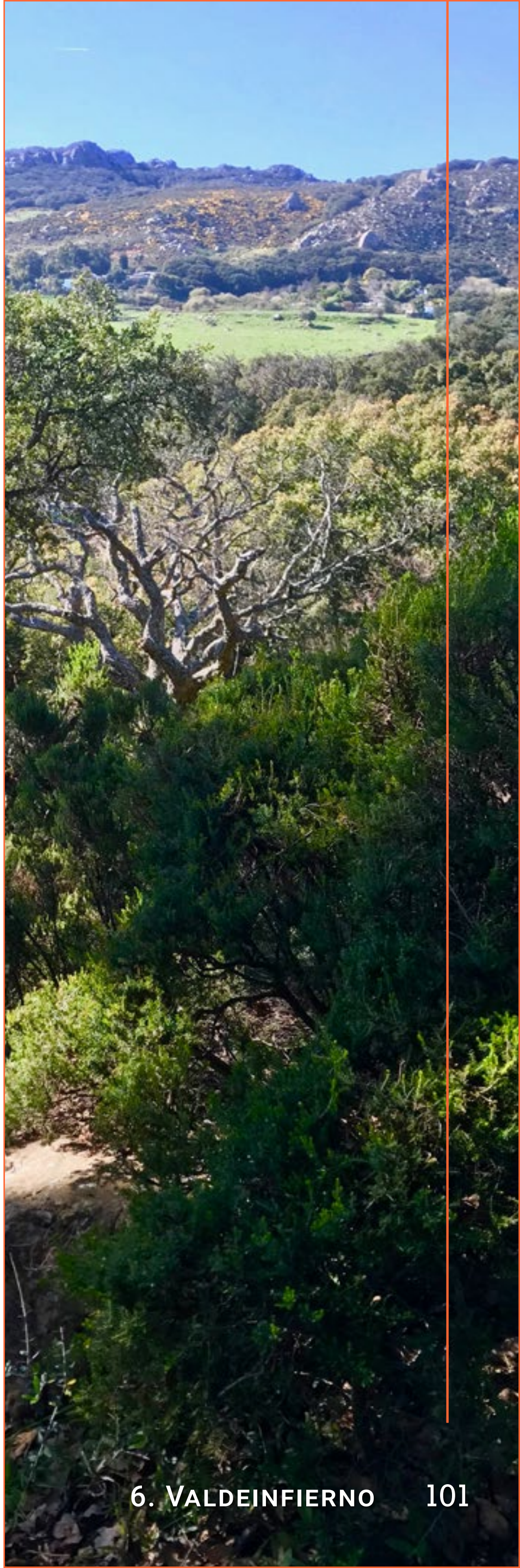
Wanneer je de auto aan het begin van het pad hebt achtergelaten loop je eerst ongeveer 2,5 km over een verharde, brede zandweg, die langzaam iets stijgt en samenvalt met de Cañada Real (Een van de traditionele veepaden in Spanje) van San Roque naar Medina Sidonia. Na 800 meter zie je aan je rechterhand een paaltje en een bord naar de ‘Mirador Valdeinfierno’ die het einde van de wandeling markeert – hier kom je straks uit. Maar je gaat dus rechtdoor over het brede pad totdat je links van je de ruines van een boswachtershuis ziet. Rechts hiervan begint de officiële wandeling. Er staan diverse informatieborden, ook in braille. Je kunt ook kiezen om je auto hier te parkeren, er is plek voor zeker 15 auto’s. Langs dit verharde pad van 630 meter loopt een lage houten reling. Het is heerlijk lopen door dit bos, onder de schaduwrijke bomen met het gemurmel van het water naast je.

Sprookjesbos en vergezichten



Aan het einde van deze 630 meter gaat het pad rechtdoor over in een slingerend en glooiend bospad, met een verend bladerdek en links van je de rivier met bemoste elzen die met hun lange wortels in het water grijpen. Na ongeveer een kilometer ga je omhoog, wat verder van de rivier af en wordt het landschap wat meer open. Je komt op een plek met een informatiebord over het uitgestrekte gebied om je heen. De Loma de Valdespera, de Sierra Blanquilla, de Canuto de los Tajos. Heuvels en rotsen en valleien met eindeloze wouden waarin je zou willen verdwalen...

Vervolg het pad totdat je bij een hek komt die dit pad verbind met het wandelpad Corredor Verde Dos Bahías (93 km. van Puerto Real naar Los Barrios). Hier ben je weer op de brede zandweg richting de parkeerplaats. Ga links of rechts afhankelijk van waar je de auto hebt geparkeerd.



Parque Natural Los Alcornocales

Los Alcornocales Natuurpark (165.000 ha) is het grootste natuurpark van de provincie Cádiz en het meest zuidelijk gelegen beschermde gebied van Spanje. Het park is gevormd door bergkammen begroeid met mediterraan struikgewas en formidabele massa's kurkeiken, de belangrijkste wouden van deze soort in Spanje. Dichter aan de kust vormt de zeemist een sprookjesachtig 'Bosque de niebla', een nevelwoud met enorme varens en woudreuzen met mossen bedekt. Uniek landschap hier zijn restanten van de laatste originele jungle van Europa, een vroeger wijdverspreid, subtropisch woud met de altijdgroene bomen van de laurierfamilie: de 'Laurisilva'. Het Alcornocales natuurgebied is een uitgestrekt en leeg gebied, met witte dorpjes zoals Jimena de la Frontera en Castellar de la Frontera. Bij het bezoekerscentrum El Aljibe net voor Alcalá de los Gazules vind je veel informatie over het park en de vele wandelmogelijkheden.

Bezoekerscentrum El Aljibe



Tips

Even langs Afrika

Wanneer je aan de Costa de la Luz verblijft en de tijd hebt dan is het leuk om via Tarifa terug te rijden over Los Barrios en Algeciras. Rond Algeciras, de grootste haven van Spanje, is het druk verkeer, zeker op een doordeweekse dag, maar de bonus is dat je onderweg een mooi uitzicht hebt op de Engelse 'apenrots' Gibraltar. En op de N340 tussen Algeciras en Tarifa ben je het állerdichtst bij het continent Afrika en zie je aan de overkant Marokko. Bij de 'Mirador del Estrecho' kun je parkeren en wat eten of drinken bij de gelijknamige venta. NB: officieel mag je hier niet afslaan, het veiligste is om verderop, bij een volgende afslag of bij Tarifa te keren. Dat kost wat meer tijd, maar is wel veiliger.

Eettip

Hurricane Beachbar

En, mocht je in de buurt zijn: Het Hurricane hotel, een paar kilometer buiten Tarifa heeft prachtige tuinen en een beachbar boven het privé strand. Hier wordt met de lunch een saladebuffet geserveerd, een super plek voor een hapje en een drankje met zicht op Marokko.

Hurricane Beachbar



7. Ruta de los Molinos de Patrite

Over het oude veepad
langs de rivier
tussen Patriste en Jimena

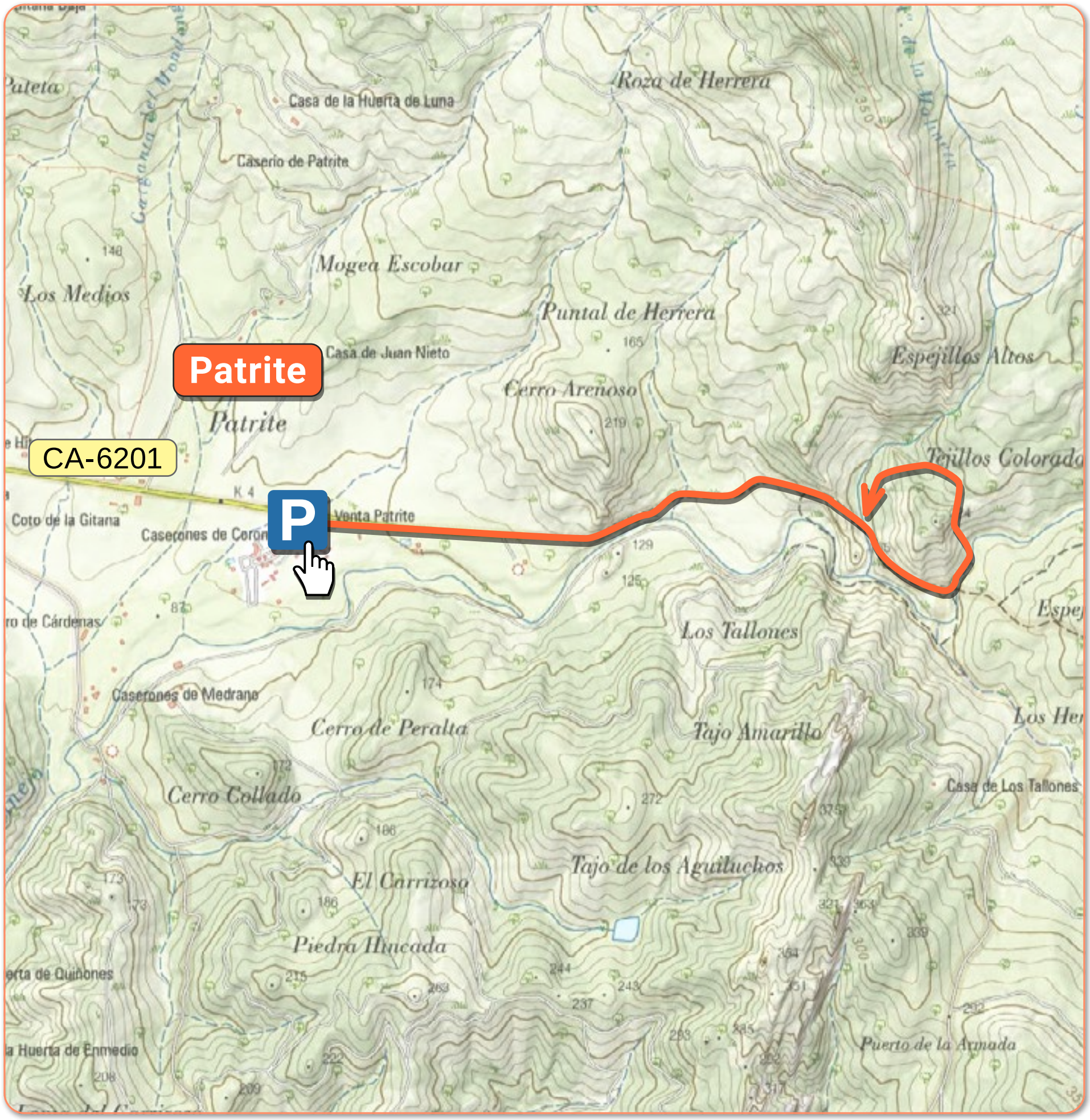


De route

- **Naam: Ruta de los Molinos de Patrite**
- **Waar: Net buiten Alcalá de los Gazules, Los Alcornocales**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 6 km**
- **Duur: 2,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Weinig**
- **Hoogste punt: 193 meter**
- **Laagste punt: 107 meter**
- **Soort pad: Gedeeltelijk gemarkeerd, goed te volgen pad deels over rotsblokken**

Startpunt van de wandeling is op de CA6201 bij de camping van Alcalá de los Gazules, een paar kilometer ten noord oosten van het dorp. Ter hoogte van de camping is ruimte om je auto achter te laten. De eerste 500 meter is de weg nog geasfalteerd en dan kom je door een hek en begint de officiële wandeling. Na een kleine 2 km door zeer afwisselend landschap kom je aan bij de ruines van een watermolen en bord ‘Fin de Sendero’ – Einde wandeling. Wij vonden het hier zo mooi dat we nog een stukje door gelopen zijn, een berg op en naar een Laguna, een meertje. Lees er meer over hieronder.

De kaart

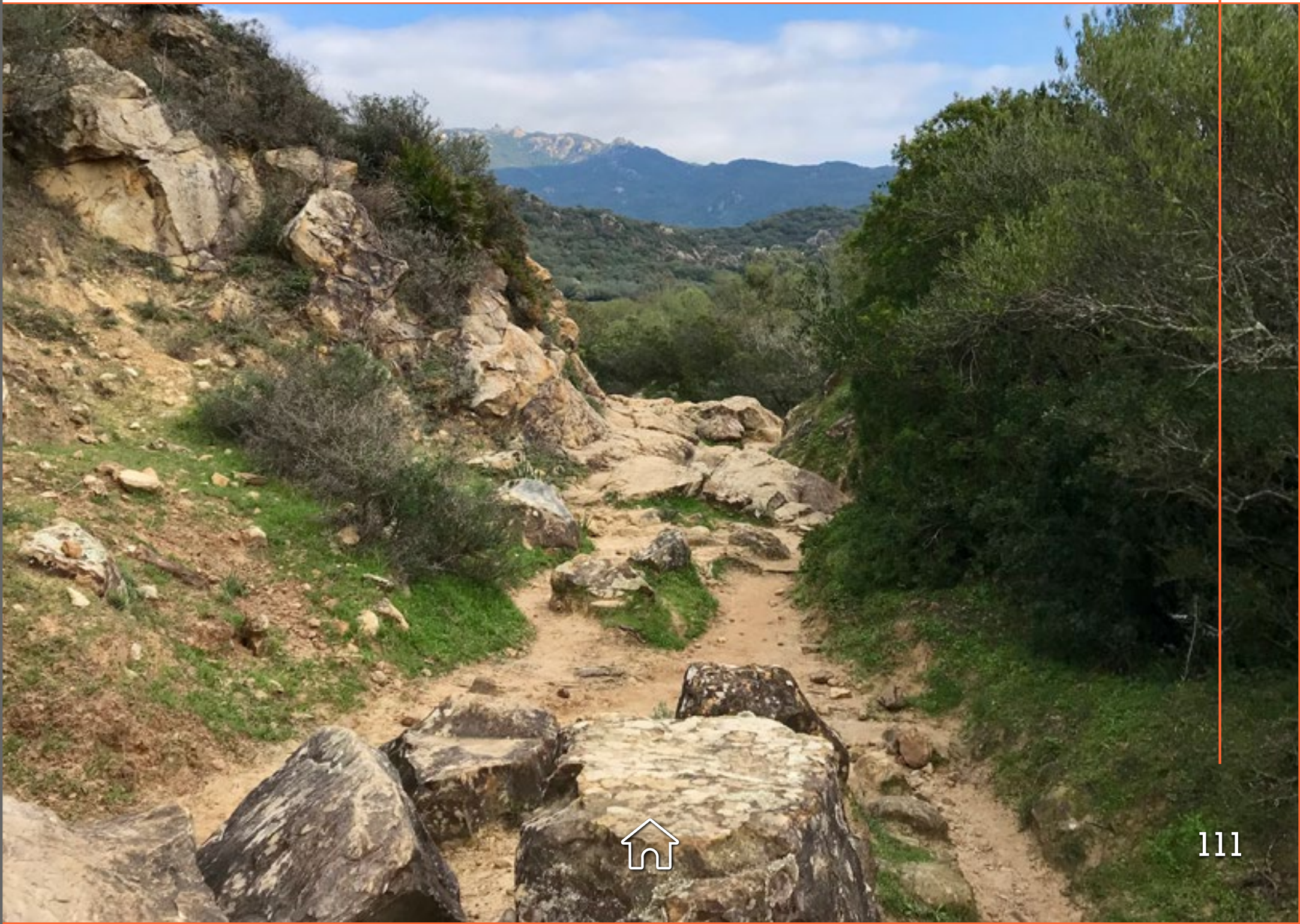


© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Op zoek naar een prettige wandeling voor een luie zondagmiddag kwamen we dit pad tegen. Wat een verrassende ontdekking! Prachtig, fotogeniek landschap, een beetje klauteren hier en daar, een riviertje of twee, ruïnes van oude watermolens, wilde bloemen, orchideeën en ook nog een heleboel gieren die laag boven ons hoofd zweefden toen we ons broodje aan het opeten waren. Perfecte combinatie! Dit is bij uitstek in de winter een heel populair gebied om te wandelen.

De Wandeling



Aan het einde van de asfaltweg ga je door een hek. 100 meter verderop wordt op een informatiepaneel de werking van een van de watermolens, El Molino de la Pasada, uitgelegd. Het is meteen heel leuk lopen, over een smal pad met grote stenen, geflankeerd door bosjes en bomen met de rivier rechts van je. In de verte zie je de hoge top van de berg Montero.

Dit gedeelte, de Ruta los Molinos, is het eerste stukje van de Vereda de Patrite y Jimena, het 31 kilometer lange veepad naar Jimena de la Frontera. Die wordt in de volksmond ‘De los quintos’ genoemd, ‘De vijfde’, vanwege de jonge mannen uit Jimena die zich gingen inschrijven voor militaire dienst in Cádiz. Zij moesten daar twee dagen voor lopen. Het pad loopt langs de rivieren de Rocinejo en Montero en werd veel gebruikt toen de vijf watermolens in dit gebied nog in werking waren.

Langs het pad loopt een smal kanaaltje dat zorgde voor de toevoer van water naar de molens. Hierna buigt het pad wat verder af van de rivier en kom je over een open vlakte met een indrukwekkende pijnboom rechts



voor je in het veld. Steek dit veld over. Na regens kan het hier enorm drassig zijn! Na de vlakte stijgt het pad en kom je bij een uitkijkpunt met een informatiebord. Je kunt de ruïnes van de Molina de Castro Abajo ontwaren en hebt prachtig zicht op de verticale rotsplaten die uit de beboste bergwand steken.

Murmelend water, vlinders en vogelgezang

Je vervolgt het pad over en langs de zandstenen rotsenformaties met op sommige plaatsen uitgehakte en uitgesleten treden. Je beseft dat hier door de tijden heen heel wat voetstappen zijn gezet. Even later daalt het pad en moet je een beekje oversteken, de arroyo del Espino. Links en rechts van je groeien oleanders. Zo fijn hier, gemurmel van water, vlinders, vogelgezang. Dan gaat het pad langzaam omhoog. Aan de overkant zie je weer van die verticale rotsformaties, los



Tallones genoemd. Het pad gaat iets naar beneden en dit is dan het einde van de officiële wandeling. Hier staat een informatiebord wat vermeldt dat we op de Vía pecuaria Patrite-Jimena zijn aangekomen bij de restanten van de molens de los Espartiores of Repartidores. We hebben dan ongeveer 2 kilometer gelopen. Tijd voor een broodje! Op het open terrein liggen rotsblokken waar je lekker kunt zitten.

De heuvel op en naar een meertje

Maar na de pauze: Wij willen nog niet terug, het is hier zó mooi! We nemen eerst een kijkje bij de Rio Montero, hiervoor moet je vanaf de ‘picknickplek’ door een metalen hek en dan iets naar beneden (volg het geluid van het water). We volgen daarna het oude veepad, de Vereda de Patriste y Jimena naar rechts. Een stuk langs de omheining naast de rivier en dan omhoog, de berg op. Vanaf boven heb je geweldig uitzicht op het dal en de ruïnes van de ‘Molino de la Pasada de Cantos’. Je komt op een ietwat drassige vlakte met verspreid liggende, enorme rotsblokken. Dit is de Laguna de los Tejillos Colorados, hier staat na zware regens water. Steek deze vlakte recht over en loop het pad nog wat verder naar het noorden, langs prachtige kurkeiken. Nog een klein stukje omhoog kom je bij een tweetal rotsblokken, vanwaar je een prachtig uitzicht over de vallei hebt. Vanaf hier houd je links aan en ga je naar beneden, dit paadje is niet gemarkeerd maar duidelijk te volgen. Er is één splitsing, hier moet je rechtdoor. Na een minuut of 5 ben je dan weer bij het wandelpad van de heenweg en steek je de Arroyo del Espino weer over. Ga rechtsaf weer terug naar het begin van de wandeling.



Bedevaartsoord met een kleurrijke verzameling offergiften

Ongeveer 5 kilometer ten zuidwesten van Alcalá de los Gazules, aan de andere kant van de A381 ligt de Ermita Santuario de Nuestra Señora de los Santos. Een heiligdom wat oorspronkelijk uit de 14e eeuw dateert. Toen werd hier door de inwoners van Alcalá aan de maagd bescherming gevraagd tijdens de Batalla del Salado in 1340, een van de belangrijkste veldslagen van de laatste periode van de Reconquista die hier gestreden en gewonnen werd. Het kerkje is sindsdien een bedevaartsoort. De muren hangen vol met foto's, schilderijen en tekeningen van gelovigen als dank aan de maagd voor het verhoren van hun gebed. De grootste en meest interessante verzameling votief-offers in Andalusië.

Je mag er zelf ook naar toe om een wens te doen aan de maagd. Een kijkje waard!

Santuario de Nuestra Señora de los Santos



Over de alom vertegenwoordigde Venta

Tips

Toen we nog in Catalonië woonden was ik totaal niet bekend met het begrip ‘Venta’. Dat bestond daar niet. Een ‘Venta’ is een eenvoudig restaurant langs een doorgaande weg. En je hebt er verschrikkelijk veel van in Andalusië. Het zijn vaak niet de meest sfeervolle pleisterplaatsen met hun plastic tafelkleedjes en TL verlichting, maar je kunt er meestal prima eten! Let maar eens op als je onderweg bent: Staan er veel auto’s tussen 13:00 en 16:00 uur? Geheid goed en altijd zeer betaalbaar. Neem gewoon het dagmenu. Verwacht geen culinaire hoogstandjes of een kaart in het Engels. Vegetarisch is ook vaak een hele uitdaging maar ze doen graag je best voor je. Elke venta heeft zijn eigen specialiteit, de typische gerechten van de eigen streek die door moeders in de keuken bereid worden. Vaak kun je er ook allerlei geweldige streekproducten kopen en soms ook overnachten.

Eettips



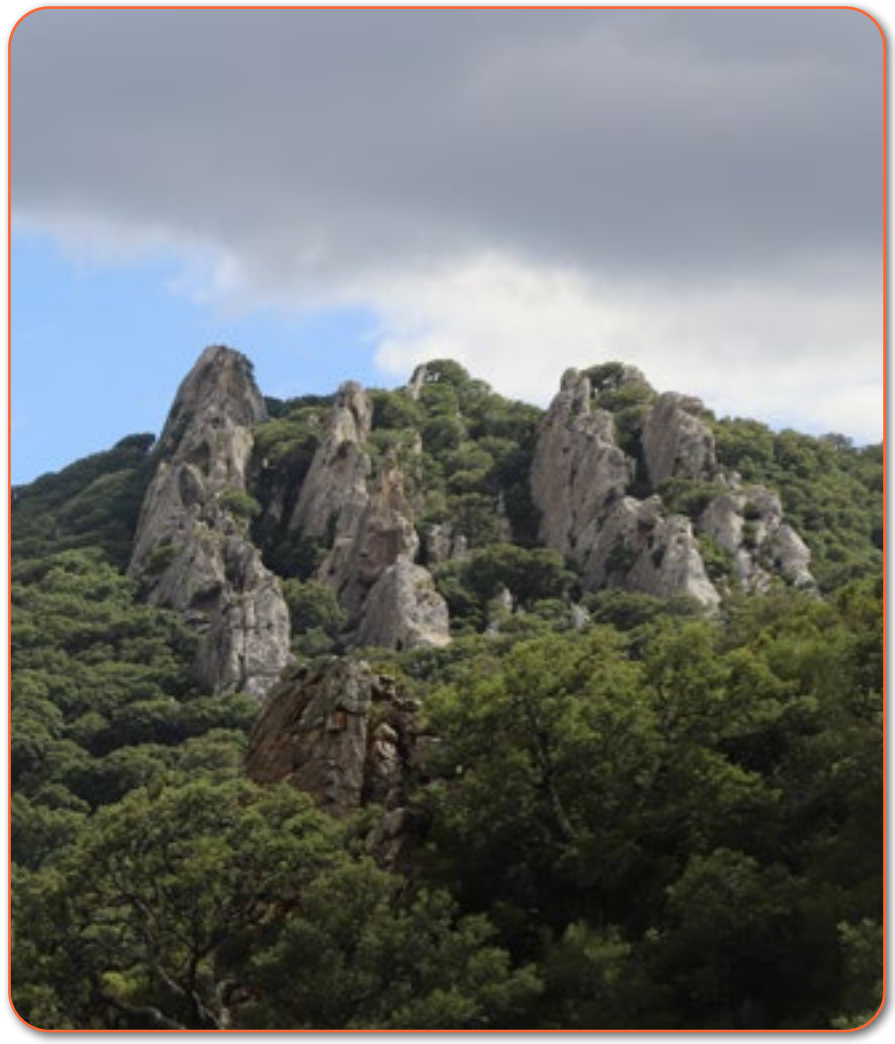
Venta Patrite

Bij de camping waar bovenstaande wandeling begint vind je Venta Patrite. Het is hier een informele bedoening met loslopende honden en redelijk nonchalante bediening waar je terecht kunt voor koffie met zoets of een stevige, huisgemaakte en prima lunch van bijvoorbeeld chicharrones, (knapperig gebakken varkenszwoerdjes), albóndigas, patat met een gebakken ei en (in het seizoen) hert in saus.

Vegetarische Tapas

NB: Zie ook mijn blog voor vegetarische tapas die je overal in Spanje op de kaart kunt vinden.

Vegetarische Tapas



8. Subida al Picacho

Naar de hoge toppen van het Alcornocales Natuurpark

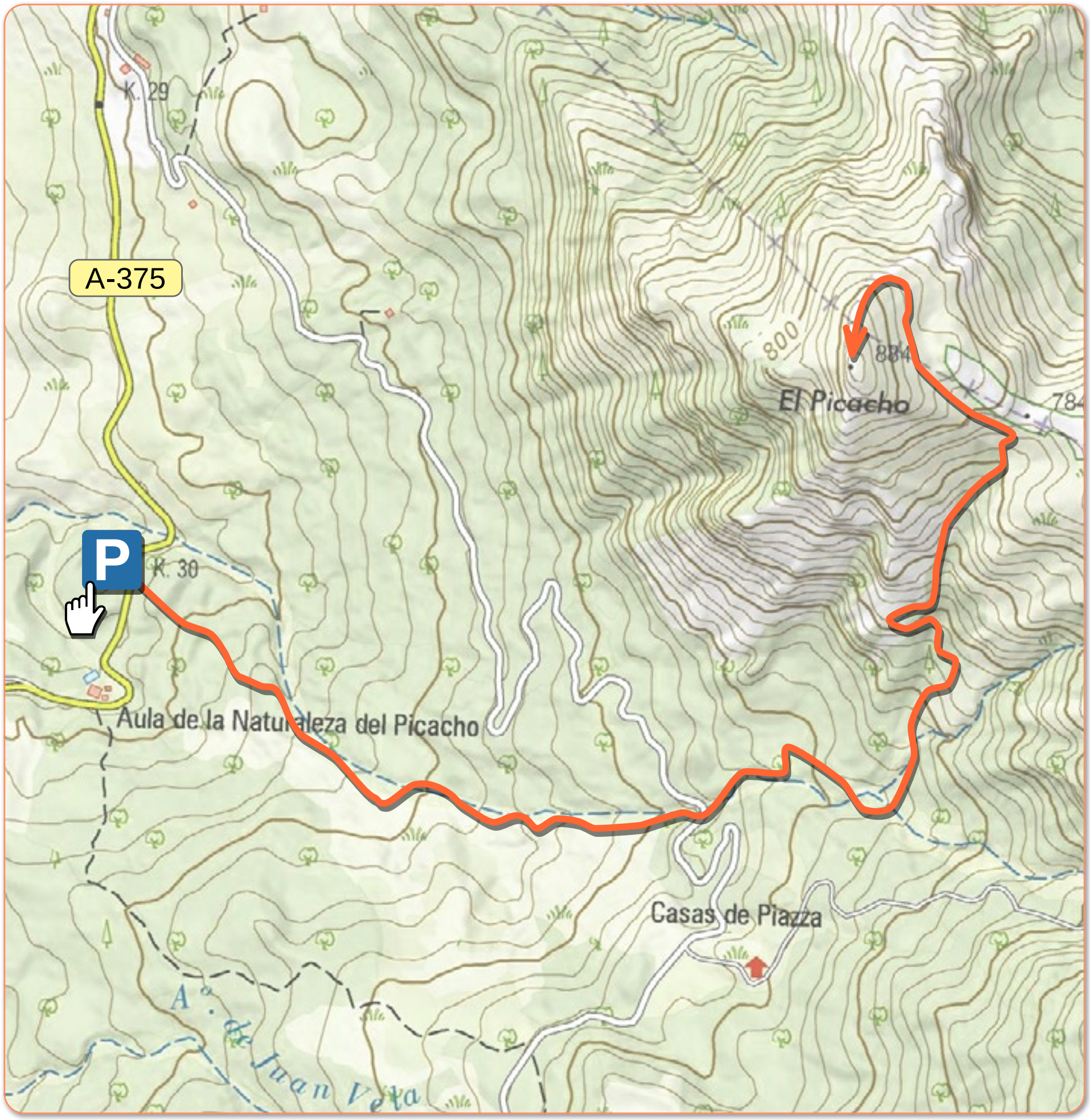


De route

- **Naam: Subida al Picacho**
- **Waar: Natuurpark Los Alcornocales**
- **Soort wandeling: Lineair**
- **Lengte: 7,8 km, heen en terug**
- **Duur: 2 - 2,5 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Gemiddeld**
- **Schaduw: Meer dan de helft van de route**
- **Hoogste punt: 878 meter**
- **Laagste punt: 383 meter**
- **Soort pad: gemarkeerd, deels bospad, deels over rotsblokken, soms los gruis**

Startpunt van deze wandeling is ongeveer 13 km ten noorden van Alcalá de los Gazules op de A375 / A2304 richting Ubrique. Vanaf Alcalá wordt de weg bochtig en smal. Let op tegenliggers! Net voor km paaltje 30 kun je de auto parkeren bij de ‘Area Recreativa’, picknickplaats El Picacho. Aan de overkant van de picknickplaats is de start van de wandeling.
NB: Er is onderweg alleen in Alcalá iets te koop, dus neem genoeg water en iets te eten mee.

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Subida al Picacho is een prachtige wandeling naar de top van de Picacho in het hart van het Alcornocales natuurpark. Onderweg vind je, naast de alcornoques, met hun opvallende roodbruine stammen daar waar het kurk gestript is, pijnbomen, acebuches, knoestige olijfbomen, steeneiken, oleander en rododendrons. Ook de algarrobo met de lange donkerbruine peulen (johannesbroodboom) en de madroño, de aardbeiboom groeien hier. De felrood gekleurde donzige vruchten van de aardbeiboom zijn heel lekker maar je mag ze niet plukken, de boom is een beschermde soort.

De Wandeling





Vanwege de grote rotsblokken onderweg is dit een favoriete wandeling van onze kids, die onderweg overal bovenop klimmen. Het pad is gemakkelijk te volgen en leidt je automatisch omhoog naar de top, op 878 meter. Hier wacht je een fantastisch uitzicht over de sierra, met in de verte het glinsterende water van de Embalse de Barbate. Feestje! Vrijwel aan het begin van het pad kom je bij de Laguna de Picacho, een meertje waar in het voorjaar eenden zwemmen en het een bonte pracht is van bloemen. Wat verderop is een refugio, een schuilhut voor herders, met een eeuwenoude broodoven. Het pad gaat geleidelijk aan omhoog, soms met vlakke, open stukken en dan weer wat rotsachtiger en wat meer klimmen. Je komt over een bruggetje over het riviertje de Garganta de Puerto Oscuro, maar je hoort op meer plekken water murmelen.

In het weekend is dit best een populaire wandeling, maar op een doordeweekse dag kom je niemand



tegen en hoor je alleen het suizen van de wind, de talloze vogels, het gekabbel van water, geklingel van koebellen. Boven je hoofd cirkelen gieren, magisch.

Naar de top!

Halverwege de wandeling steek je een smalle asfaltweg over. Dan wordt het pad wat steiler, en net als je denkt, ‘zijn we er nou al bijna?’, dan is daar aan de linkerkant van het pad een plateau met een uitkijkpunt. Pauze. Je kunt hier eindeloos ver kijken over de bossen, groene hellingen en het meer in de verte. De echte top, de Picacho is nog een klein half uurtje verder, een stevig klimmetje, maar wel de moeite waard. Let op, het kan hier stevig waaien! Vanaf hier kun je ook nog verder, naar de Aljibe, nóg hoger, met haar 1.092 meter de op een na hoogste top van de Alcornocales.

De terugweg is langs dezelfde weg. Vanwege mijn kippigheid heb ik van die ‘nordic walking’ stokken gekocht en dat vind ik reuze handig bij het dalen, want je moet uitkijken met losse stenen. O ja: En in de pijnbomen nestelen hier en daar ook die beruchte processierupsen, daar wil je niks mee te maken hebben. Die hebben hier wél natuurlijke vijanden maar ’t is een hardnekkig volkje.

Medina Sidonia

Medina Sidonia is een hoog gelegen, prachtig wit stadje, gerekend tot een van de oudste van Europa. Het was hoofdstad van het islamitische district Sidonia en de geboorteplaats van admiraal, Alonso Perez de Guzmán, 7e hertog van Medina Sidonia, die de Spaanse Armada tegen Engeland in 1588 leidde. Medina heeft een aantal prachtige kerken, al zijn ze soms in redelijk vervallen staat, imposante restanten van een oude Romeinse weg, een Moorse stadspoort en veel adellijke woonhuizen die getuigen van een rijk verleden. Hoog boven het stadje uittronend zijn overblijfselen van een stoer kasteel uit de Romeinse tijd. Vanuit hier heb je een schitterend uitzicht, tot aan Cádiz toe! Medina is een onontdekt pareltje, je komt bijna geen toerist tegen. Op de gezellig Plaza de España is altijd wat te beleven en vergeet niet zoeternij mee te nemen voor op de terugweg, Medina is namelijk befaamd om haar koekjes en gebakjes zoals de Alfajor, een Arabische lekkernij.



Tips

Prehistorische grot

Voorbij Benalup-Casas Viejas kom je langs het meer van Celemín, met een groot recreatie-gebied. Aan de linkerkant ervan ligt een goed bewaard geheim, de Tajo de las Figuras, een grot met Neolithische grottekeningen. Deze grot is volgens de laatste berichten momenteel gesloten voor publiek maar je zou het kunnen wagen. De wandeling van 20 minuten omhoog naar de grot toe is leuk en je hebt daar een fraai uitzicht. A2226 (Benalup richting Los Barrios) ter hoogte van km 7.

Eettips

Venta Puerto de Galiz

Halverwege Alcalá de los Gazules en Ubrique, vanaf de picknickplek links, nog dieper het natuurpark in ligt de befaamde venta ‘Puerto de Galiz’. Dit wegrestaurant is vooral in de herfst zeer geliefd om haar gerechten met Jabalí, wild zwijn, en Venado, hert.

Venta Puerto de Galiz

Eten in Medina Sidonia

Mocht je besluiten om inderdaad een bezoek te brengen aan Medina Sidonia, strijk dan neer op de Plaza España voor tapas bij Bar Cádiz of goed eten voor weinig bij Bar Ortega. Wil je wat uitgebreider lunchen of dineren dan zijn Venta La Duquesa aan de voet van het dorp of het iets formelere restaurant El Duque boven in het dorp een goede keus.

Venta La Duquesa

Restaurant El Duque

Accommodaties

Tips

Casa Reza

€10 CASHBACK

Een perfecte basis om de provincie Cádiz te verkennen is een verblijf in deze tiptop verzorgde, zeer stijlvolle stadswoning met tuin en zwembad. Casa Reza, in het oude centrum van Medina Sidonia, biedt plaats aan gezinnen of groepen tot 12 personen. (6 slaapkamers, 4 badkamers)

Casa Reza

Suites La Vista de Medina

€10 CASHBACK

Aan het mooie pleintje Plaza de la Iglesia Mayor, aan de voet van het kasteel liggen de fijne en comfortabele ‘self-catering’ Suites van La Vista de Medina. Vanaf het terras heb je fraai uitzicht over het dorp en de omgeving. Restaurant ter plekke!

Suites La Vista de Medina

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



9. Sendero La Laguna del Moral

Wandeling met woudreuzen,
een bosmeertje en een dorpje
met een tragedie



De route

- **Naam: Sendero La Laguna del Moral**
- **Waar: La Sauceda, Cortes de la Frontera**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 6 km**
- **Duur: 3 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Iets meer dan de helft**
- **Hoogste punt: 685 meter**
- **Laagste punt: 503 meter**
- **Soort pad: Goed gemarkeerd verhard (bos)pad en gedeeltelijk over los gesteente**

Startpunt van wandeling bij La Sauceda, gemeente Cortes de la Frontera, vlakbij Puerto de Gáliz, Zowel vanuit Ubrique, Alcalá de los Gazules als Cortes de la Frontera is het ongeveer 45 minuten rijden. Vanaf Puerto Galiz neem je de C3331/CA8201 richting Area Recreativa La Sauceda - Na ongeveer 5 kilometer kom je bij het recreatiegebied La Sauceda met een ruraal complex. Hier start de wandeling. Bij het recreatiegebied zijn ongeveer 20 parkeerplaatsen. In het weekend en op feestdagen kan het hier wat drukker zijn, zet dan je auto gewoon langs de weg. Ongeveer 30 - 40 meter rechts van de ‘Nucleo Recreativa Ambiental’ vind je na de bocht een bordje bij een casa forestal, een boerderij, naar het begin van de wandeling.

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Deze wandeling brengt je naar een prachtig gedeelte van de Alcornocales, dit groene dal met een sprookjesachtige lagune en eeuwenoude woudreuzen, geweldige vergezichten maar ook verstilde sporen van een tragedie uit de Spaanse burgeroorlog, de ruïnes van het dorpje La Sauceda, vernietigd door de Duitse Luftwaffe.

De Wandeling





Het eerste deel van de wandeling, naar de lagune, gaat geleidelijk omhoog over een, breed, onverhard zandpad. Aan je rechterhand heb je prachtige vergezichten naar het oosten, de Sierra de la Nieves en het noorden, het Grazalema Natuurpark met de Torreón van 1654 meter hoog. Aan weerszijden van je is weide waar vee graast op de zwarte ‘bujeo’ grond. Je komt tweemaal door een hek en bij splitsingen staan duidelijke wegwijzers naar de

laguna. Wat hogerop begint het bos en wordt het pad smaller. Let tijdens deze wandeling op de geweldige, eeuwenoude en grillig gevormde gal- en kurkeiken die zó als Ent, de pratende bomen, uit de Lord of the Rings lijken te komen.

Na ruim een uur lopen ben je bij de lagune. Het meertje, omringd door quejigos – Portugese eiken, is genoemd naar de reusachtig moer-beiboom (moral) die hier ooit heeft gestaan. In het voorjaar hoor je hier het gekwaak van kikkers en zie je salamanders. Het water is omheind om het te beschermen tegen de geiten en roodbruine koeien die hier loslopen. Het vennetje wordt niet gevoed door een rivier of bron, en droogt in de zomer meestal helemaal op.

Na het meertje vervolg je het dalende pad naar links. Hier wordt het landschap wat meer open, met laag struikgewas, enorme varens en grasveldjes. Aan de linkerkant van het pad is een omheining van een privé ‘finca’, boerderij. Vanaf de hoger gelegen delen heb je prachtige



doorkijkjes naar het oosten. Langs het pad liggen hier en daar verspreid restanten van kleine gebouwtjes, met onkruid overwoekerde muurtjes, stapeltjes stenen.

De tragedie van La Sauceda

Het dorpje La Sauceda is tijdens de burgeroorlog in 1936 gebombardeerd. Een groot aantal huisjes is vanaf 1989 gerestaureerd en nu in gebruik voor ruraal toerisme met eenvoudige, gemeenschappelijke voorzieningen. Het eerste groepje huisjes, met een rieten dak, Casas de los Dornajos genaamd, staat op een glooiende open plek samen met de ontroerende ruïnes van de Ermita. Dit kerkje moet prachtig zijn geweest.

Het wandelpad gaat verder, over een bruggetje en langs de overblijfselen van de korenmolen ‘La Menda’. Daarna een andere verzameling huisjes, Casas de la Huesas, een groter gebouw dat dienst doet als winkel / informatiecentrum. Uiteindelijk ga je over een houten bruggetje over de rivier de Pasadal-lana en een prachtige stukje door de kloof tot je weer terug bent bij het startpunt.

Het is zo’n idyllische plek, hier in deze prachtige bossen en een geweldige locatie voor ruraal toerisme maar nu ik weet wat hier gebeurd is kijk ik er toch met andere ogen naar.



La Sauceda, het ‘Guernica’ van Cádiz

La Sauceda, met haar strategische ligging tussen twee bergketens, was een van de laatste bolwerken van republikeins verzet tegen de militaire staatsgreep van 18 juli 1936 en werd verwoest in het najaar van 1936 door 4 bommenwerpers van het Condor-legioen van de Duitse Luftwaffe, hetzelfde legioen dat een paar maanden later verantwoordelijk was voor het bombardement op Guernica.

La Sauceda had ongeveer 500 inwoners en een socwialistische burgemeester in 1936. In het dorp werd nog volop gebouwd en gestart met de aanleg van een weg naar Jimena de la Frontera toen de oorlog uitbrak en La Sauceda een schuiloord werd voor republikeinen op de vlucht voor de rebellen. Het dorpje had twee scholen, drie broodovens, een korenmolen en een kerkje. Van het kerkje is de façade en een gedeelte van de zijmuren blijven staan. Na de bombardementen arriveerden de rebellentroepen die vervolgens het dorp kwamen plunderen en de overgebleven huizen in brand staken. Veel van de inwoners werden gevangen genomen, gemarteld en geëxecuteerd op de nabij gelegen Cortijo de ‘el Marrufo’, een executiecentrum waar het grootste massagraf uit de Spaanse Burgeroorlog is.

In 2016 is in Jimena de la Frontera de ‘Casa de la Memoria’ geopend, een documentatie- en herdenkingscentrum.



Tips

Jimena de la Frontera

Jimena de la Frontera, het vroegere Oba, was wegens zijn strategische ligging en vruchtbare landbouwgrond tussen de twee rivieren Guadiaro en Hozgarganta al heel vroeg een gewilde vestingplaats. Grotschilderingen ter plekke zijn het bewijs van menselijke bewoning in de Bronstijd. De Romeinse vestingstad, Oba, was van zo'n belang dat het zijn eigen munt had. In de stad kun je stenen met Romeinse inscripties vinden. De Moren veranderden haar naam in Xemina. De hoogtijdagen van de stoere islamitische burcht hoog boven de rivier waren in de 13e – 15e eeuw, maar de oorsprong was veel eerder. Een bezoek aan dit kasteel is de moeite waard, aan de ingang is een 18e eeuwse wapenfabriek. NB: Je kunt tot bijna bovenaan rijden met je auto of het klimmetje naar boven vanuit het dorp te voet doen.

Eettips

Restaurant Platero & Co

Een verrukkelijke ontdekking is Platero & Co in Gaucín, gerund door de Nederlandse Barry en Hellen. Mooie, internationale gerechten van de beste lokale producten (kastanjes, kersen, champignons, geitenkaas, vijgen). Vanaf het terras heb je fantastisch uitzicht over de Sierra de Grazalema.

Restaurant Platero & Co

Restaurant La Estación

San Pablo de Buceite is een klein dorp maar het heeft wel een beroemd restaurant! La Estación, het sfeervolle restaurant in het voormalige treinstation is door de Guardian zelfs vermeld in een top 10 van treinstationrestaurants!

Restaurant La Estación

Tips

Accommodatie

El Diplomático Feo (Geen Cashback)

Op 30 kilometer ten zuiden van La Sauceda, net voor het dorpje San Pablo de Buceite, runnen de Canadese Bruce en Ingrid een fraaie B&B met 4 kamers: El Diplomático Feo.

Zij zijn beide fervente wandelaars en kunnen je ook veel tips geven voor de omgeving.

El Diplomático Feo



10. Peñón Grande & Llanos del Endrinal

Door het hart van het Grazalema Natuurpark

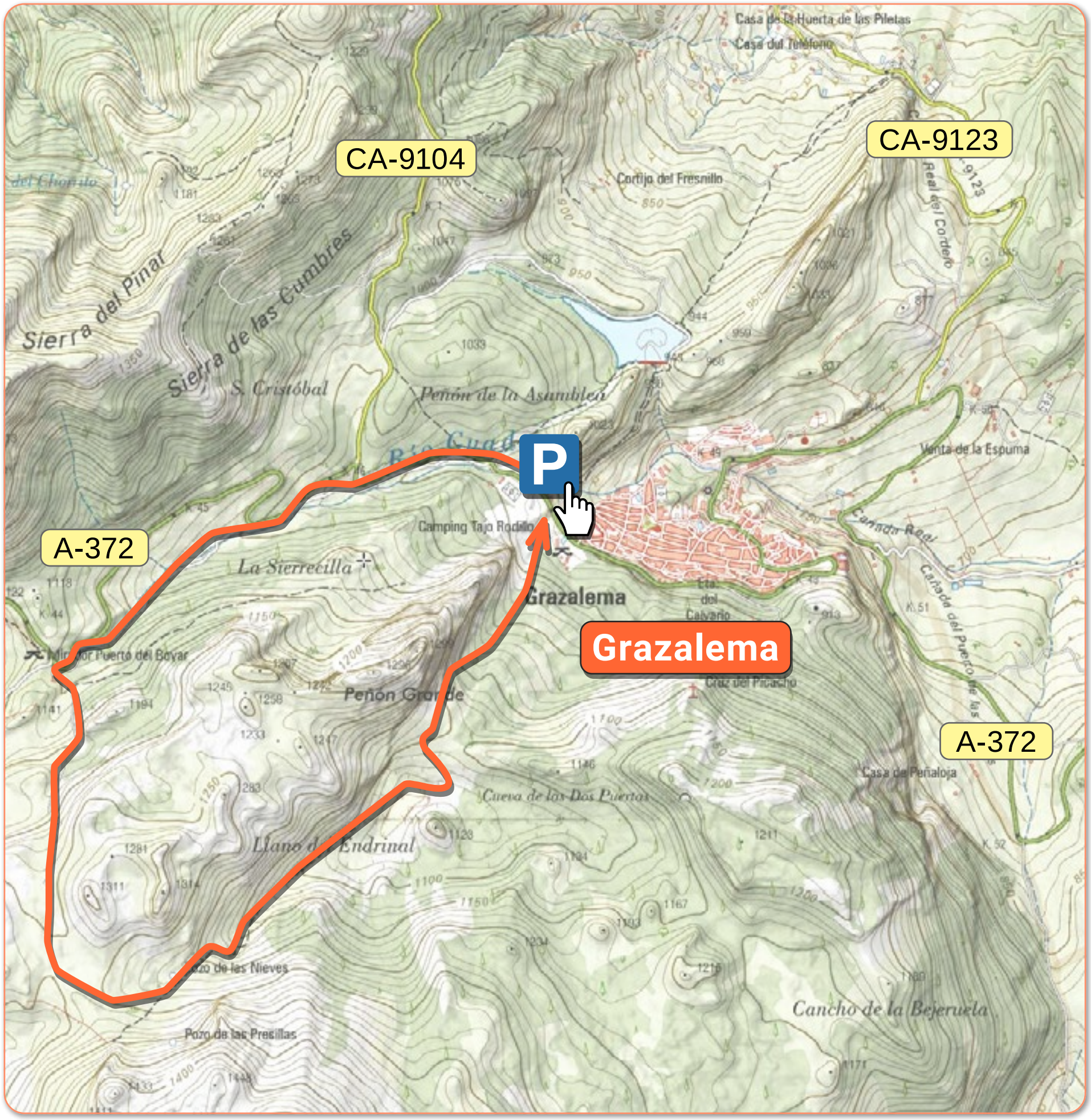

Mirador
Puerto del Boyar 1,2 Km
Grazalema
3,2 Km

De route

- **Naam: Circular Peñón Grande, Puerto de las Presillas & Llanos del Endrinal**
- **Waar: Parque Natural Sierra de Grazalema**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 7,5 km**
- **Duur: 3 uur (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Gemiddeld**
- **Schaduw: Hier en daar**
- **Hoogste punt: 1.420 meter**
- **Laagste punt: 1.090 meter**
- **Soort pad: Deels gemarkeerd, duidelijk te volgen wandelpad, over rotsen en door bos**

Startpunt van deze wandeling is vanaf de parkeerplaats bij de camping Tajo del Rodillo aan de A372 bij het dorpje Grazalema. Het eerste gedeelte heet Camino de los Charcones. Om daar te komen moet je vanaf de parkeerplaats ongeveer 100 meter langs de A372 lopen richting het westen. Camino de los Charcones is een breed, langzaam stijgend grindpad met links de Peñón Grande, 300 meter boven je uittronend, prachtig. Met de donkergroene dennenbomen net een plaatje van een Ravensburger legpuzzel. Na een half uurtje ben je bij Puerto del Boyar. Tip: Vanaf de ‘Mirador’, het uitkijkpunt, iets verder rechts heb je fabelachtig uitzicht richting het zuiden, tot aan de Alcornocales!

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

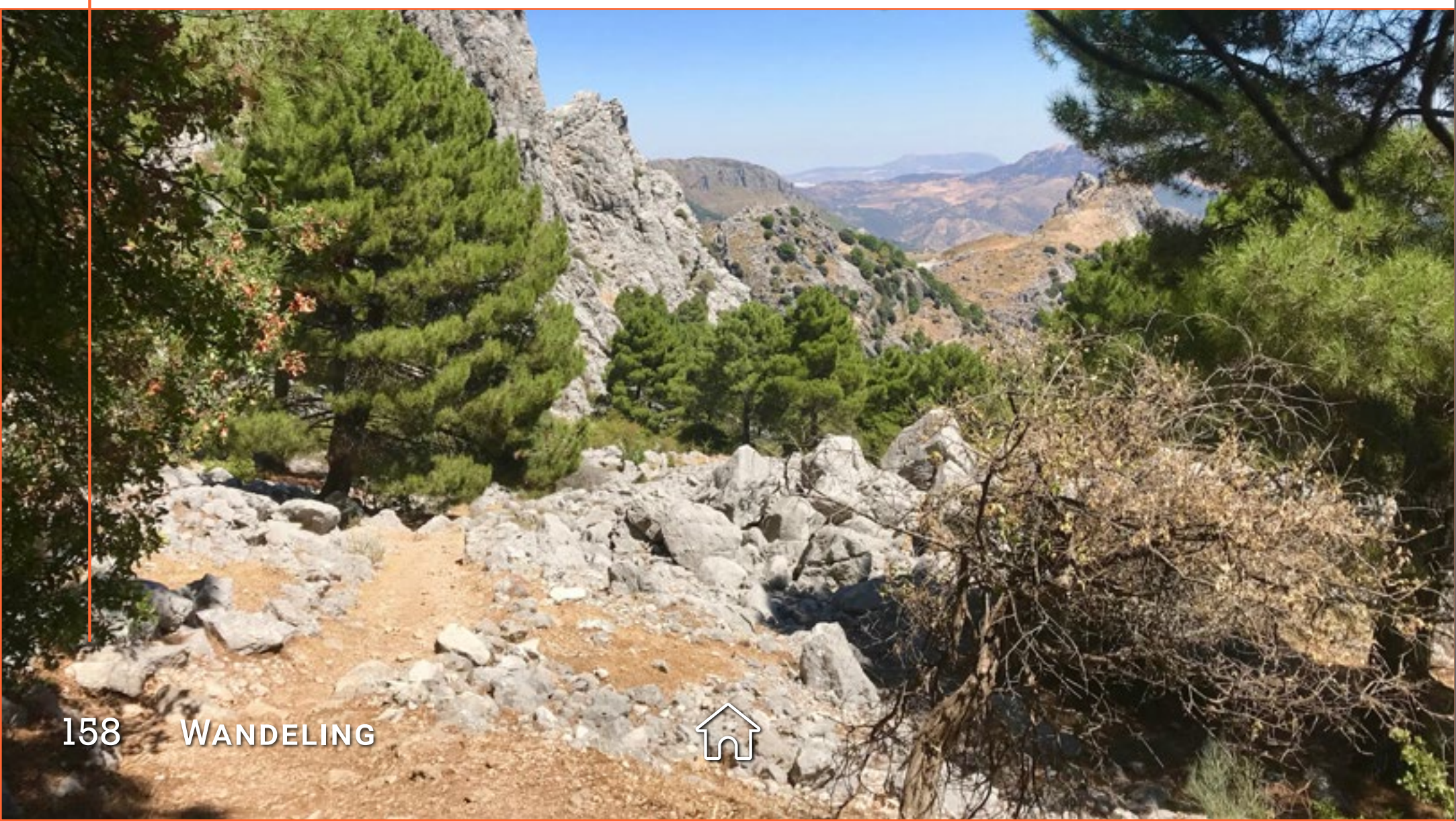
Dit is een interessante wandeling over rotsen, bergweiden en door bos rondom de Peñón Grande. Je loopt door het meest karakteristieke deel van het Parque Natural Sierra de Grazalema met de hoogste toppen van Cádiz; de Torreón met 1.648 meter, de Simancón met 1.569 meter en El Reloj van 1.535 meter. In de winter wordt het hier erg koud en loop je door de sneeuw. Maar wij zijn ‘mooiweerwandelaars’ en liepen deze wandeling in hoogzomer, bij een graad of 26 en bovenin een koel briesje… Zalig!

De Wandeling



Na het eerste gedeelte van de wandeling, Camino de los Charcones, ben je bij Puerto del Boyar. Hier ga je op de picknickplaats links door een hek en dan langzaam omhoog, door het dennenbos. Na een kwartiertje kom je op een splitsing met een wegwijzer. Naar links naar de ‘nacimiento del río Guadalete’ de bron van de Guadalete, de belangrijkste rivier van Cádiz. Rechtdoor naar ‘Puerto Presillas’, deze laatste moet je volgen. Nu ga je langzaam omhoog over een rotsachtig, zeer goed te volgen pad hier en daar geflankeerd door bomen. Het uitzicht boven over de weidse vlakte van de Navazo Llano is geweldig.

Iets naar het zuiden ligt de ‘Calera del Navazo’, een gerestaureerde en omheinde kalkoven waar tot in de vorige eeuw kalk gebrand werd. Kalksteen werd hiervoor 3 dagen en nachten tot hoge temperaturen in een soort ‘iglo-achtige’ constructie verhit. De kalk werd gebruikt



om de huizen te witten, en stallen, water, zieke dieren en ook mensen te desinfecteren. Gemengd met zand werd het gebruikt als cement.

Vallei met een ‘Oer’spar

De wandeling gaat net ervoor zigzaggend verder omhoog naar de Puerto Presillas. Uitgehakte treden en platte rotsen maken het prima te doen. Bovengekomen wandel je op een prettig breed en zacht verend pad met rechts van je de toppen van de Sierra de Pinar. Iets verderop zie je informatieborden over de Lapiaces, het omringende landschap van blootliggende kalkstenen. Aan de linkerhand kun je een enorme Pinsapo, zilverspar ontdekken, de enige van de vallei.

Dit prachtige bergdal is de Llanos del Endrinal, ‘Vallei van de sleedoorn’. Hier ligt in de winter sneeuw! Van oudsher is dit waterrijke gebied in gebruik door inwoners van de dorpen rondom en je vindt er sporen van waterbekkens, schaapskooien, sneeuwputten,



kalkwinning en stenen refugios, schuilhutten, sommige gerestaureerd en allen naadloos samensmeltend met het omringende landschap. Hier groeit de Endrino, de sleedoorn, waar de vallei naar genoemd is. Van haar blauwzwarte bessen, waar eerst ‘de vorst overheen moet’ voordat ze lekker zijn, wordt Pacharán, sleedoornlikeur gemaakt.

Aan het einde van de vallei volg je het pad langs een omheind gedeelte waar vee gehouden wordt en waterbekkens zijn. Daarna kom je bij een T-splitsing met een wegwijzer naar Grazalema, de camping of de Mirador. Wij namen de kortste weg, die naar de camping. Nu ga je naar beneden, tussen de bomen door, kijk uit met het gruis en de behoorlijk gladde stenen af en toe! Zoals je weet ben ik heel blij met mijn ‘krukken’, m’n nordic walking stokken. Aan het einde ga je door een hek en ben je weer op het parkeer-terrein.



Ondergrondse rivieren en grotten

Het Grazalema Natuurpark is een karstgebied. Karst zijn de geologische verschijnselen in streken waar kalksteen aan de aardoppervlakte wordt opgelost door water. Dit proces heeft zinkgaten, grotten, bronnen en ondergrondse rivierenstelsels gevormd, zoals het Hundidero – Cueva del Gato systeem van 8 kilometer lang. De rivier komt aan het oppervlakte bij de Cueva del Gato. Hier kun je een verkoelende duik nemen in het ijskoude water. (Tip!) Fascinerende grotten met unieke rotstekeningen van paarden, geiten en vissen tot 25.000 jaar oud vind je in de Cueva de la Pileta. Deze grotten werden in 1905 bij toeval ontdekt door boer José Bullón, bij een kloof op zoek naar vleermuismest om zijn land mee te bemesten. Binnenin de grot ontdekte hij botten, keramische potten en tekeningen van dieren die hij nooit eerder had gezien. Rondleidingen (ook in het Engels) worden gegeven door nakomelingen van José Bullón. NB: Er is geen verlichting, je krijgt een lantaarn mee!

Lees meer: Cueva del Gato en Cueva de la Pileta


VA·4737·

Tips

Jeepexcursie in de Sierra de Grazalema

Een superleuke manier om dit prachtige gebied te ontdekken is om een halve of hele dag op stap te gaan met onze Vlaamse vriend en fotograaf Chris Mees. Chris woont hier al meer dan 20 jaar en brengt je met zijn oude, legergroene Landrover op plekken waar je anders nooit zou komen. Zeer aanbevolen!

Chris Mees Jeep Tours

Fietsen op de Vía Verde

Op ruim een half uur ten noorden van het dorpje Grazalema kun je een van de mooiste Vía Verdes van Spanje fietsen. 37 kilometer over de oude, nooit gebruikte spoorlijn van Puerto Serrano naar Olvera. (Wij deden 'm andersom omdat je dan omlaag fietst van 450 naar 150 meter hoogte). De uitzichten onderweg zijn schitterend, op heuvels en bergen, graanvelden en olijfboomgaarden. Langs de route is er een grote kolonie vale gieren te bewonderen op de rots Zaframagón. Halverwege kom je langs het oude stationnetje van Coripe waar een leuk restaurant met terras (en overnachtingsmogelijkheid) is. Een bijzondere ervaring zijn de vele tunnels op de hele route, dertig stuks in totaal. (De meeste verlicht, alleen de hele korte niet). NB: In die tunnels is het een stuk frisser dan daarbuiten!

Vía Verde de la Sierra

Tips

Meeneem kaas

Het dorpje Grazalema heeft veel restaurantjes en gezellige terrasjes. Wij zijn er nog geen culinaire hoogstandjes tegengekomen maar je kunt er prima eten, de traditionele Spaanse tapas zijn ruim vertegenwoordigd. Tip: Ga niet weg zonder een stuk Payoyo, de verrukkelijke traditionele kaas van Cádiz. Je koopt deze, en andere fijne kazen bij La Casa de la Abuela Agustina, Plaza pequeña 7.

Accommodatie

Cortijo las Piletas

€10 CASHBACK

Een van de Ardanza favorieten is de verzorgde Cortijo van Elisenda, een gastvrije Catalaanse. Dit prachtig gelegen ruraal hotel met 11 kamers en een zwembad ligt op een kwartiertje rijden van Ronda. Er wordt diner voor de gasten bereid en men is je graag behulpzaam bij het regelen van diverse excursies.

Cortijo las Piletas

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



11. Cerro Coros

Eenvoudige,
maar prachtige wandeling
met spectaculair uitzicht!



De route

- **Naam: Cerro Coros**
- **Waar: Parque Natural Sierra de Grazalema**
- **Soort wandeling: Circulair**
- **Lengte: 3,5 km**
- **Duur: 1,5 uur**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Geen**
- **Hoogste punt: 1.326 meter**
- **Laagste punt: 1.191 meter**
- **Soort pad: Ongemarkeerd maar duidelijk te volgen (smal) wandelpad, niet geschikt voor heel jonge kinderen**

Startpunt van deze wandeling is vanaf het parkeerterrein bij de Mirador Puerta de las Palomas, halverwege de CA9104 van Grazalema, naar Zahara de la Sierra. Aan de rechterkant van de doorgaande weg is hier ruim plek om te parkeren. Links van de weg kun je omhoog lopen naar de Mirador, het uitkijkpunt, met informatieborden, dat is leuk om eerst te doen. Daarna ga je vanaf de parkeerplaats door het groene metalen hek aan de linkerkant, (de westkant). Je bent meteen op het pad, dat rondom de bergtop loopt. Er staat verder niks aangegeven over een wandeling, alleen een wit bord met ‘Coto privado de caza’, privé jachtgebied. Maar je mag hier echt wandelen, we hebben het ter plekke gecheckt!

De kaart



© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

De CA9104, de smalle, bochtige weg van Grazalema, naar het pittoreske Zahara de la Sierra aan het azuurblauwe meer helemaal beneden is een van mijn favoriete routes met de auto. Hiermee maken we altijd indruk bij vers bezoek uit Nederland. Gegarandeerd prachtige uitzichten en ontelbare gieren boven je hoofd. Hier hebben we een redelijk eenvoudige maar spectaculaire wandeling ontdekt!

De Wandeling



Deze wandelroute, de Cerro Coros, staat nergens aangegeven en we zijn er dus al meerdere keren aan voorbij gereden tijdens onze bezoeken aan de Sierra de Grazalema. Het is een prachtig geitenpad, heel duidelijk te volgen en met rondom 360 graden waanzinnige uitzichten. Het pad is wel hier en daar smal en met redelijke diepe afgronden maar heel goed te doen voor wandelaars met een normale conditie en zonder overdreven hoogtevrees. Kippige dames zoals ik hebben baat bij de wandelstokken en voor heel kleine kinderen is dit pad niet geschikt. Het pad stijgt en daalt een klein beetje, hier en daar is het wat stenig en ligt er wat los gruis, maar alleszins goed te doen.

De Pinsapo en 580 gieren bij de Garganta Verde

In het begin van het pad zie je een paar exemplaren van de ‘oer’spar, de Pinsapo, de Spaanse zilverspar, en al gauw heb je magnifieke uitzichten op Zahara de la Sierra en het grote meer. Aan de overkant van het water zie je het dorp Algodonales aan de voet van de Sierra de Lijar. Na een minuut of 20 lopen krijg je een splitsing, het ene paadje gaat wat meer naar beneden, het andere omhoog. Neem het rechterpad, wat licht stijgt.

Beneden in het dal, aan deze kant van het water ligt de Cerro de Cambronera met de kloof ‘Garganta Verde’, thuis van een van de grootste gierenkolonies van Europa. In dit natuurpark leven ongeveer 290 paren. De Garganta



Verde is ook de naam van een heel erg mooie wandeling waarvoor eerst toestemming moet worden gevraagd bij het bezoekerscentrum in El Bosque. Deze wandeling is daarnaast niet het hele jaar toegankelijk en het laatste, meest spectaculaire stuk, door bergspleten gevuld met water, kun je alleen onder begeleiding doen.

De borsten van Ramona

Aan de overkant van het meer van Zahara, een beetje naar rechts, zie je een berg met twee toppen, in de volksmond heet deze ‘las tetas de Ramona’ – de borsten van Ramona, maar officieel heten de toppen Tajo las Grajas (links) en Tajo Algarín (rechts). Deze bergen markeren de grens tussen de provincies Málaga en Cádiz. Een bergrug verder naar rechts, Cerro Malaver, met het dorpje Montecorto aan de voet ervan en daar weer achter kun je heel in de verte de ‘Mesa de Ronda la Vieja’ zien met op 999 meter de Romaanse ruïnes en amfitheater van Acinipo (Tip!)

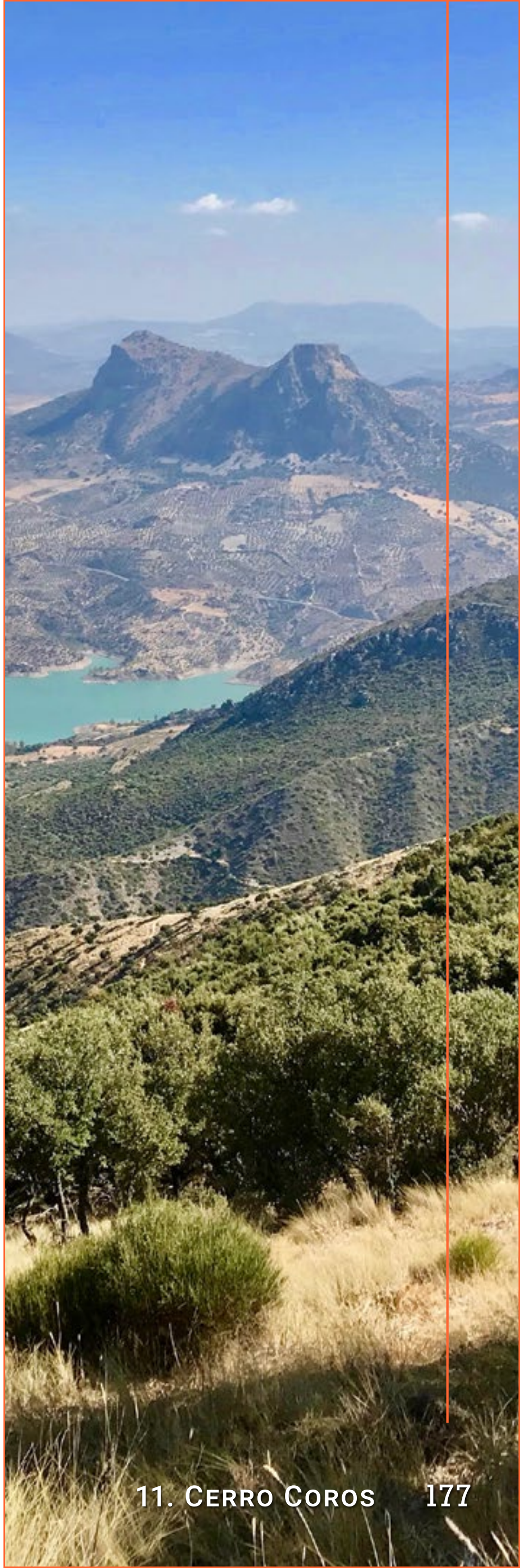
Archeologische site Acinipo



Na een uur lopen gaat het pad dwars door wat stekelig struikgewas. Hou hier rechts aan, dus niet links langs de hogere top die je voor je ziet, wat onze kinderen eerst al klauterend probeerden. Dit is niet het pad en een beetje eng. Het wandelpad gaat door het struikgewas met een bocht naar rechts iets omhoog en dan over een redelijk vlak terrein naar links afbuigend naar beneden. Langs een klein wit gebouwtje en na de laatste 50 meter over een geasfalteerd pad ben je weer terug op het parkeerterrein.

Waai niet weg!

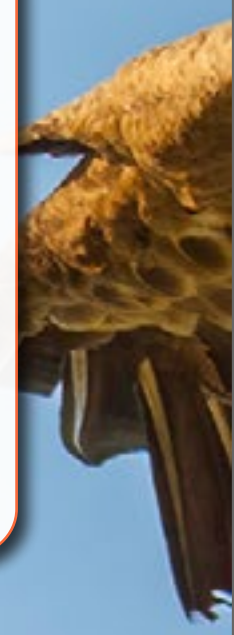
Wat een ontdekking, deze wandeling! NB: Let wel op, met heel harde wind is deze wandeling niet aan te raden omdat het allemaal heel open is. Wij deden deze route op 21 augustus 2019, zo hoog in de bergen was het heerlijk, met een zachte, koele bries en we kwamen geen mens tegen.



De imponerende vale gier

Vale gieren. Ik ben nogal kippig maar zulke grote vogels zie ik al van ver aankomen als ik de was ophang op ons dakterras. Je kan ze bijna aanraken wanneer ze voorbij komen zeilen. Dat had ik niet op ons flatje in Utrecht! Wetenswaardigheden: De vale gier is een aaseter en kan van kop tot staart tot 1 meter 10 lang worden. Deze vogel heeft een vleugelspanwijdte tot 2,8 meter. Hij kan tot 11 kilo zwaar worden en behoort tot de grootste vliegende vogels ter wereld. Vale gieren zijn monogaam en leven in groepen. Ze leggen 1 ei per jaar en het kuiken blijft een half jaar in het nest. Veel gieren migreren in de herfst naar Afrika, ten zuiden van de Sahara zijn er dan namelijk meer karkassen te vinden. Ze verzamelen zich bij Tarifa, waar de afstand over het water het kortst is. Soms cirkelen hier wel duizend gieren boven je hoofd, wachtend op de juiste thermiek om de oversteek te kunnen maken. Een onvergetelijk spektakel. Lees er meer over in mijn blog!

Spectaculaire gierenmigratie





Tips

Zahara de la Sierra

De provincie Cádiz heeft veel mooie witte dorpjes maar dit is toch wel een pareltje. Zahara de la Sierra, gebouwd in het begin van Al-Andalus, de Moorse periode in Spanje, die in het zuiden van Spanje meer dan 8 eeuwen duurde. (711 tot 1492). Zahara ligt op 500 meter hoog en heeft, nóg hoger gelegen, een kasteel uit de 13e eeuw op een steile rots. Een gedeelte ervan is gerestaureerd en te bezoeken. Hier heb je prachtig uitzicht op de omgeving, het meer, de bergen van de Sierra del Jaral, Algodonales aan de overkant van het water (en die borsten van Ramona). Het is net of hier altijd de zon schijnt! Zahara is een heel compact dorpje, met ongeveer 1.500 inwoners en steile, typische labyrintische straatjes uit de Moorse tijd. Tip: Parkeer je auto aan de rand en doe de rest te voet.

Eettip

Restaurant Al Lago

Ons favoriete restaurant in Zahara de la Sierra is ‘Al Lago’, aan de buitenrand van het dorpje, met zicht op het meer en ruime parkeergelegenheid. Uitgebreide en verrassende kaart, ook mooie vegetarische opties. Ik at er een zalige, koele gazpacho van meloen en geroosterde groenten met geitenkaas. Maar ook de Marokkaans gekruide kip was heel lekker. In het centrum van het prachtige dorpje is het ook heel leuk eten, maar wat meer traditioneel.

Restaurant Al Lago

Accommodatie

Hotel El Horcajo

€10 CASHBACK

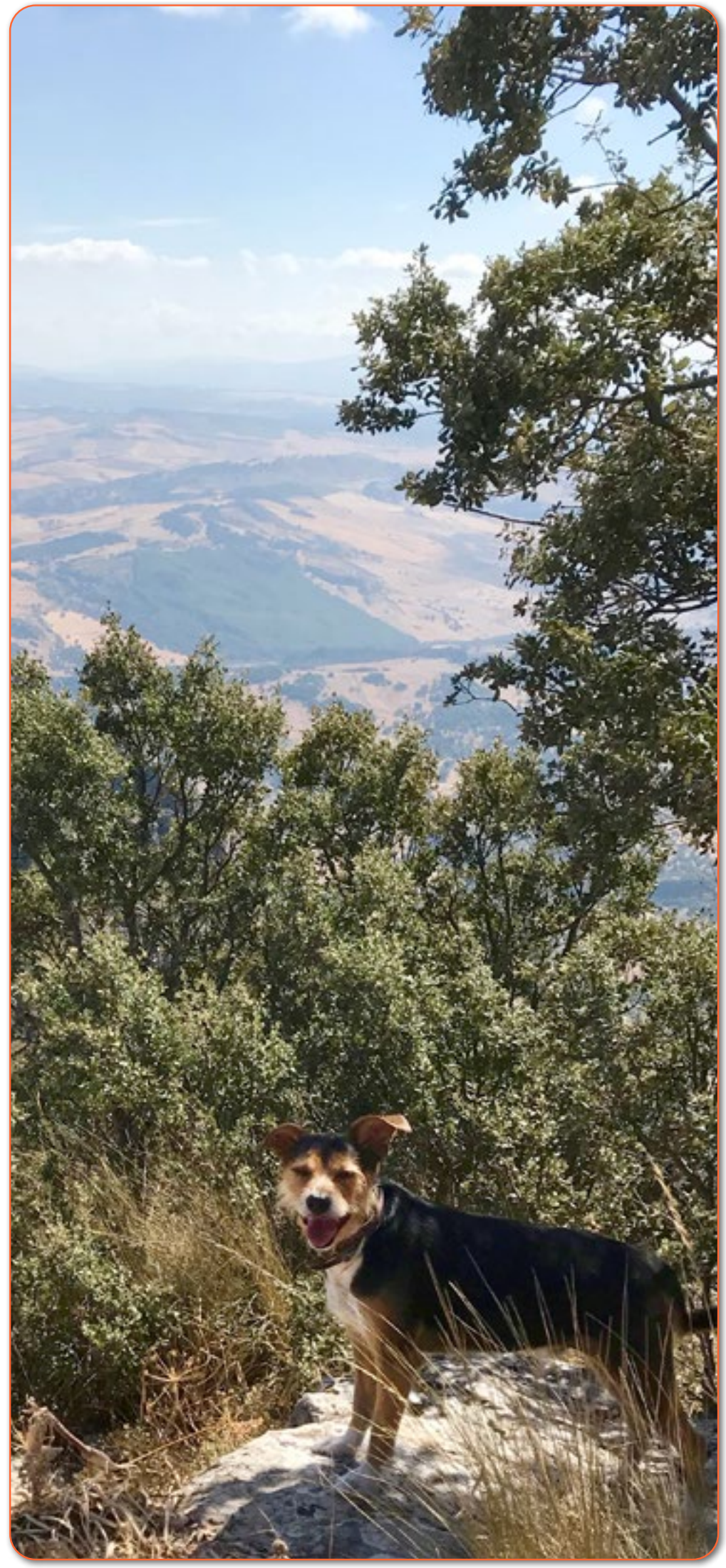
Eenvoudig en niet duur overnachten kun je in Hotel El Horcajo, een ruraal hotel met 26 kamers, zwembad en restaurant. Prachtig en rustig gelegen in een dal op een kwartiertje rijden van Ronda. Rechtstreeks vanuit het hotel kun je prachtige wandelingen maken.

Hotel El Horcajo

€ 10 Cashback!

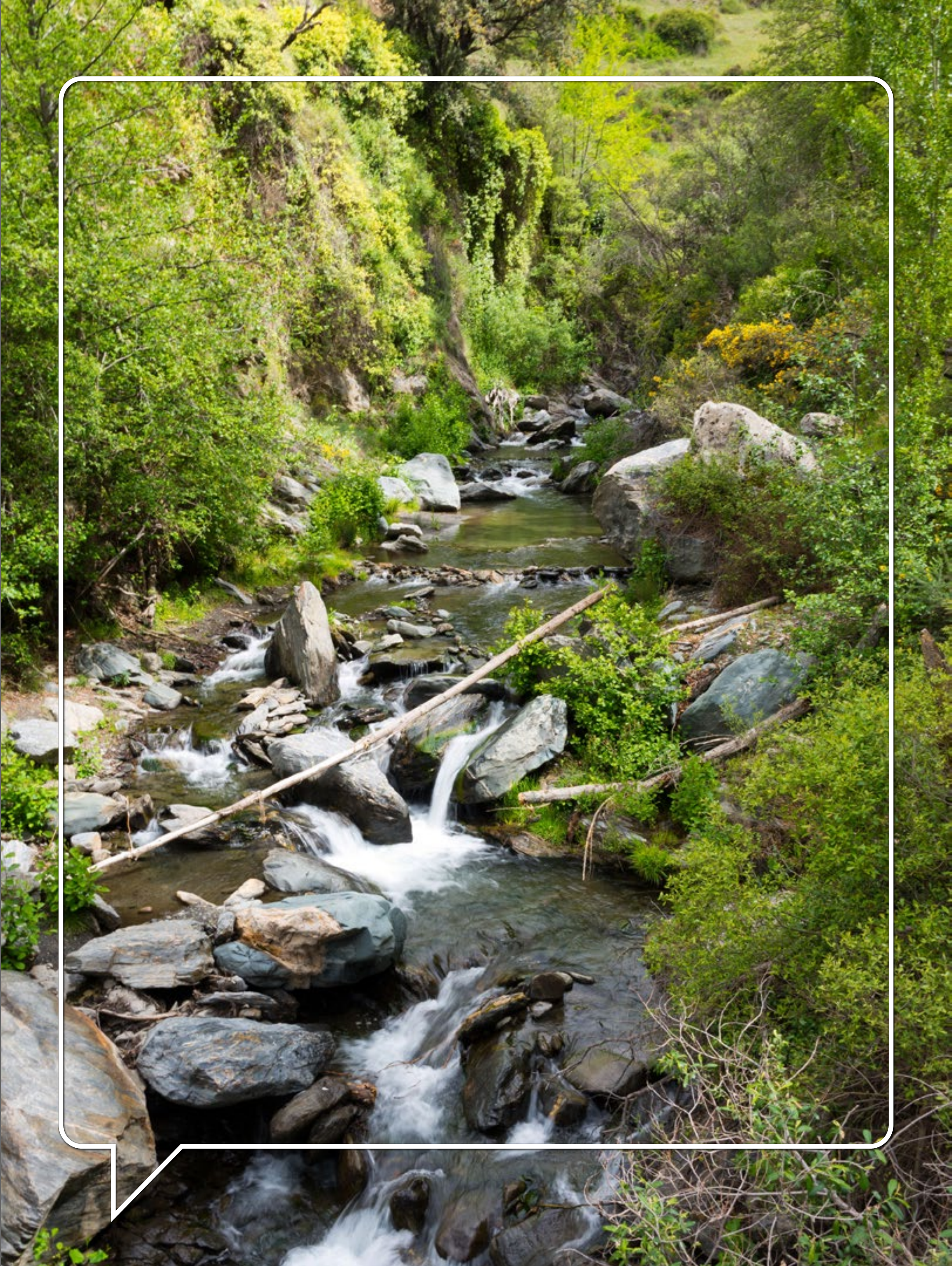


Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



12. Sendero Río Majaceite

Heerlijke wandeling langs
een woest stromend riviertje

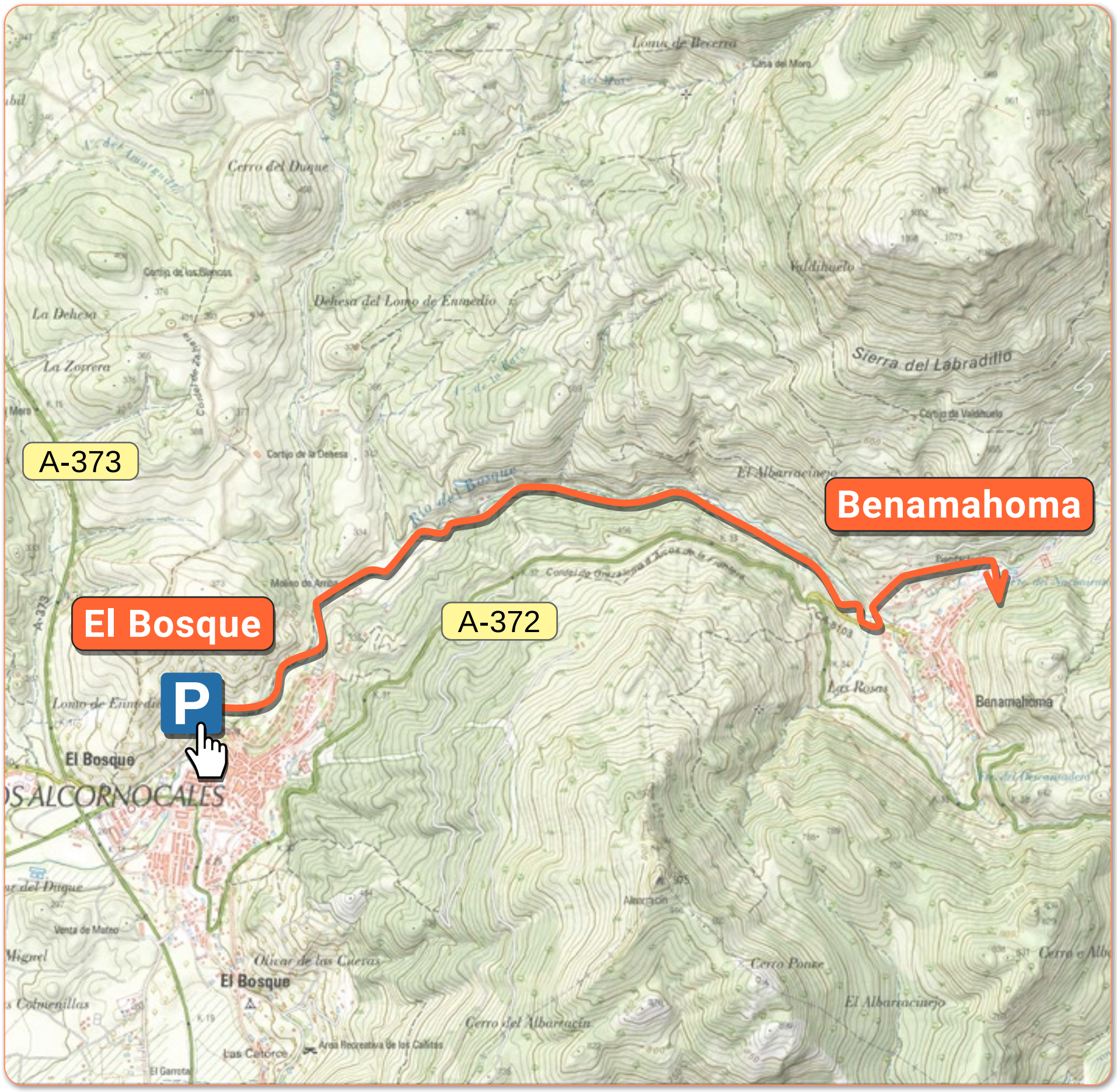


De route

- **Naam: Sendero Río Majaceite**
- **Waar: Van El Bosque naar Benamahoma**
- **Soort wandeling: Lineair**
- **Lengte: 11 km**
- **Duur: 4 uur heen en terug (zonder stops)**
- **Moeilijkheidsgraad: Licht**
- **Schaduw: Overvloedig**
- **Hoogste punt: 450 meter**
- **Laagste punt: 265 meter**
- **Soort pad: Goed gemarkeerd bospad langs de rivier de Majaceite**

Startpunt van het wandelpad is in El Bosque, een van de witte dorpen in het Grazalema Natuurpark. Vlakbij het bezoekerscentrum van het Natuurpark aan de Calle García Lorca, waar je gemakkelijk je auto kwijt kunt, loop je ongeveer 600 meter naar de start, naast de jeugdherberg El Molino de Enmedio. Je kunt de wandeling ook in Benamahoma starten maar wij vonden dit handiger omdat je dan eerst omhoog loopt.

De kaart



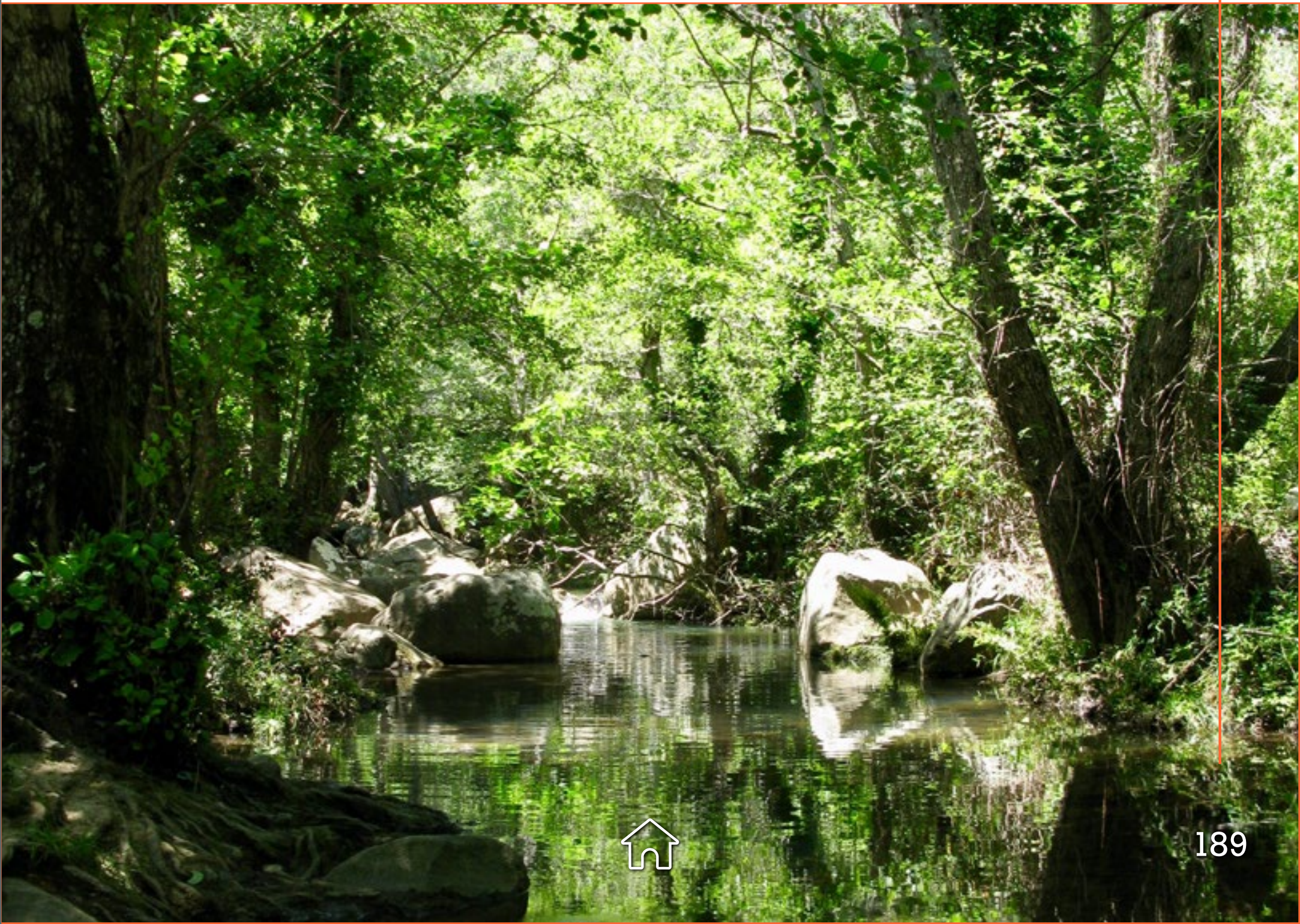
© Instituto Geográfico Nacional

In ‘t kort

Sendero Río Majaceite is een supergemakkelijke maar heerlijke wandeling langs water tussen de twee witte dorpjes El Bosque en Benamahoma (uit het Arabisch: Ibn Muhammad ‘zonen van Mohammed’) op de grens van het Alcornocales natuurpark en Grazalema natuurpark. De Río Majaceite is de meest zuidelijke rivier in Europa waar forellen leven en je kunt er otters tegenkomen!

NB: Dit is een populaire wandeling en heel erg leuk met kids, dus in de weekenden en vakantieperiodes kan het hier best druk zijn maar ik had ‘m niet willen missen. Wij liepen deze wandeling op een zomerse, warme dag begin september en zijn maar weinig mensen tegengekomen. We konden de verleiding niet weerstaan en zijn een paar keer het (ijskoude!) water ingesprongen. Wat een zaligheid!

De Wandeling



Je begint over een breed zandpad dat parallel aan de rivier loopt. In het begin van de wandeling ligt een dam die gebouwd is ten gunste van de watermolens en halverwege een oude fábrica de luz, een waterkrachtcentrale. Op dit open gedeelte van de wandeling zie je bergen in de verte, met de hoogste top, de Albarracín van 975 meter en loop je langs weilanden, olijfbomen en boomgaarden.

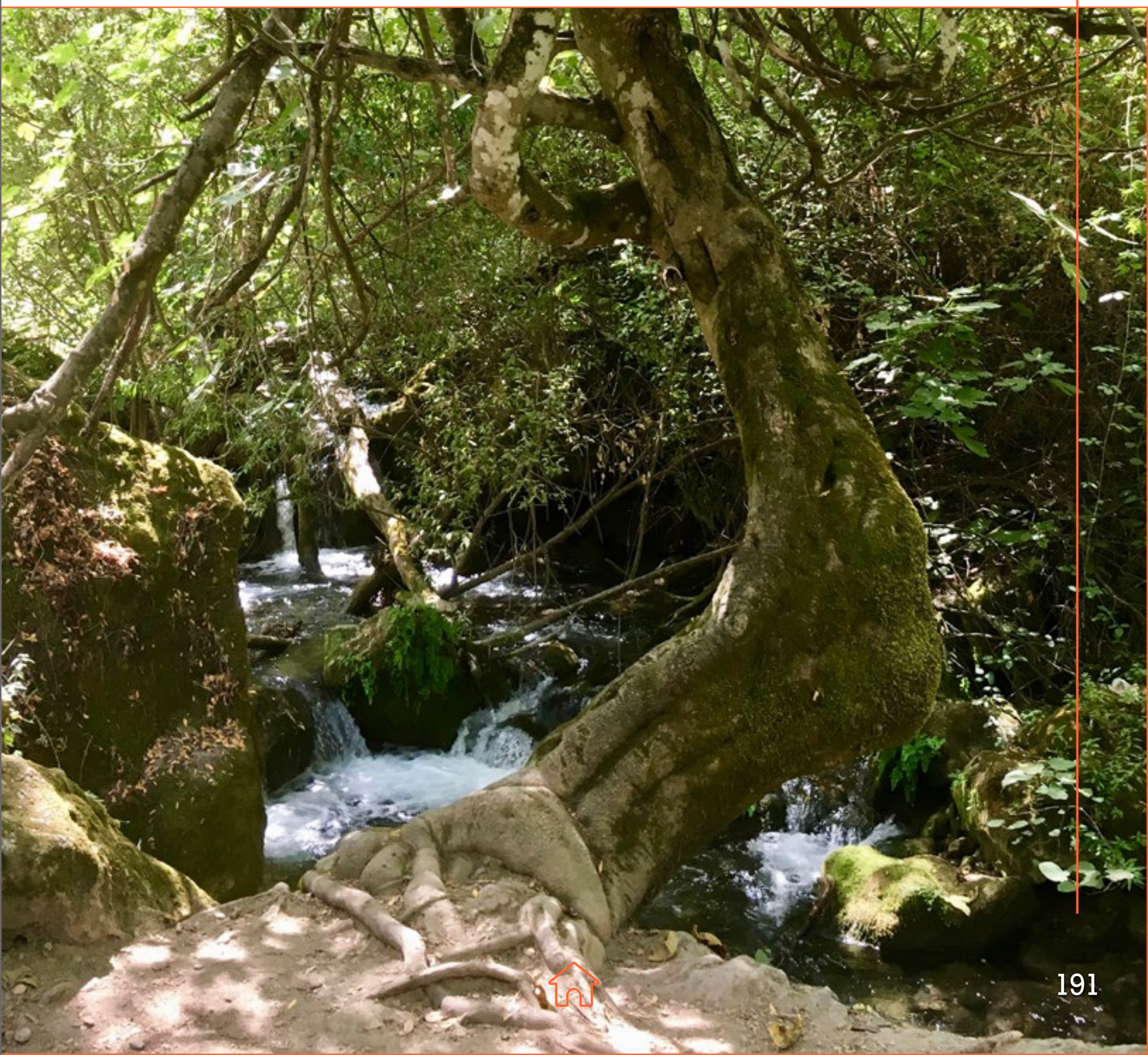
Klaterend water

Na een poosje kom je door een galerijbos met populieren, wilgen, iepen en essen. Hier maken dicht opeen groeiende oleanders, bramen, clematis en kamperfoelie de rivier onbereikbaar. Maar het verval van de rivier is hier groter zodat je onder het lopen de rivier steeds duidelijk blijft horen. Ook al heeft het waarschijnlijk al maanden niet geregend, zo einde van de zomer, toch stroomt het water nog met behoorlijk wat kracht. Ik kan er eindeloos naar luisteren; geruis, gemurmel en geklater van water.

Na een poosje wordt het landschap weer wat meer open en kom je langs een ruïne van een watermolen, een van de drie in deze omgeving. Binnenin ligt een enorme molensteen die het graan vermaalde. Verderop kom je bij een volmolen. In deze molens werden de wereldberoemde dekens van Grazalema gemaakt.

Na het oversteken van de brug naar Majaceite, voegen de beekjes de Descansadero en Breña del Agua zich bij de Río Majaceite. Volg de bordjes naar het dorpje wanneer je daar iets wil gaan eten of drinken. Wij zijn bij het eerste de beste restaurant naar binnen gegaan, La Tasquita del Majaceite, en dat was helemaal prima want er was buiten een terras aan het water. We hebben er heerlijk forel gegeten, die er ter plekke gekweekt wordt! Toen het eten al op tafel stond ontdekte de ober

Tommie. Dat mocht helemaal niet, een hondje! ‘Ay, señor, es un perro muy bueno!’ – Nou, vooruit dan maar. Als hij maar onder de tafel bleef.



Arcos de la Frontera

Arcos de la Frontera, Arx-Arcis; ‘Hoge vesting’ in het Romeins, ligt spectaculair op een kale, steile rots van 185 meter hoog in een weidse vlakte aan de rivier de Guadalete. Die rots loopt schuin omhoog en houdt dan opeens abrupt op. Het monumentale oude dorp is een plaatje. Dringend advies: laat je auto beneden achter want de steile straatjes worden steeds smaller, een onmogelijke missie! In het oude centrum liggen paleishuizen zoals Palacio del Conde del Águila en de Laatgotische Iglesia de San Pedro. Op het Plaza del Cabildo vind je de fraaie Basílica de Santa María de la Asunción en de Parador van Arcos. Tip: doe hier een drankje op het terras met mooi uitzicht op de omgeving. Bij het Convento de Mercedarias Descalzas kun je bij de nonnen befaamde koekjes kopen via een draaiplateau waarbij je hen niet te zien krijgt.

NB: Het zicht op Arcos is het allermooiste wanneer je uit het zuiden komt aanrijden.



Er zijn drie wandelingen in het Grazalema Natuurpark waarvoor je toestemming nodig hebt:



Bezoekerscentrum El Bosque

Bezoekerscentrum El Bosque

NB: Voor veel van de wandelingen in de Sierra de Grazalema moet je eerst toestemming vragen bij het bezoekerscentrum in El Bosque. Voor de redelijk eenvoudige wandelingen in deze wandelgids geldt dit niet. Mocht je meer en wat uitdagendere wandelingen willen maken in de Sierra de Grazalema dan zijn volgende routes interessant.

1. Sendero Garganta Verde

De Garganta Verde is een spectaculaire kloof die is gevormd door de Bocaleones rivier die eindigt in de grot Cueva de la Ermita. De kloof is de thuisbasis van een enorme kolonie gieren.

2. Sendero El Torreón

El Torreón is met zijn 1654 meter de hoogste top van de provincie Cádiz. De klim naar de top (ongeveer 780 meter stijgen) is pittig. Wandeling vanuit mediterraan bos omhoog de kale rots op met steenbokken en berggeiten onderweg.

3. El Pinsapar

Fraaie wandeling van circa 5 uur door de bossen van Grazalema naar Benamahoma hoog op de noordelijke helling van de Sierra del Pinar. Fraaie uitzichten op Ronda en de Sierra de las Nieves.

Eettips



Mesón El Tabanco

Mesón El Tabanco in El Bosque is klassieker en heeft een uitgebreide kaart: Met tapas, diverse ‘revueltos’ (omelet) van asperges of padden-stoelen en prima vleesgerechten met, in het seizoen, wildgerechten.

Mesón El Tabanco

La Divina

In El Bosque heb je een ruimere keus, La Divina in Calle Cádiz, is een prettig restaurant met variatie op de traditionele gerechten en ook fijne vegetarische opties.

La Divina

La Tasquita del Majaceite

Benamahoma heeft maar 400 inwoners dus er is niet veel te kiezen maar wij hebben heerlijke forel gegeten bij het bovengenoemde restaurant

La Tasquita del Majaceite



13. Stadswandeling Cádiz

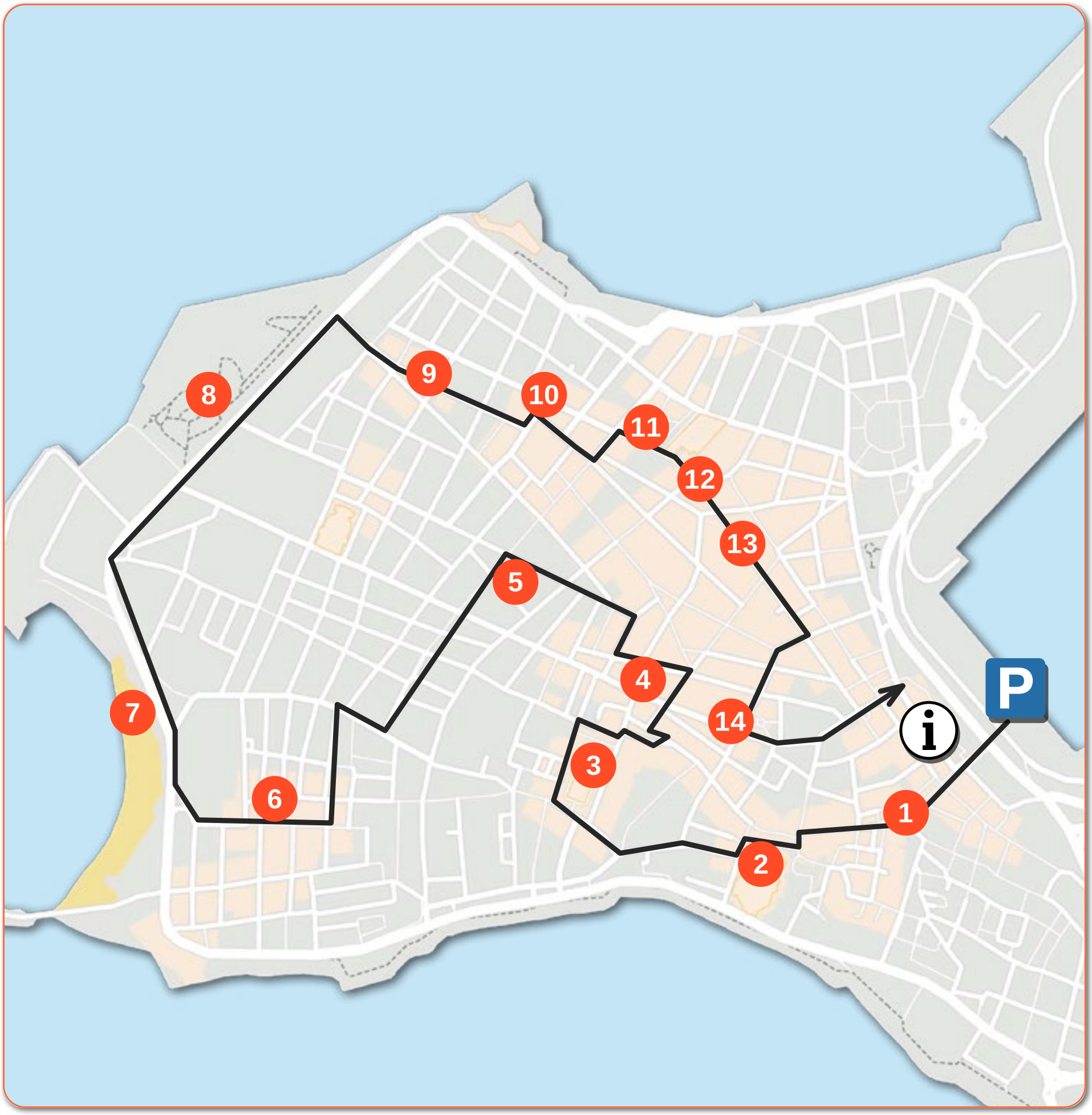


In ‘t kort

Cádiz is een van de oudste steden van Europa en ligt op een schiereiland aan de Atlantische oceaan, in het zuiden van Andalusië. Ruim 3.000 jaar geleden stichtten de Feniciërs hier een kolonie op een eiland aan de monding van de Guadalquivir. Ze noemden het Gadir; ‘ommuurde stad’. Vanuit hier werd met succes handel gedreven met landen rondom de Middellandse Zee. Koopmannen en ontdekkingsreizigers hebben hier door de eeuwen heen hun sporen achtergelaten. De inwoners van Cádiz heten Gaditanos. Cádiz spreek je uit als ‘kádie’, met de klemtoon op de ‘a’ en een hele zachte ‘d’. De laatste letters slikken ze in, in het ‘Andalú’.

Op een oppervlakte van amper 2 vierkante kilometer ligt een schat aan historische monumenten, fraaie pleinen, prachtige woonhuizen met merkwaardige torentjes en stadspaleizen van geel zandsteen. Overal zie je de sporen van haar welvarende verleden. Cádiz is een stad van vissers, flamenco en een wereldberoemd carnaval. Het is een aangename, relaxte stad waar het tempo laag is en de lucht gevuld is met flamencomuziek en geur van de zee met een vleugje gebakken vis van een van de vele ‘Freidurías’. Je kunt er niet verdwalen want je komt altijd weer bij de oceaan uit. Ik vind Cádiz de allerleukste stad die ik ken.

De kaart



De Stadswandeling



1. Plaza de San Juan de Dios

Startpunt van deze stadswandeling is het grote plein Plaza de San Juan de Dios, de vroegere markt waar al in de 16e eeuw een levendige handel gehouden werd in exotische goederen die de zilvervloot (La Flota de Indias) meebracht uit verre oorden. Op dit fraaie, open plein staat het gemeentehuis van Cádiz.

2. De Kathedraal en het Romeinse theater

De kathedraal is gelegen in de oude en zeer levendige volkswijk van Cádiz: El Pópulo. De bouw van deze enorme kathedraal startte in 1722 en duurde 116 jaar. Met elementen uit de barok en neoclassicisme en haar prachtige gouden koepel is ze een niet te missen blikvanger aan de kade. Het interieur is redelijk sober en er zijn enorme, ondergrondse (en wat muffe) crypten die je kunt bezoeken. Erg leuk is om één van de twee torens te beklimmen. Eenmaal boven heb je een geweldig zicht op de stad.

Vlak naast de Kathedraal vind je de restanten van een Romeins theater. Deze ruïnes zijn pas ontdekt in 1980, nadat een brand een deel van de wijk El Pópulo



verwoestte. Gebouwd in de 1e eeuw B.C. was Teatro Romano de Cádiz een van de grootste theaters van het Romeinse rijk en daarnaast het oudste theater van Hispania. Je kunt het gratis bezoeken.

Catedral de Cádiz

3. Mercado Central

De enorme Mercado Central is een van de oudste markten van Europa. Gelegen in het voormalige klooster van los Descalzos uit 1837 met een zuilengalerij van 4 meter hoog. Binnen die zuilengalerij is een nieuwe, functionele, hal gebouwd. Tot 14:00 uur kun je hier

dagelijks, behalve zondag en maandag, terecht voor al je verse inkopen waaronder een enorme verscheidenheid van vis en schelpdieren. Zalig souvenir voor mee naar huis is de gedroogde tonijn, mojama de atún, uit Barbate. Geniet rond lunchtijd of ‘s avonds van tapas met een koud biertje of een manzanilla sherry. De beroemdste tapa van Cádiz en mijn persoonlijke favoriet is de ‘tortillita de camarones’ – een gefrituurd pannenkoekje van tarwe- en kikkererwtenmeel met garnaaltjes. ¡Ñamñam!

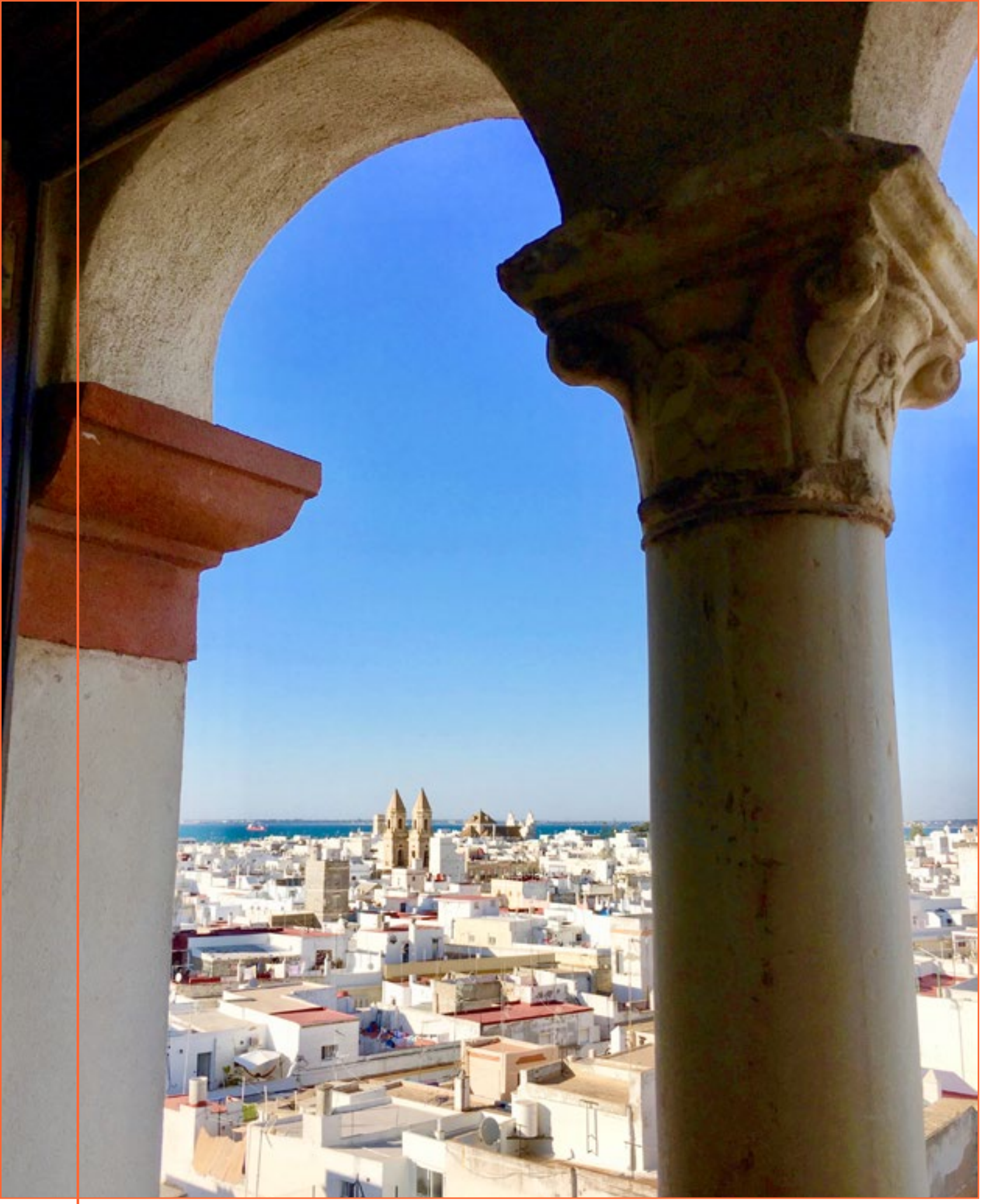
NB: Ook leuk: Koop je eigen verse vis op de markt en laat het bereiden in een van de naastgelegen restaurants!
TIP! Zelf tortillita de camarones maken? Kijk in mijn blog!

Tortillita de camarones

Over piraten, zeerovers en uitkijktorens

4. Torre Tavira

Als je voor het eerst in Cádiz komt moet je vooral vaak even omhoog kijken. Om de haverklap ontdek je dan bovenop een van monumentale woonhuizen een vierkant



torentje. Soms van 2 verdiepingen, soms 3 of 4. Vanaf hier kon je in de gaten houden of de handelsvloot, zeerovers of je geliefde in aantocht waren. Van de meer dan 160 torens van weleer zijn er nog 133 over, dat is best

bijzonder. De hoogste en meest bekende van deze torens is de Torre Tavira met haar Camara Obscura. Via een ingenieusspiegelsysteem kun je de hele stad ongezien bespieden. Vanaf boven kun je ook een bijzondere toren zien, die nergens vanaf de grond te ontwaren is. Deze heet dan ook “La Bella Escondida” (de verborgen schoonheid). Een bezoek aan Torre Tavira is de moeite waard. De Engels sprekende gids wijst je de meest emblematische panden van de stad aan en je hebt een geweldig uitzicht vanaf het dak! NB: Er is geen lift, dus het is even een klimmetje...

5. Iglesia Oratorio de San Felipe Neri

Het oratorium van deze barokke kerk heeft een indrukwekkend altaar waar het beroemde werk van Murillo uit 1680, “la Inmaculada Concepción” hangt. Maar Iglesia Oratorio de San Felipe Neri is vooral bekend vanwege het feit dat hier de eerste grondwet van Spanje; ‘La Pepa’, in 1812 werd uitgeroepen.*

*Tijdens de Napoleontische invasie van Spanje werd Cádiz het laatste bolwerk van de Spaanse natie en verzette zich heldhaftig tegen het beleg van Franse

troepen. Alle instituties van het koninkrijk worden overgedragen aan de stad en afgevaardigden uit alle gebieden van de monarchie (inclusief Latijns-Amerika en de Filipijnen) worden opgeroepen om de eerste Spaanse grondwet te schrijven. De grondwet; ’La Pepa’ werd uitgeroepen in het oratorium van San Felipe Neri op 19 maart 1812, de dag van San José. José is in de volksmond, Pepe, vandaar de bijnaam van ‘La Pepa’.



6. Visserswijk La Viña & Virgen de la Palma

De visserswijk La Viña heet zo omdat hier heel vroeger de wijngaarden, las viñas, van Cádiz lagen, buiten het oude centrum. Het is een gezellige wijk met kleine straatjes vol bars, restaurants en café's. Hier vind je het befaamde visrestaurant El Faro en ook de kleurrijke Taberna Casa Manteca. Het mooiste straatje in La Viña is de Virgen de la Palma met haar kerkje en de beschermheilige, La Virgen de la Palma. Zij wordt aanbeden omdat ze tijdens de tsunami van 1755, die volgde op de aardbeving waarbij Lissabon grotendeels werd verwoest, het water op wonderbaarlijke wijze precies voor de kerk een halt toe riep. Een streep op de muur geeft aan dat het water al tot 2,5 meter gestegen was. Een wonder!

7. La Caleta, het gezellige stadsstrand van Cádiz

Van de zon, die hier 300 dagen per jaar schijnt, kun je genieten op La Caleta. Het is goed toeven aan dit mooie baaitje met zacht kabbelende golven, vissersbootjes, goudgeel zand en de fraaie houten Balneario, voormalig Spa en nu Centro de Arqueología Subacuática.

(Onderwater Archeologisch Centrum). La Caleta wordt geflankeerd door twee imponerende forten: Castillo de San Sebastián en Castillo de Santa Catalina. Beiden zijn te bezoeken en een ommetje waard. Een beroemde filmster die op La Caleta gefilmd werd (Naast Loes Luca in de film ‘Mi Vida’) is Halle Berry, die in haar oranje bikini uit de zee oprees in James Bond’s ‘Die Another Day’.

Een heerlijke plek met schaduwrijke zitjes en een fijn briesje van zee

8. Parque Genovés

De grote botanische tuin uit de 18e eeuw is een fraaie, nostalgische oase van groen met meer dan 65 verschillende soorten bomen. Palmen en bananenbomen en andere, met hele exotische namen zoals de Pohutukawa, die met felrode pluisachtige bloemen wel 20 meter hoog wordt. En de ‘Casuarina equisetifolia’, de Australische pijnboom, om maar een paar te noemen. Halverwege de tuinen is een kleine ‘kiosko’ met een terras. Een heerlijke plek met schaduwrijke zitjes en een fijn briesje van zee.



9. Plaza Mentidero & Calle Veedor

Het kleine driehoekige plein Plaza Mentidero, tussen de botanische tuinen en het grote Plaza de San Antonio is een bijzondere plek. Het is uitnodigend, het ademt geschiedenis. Er zijn kleine terrasjes en eettentjes met geweldige tapas. De geschiedenis van het plein gaat terug tot 1755 en op een bord aan de muur van het cafeetje “La Mentirosa’ lees ik dat dit dé plek was waar roddelaars en leeglopers bijeenkwamen om geruchten te verspreiden, vandaar de naam Mentidero, roddelhoek. Samen met de wijk La Viña speelt dit plein een hoofdrol tijdens het

carnaval van Cádiz, beroemd om haar satirische, vaak politiek getinte spotliederen. Let ook op de mooie fontein aan het einde van het pleintje.

10. Plaza de San Antonio

Aan dit grote, open plein vind je de ranke Iglesia de San Antonio en het prachtige monumentale Casino Gaditano, een voormalige besloten sociëteit uit 1844 waar alleen heren toegang hadden. Het Casino in barokstijl heeft een indrukwekkende Mudejar patio en binnenkamers. Hier is een restaurant en een leuke koffiebar. Op de 1e verdieping is een fraaie bibliotheek, officieel mag je daar niet in maar dat heb je niet van mij...

11. Plaza de Mina

Plaza de Mina is een fijn, groot plein met prachtige oude bomen, terrasjes en speeltuintjes. Hier eet je het allerlekkerste, zelfgemaakt ijs van de stad (Pazza Mina). Verder is hier het ‘Museo de Cádiz’, hét museum van de stad over haar geschiedenis terug naar de eerste bewoners. Een hoogtepunt in de collectie zijn de Fenicische sarcofagen. Ook zijn er veel voorwerpen uit de Romeinse tijd. (Gratis entree, maandag gesloten).


Estrella Galicia
Estrella Galicia

12. Plaza de San Fransisco

Plaza de San Fransisco is een van de levendigste pleintjes van Cádiz. Van oudsher al een plek waar horeca en hotels zich vestigden. Er wordt tot diep in de nacht gegeten en feest gevierd. Hier vind je het fraaie klooster van San Francisco en een heerlijke, stoffige boekhandel met antieke- en tweedehands boeken en vergeelde ansichtkaarten, Librería Raimundo.

13. Calle Rosario

In de gezellige Calle Rosario, (met leuke vintage winkels volgens mijn dochter), ligt een juweel van de Gaditaanse Neoklassieke architectuur verstopt. Het Oratorium de la Santa Cueva. Deze tempel bestaat uit een sobere, ondergrondse kerk met daarboven een uitbundige, kleurrijke kapel met prachtige kunstwerken, waaronder houtsculpturen van Gandulfo en Vaccaro en drie schilderwerken van Francisco de Goya. Joseph Haydn componeerde zijn werk “De zeven woorden van onze Verlosser aan het Kruis” voor deze kapel, die wordt beschouwd als een van de topstukken van de Spaanse religieuze neoklassieke architectuur.

14. Plaza de Candelaria

Aan het rustige en lommerrijke Plaza de Candelaria vind je het enige romantische Grand Café van Andalusië; Cafe Royalty. Beetje stoffig en rijkelijk gedecoreerd met bladgoud en met schilderwerken van Felipe Abarzuza. ‘On-Spaans’ en weer eens iets anders voor een ontbijt of een ‘high tea’. Aan dit plein vind je ook het geweldige restaurant van de Nederlandse chefkok Leon Griffioen: Código de Barra - zie ook bij de eettips.



Tips

Fietsen in Cádiz

Een fijne manier om een stad te leren kennen is op de fiets en Cádiz leent zich uitstekend om per fiets te ontdekken! In Cádiz kun je terecht bij Las Bicis Naranjas. Je kunt hier fietsen huren en men geeft graag tips voor leuke routes. Je kunt natuurlijk ook met een gids op pad. Aanrader.

Las Bicis Naranjas

Ya en tu Casa

Wil je Spaanse heerlijkheden naar huis laten sturen, ga dan naar ‘Ya en tu Casa’, aan de Plaza de Candelario gelegen. De Italiaanse Claudia en Diego hebben een uitstekende neus voor topproducten uit de streek.

Ya en tu Casa

Flamenco

Cádiz en het nabijgelegen Jerez de la Frontera vormen de bakermat van de flamenco. Dé plek in Cádiz voor gepassioneerde flamenco dans en zang is Taberna Flamenca la Cava, hier worden dagelijks shows gegeven.

Taberna Flamenca la Cava

Tips

Restaurants

La Curiosidad de Mauro Barreiro

Jonge chef Mauro van La Curiosidad de Mauro Barreiro leerde zijn vak hier in Andalusië, maar ook in Barcelona, Baskenland en België! Uitstekend restaurant, verrassende kaart met zeer betaalbare lokale en internationale gerechten. Een 9 gangen degustatiemenu voor nog geen € 50,-, maar ook mooie tapas. Feest voor de zintuigen!

La Curiosidad de Mauro Barreiro

Código de Barra

Aan het kleine Plaza de Candelario vind je het elegante en gastronomische restaurant van de Nederlandse chefkok Leon Griffioen: Código de Barra. De traditionele gerechten uit Cádiz met een moderne en creatieve twist. Een absolute aanrader! Mooie wijnkaart met ook een ruime keuze uit de sherrywijnen. (Vooraf reserveren een must).

Código de Barra

El Faro de Cádiz

Restaurant el Faro in de wijk la Viña is een instituut in Cádiz. Het begon allemaal in 1964, toen Gonzalo Córdoba de vers aangekomen vis uit La Caleta verkocht in een kleine tasca, een barretje. Maar die plek werd beroemd en breidde zich uit over meerdere panden. De eetzalen zijn deftig, met kraakhelder linnen maar de bar is een gezellige boel met uitmuntende tapas.

El Faro de Cádiz

Tapas

Tips

Bar el Veedor

Ultramarinos bar el Veedor, is een combinatie van een winkel met prachtig ingeblikte vis- en vlees conserven en een bar waar ter plekke tapas bereid worden. Probeer een sherry van het vat, de droge Manzanilla of de wat zoetere Amontillado bij de hemelse tortilla!

Calle Veedor, 10

Ultramarinos bar el Veedor

Tapas Bar Casa Pepe

In deze bar zonder poespas krijg je traditionele tapas voorgeschoteld, bereid met de allerbeste ingredienten die er dagelijks op de markt te koop zijn. Probeer ook de verrukkelijke stoofschotels die in het piepkleine keukentje bereid worden.

Calle de la Rosa 28.

Tapas Bar Casa Pepe

Minibar La Tabernita

Nóg zo'n geweldige plek om tapas te eten (en nog wel in het mooiste straatje van La Viña) De kaart is niet heel uitgebreid maar de prijs-kwaliteitverhouding en de service is geweldig. Uitstekende, wisselende wijnkaart.

Minibar La Tabernita

La Tapería de Columela

In deze kleine tapasbar is het altijd druk. Een geweldig uitgebreid tapas menu met klassieke maar ook hippe tapas en zelfs een aparte "Tapas para niños". Uitstekende kwaliteit voor een klein prijsje! Ook mooie wijnen.

La Tapería de Columela

Accommodaties

Tips

Hotel Casa de las Cuatro Torres

€10 CASHBACK

Casa de las Cuatro Torres is een fraai Palacete uit 1736, gebouwd door de rijke koopman Juan de Fragela. Met op het dak een uitkijktoren met 360 graden uitzicht over de stad en de oceaan. Hier kun je logeren in een van de 12 kamers en 8 appartementen. Een pareltje!

Hotel Casa de las Cuatro Torres

Casa Bugambilla

€10 CASHBACK

Casa Bugambilla, aan het fraaie, zonnige Plaza de San Antonio, is een tiptop verzorgd, ruim en licht appartement geschikt tot 4 personen. Dit fijne, recent gerenoveerde appartement is van Minouche en Serge, zij zijn ook eigenaar van het heerlijke Paraíso Perdido rural resort in de bossen bij Conil de la Frontera. Voor beide locaties geldt de cash-back actie!

Casa Bugambilla

Paraíso Perdido in Conil de la Frontera

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



14. Vejer de la Frontera

‘La niña mimada del sur’



Over Vejer

Vejer de la Frontera is een wit vestingstadje op een hoge, groene heuvel van 220 meter, op 10 minuten van de maagdelijke stranden van de Costa de la Luz. Met haar rug naar de zee en uitkijkend over de bergen van de Alcornocales en de glooiende velden van de voormalige lagune la Janda. Met haar smetteloos witte huizen en daar bovenuit in zandkleur de kerktoren, het kasteel en de Arabische stadsmuren. ‘La niña mimada del sur’ - Het lievelingetje van het zuiden - wordt Vejer ook wel genoemd.

Ik woon hier nu 8 jaar en hou elke dag een beetje meer van dit prachtige stadje en haar ontzettend fijne inwoners. Ik ga hier nooit meer vandaan.

Besaro, Bashir, Vejer, een onneembare vesting

In Vejer de la Frontera zijn sporen van bewoning gevonden vanaf 800 v. Chr., maar dit gebied is al veel langer bewoond, er zijn in de omgeving grottekeningen gevonden uit de neolithische tijd (6500–3000 voor Chr.) De Romeinen noemden haar Besaro, de Moren Bashir. Door haar hoge ligging was Vejer (spreek uit Béégèr)



een gewilde locatie maar de dikke vestingmuren hielden belagers tegen en Vejer is nooit in handen gevallen van piraten en slavenhandelaren die deze kusten onveilig maakten. In de middeleeuwen kon je Vejer vanaf de oceaan per boot over de Río Barbate bereiken. Barca de Vejer, aan de voet, was de haven en overslagplaats. Vanaf het jaar 711 was Vejer ruim vijf en een halve eeuw in de handen van de Moren. Overblijfselen van deze rijke cultuur zie je nog steeds, zoals de hoefijzervormige poort van het kasteel, de stadsmuren en het stratenplan.

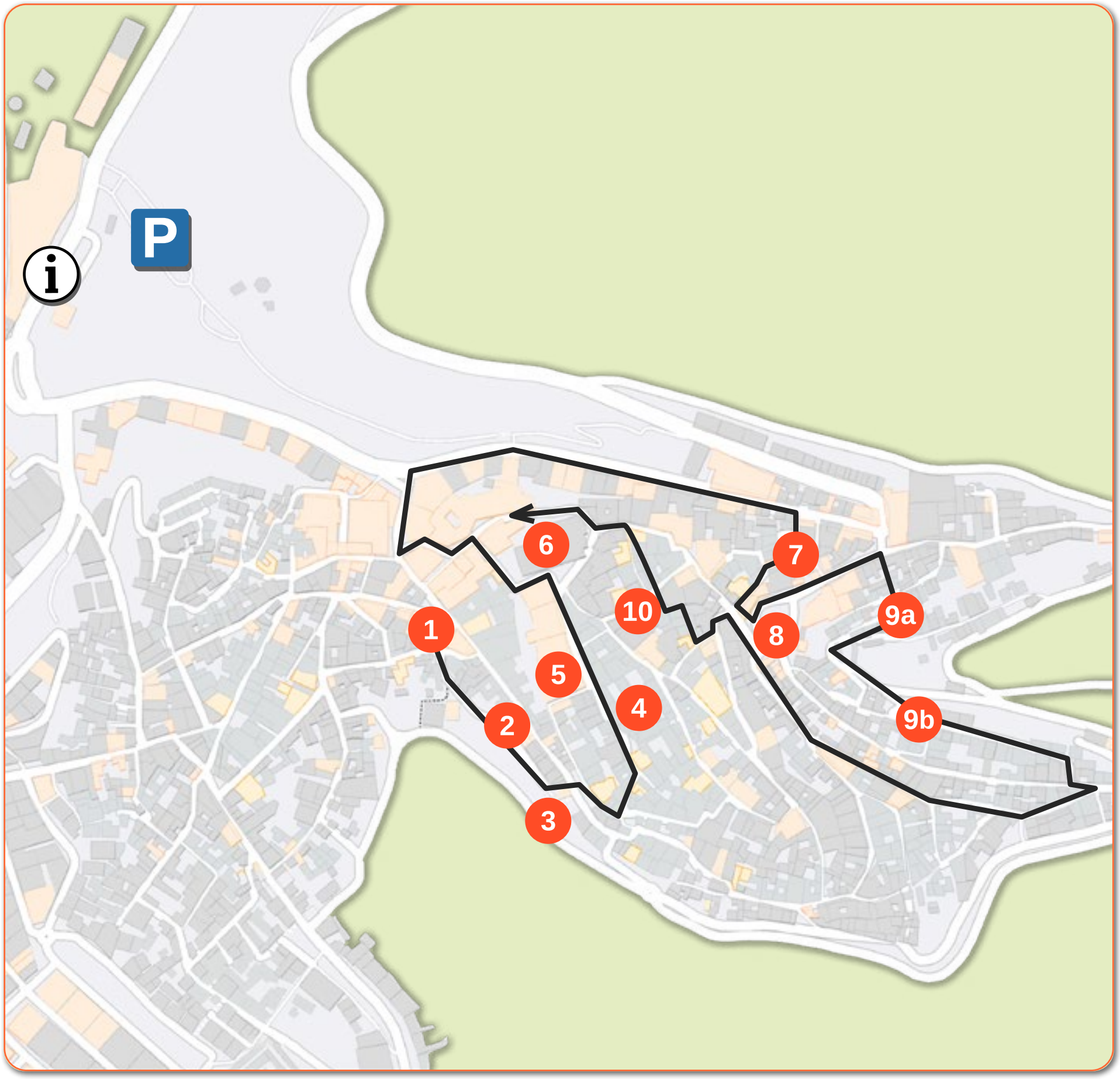
De Arabische stadsmuur heeft 4 poorten: Arco de La Segur, Puerta de Sancho IV, Arco de la Villa en Arco de la Puerta Cerrada. Er zijn in Vejer nog drie uitkijktorens: Die van San Juan, de Corredera en bij het stadspaleis de Mayorazgo. (Klim op de laatste voor geweldige uitzichten!)

Een wandeling om en door Vejer

Je kunt helemaal buitenom het oude centrum heenlopen over de Paseo de las Cobijadas, met steeds om elke bocht een ander uitzicht. Het grootste gedeelte van het oude centrum is autovrij en je kunt hier uren ronddwalen. Beeldige steegjes zijn de Callejon Oscuro, Arco de las Monjas, de Judería. Vanaf Calle Tripería en Arrieros heb je een prachtig zicht op het oude dorp. Aan de rand van Vejer vind je een aantal windmolens die zó uit Cervantes ‘Don Quijote’ lijken te komen.

M’n hondje Tommie en ik hebben ons tijdens de corona-lockdown periode ernstig verdiept in de geheime steegjes van ons mooie dorp en samen bijgaande route bedacht waarin je de beste indruk en de mooiste uitkijkjes krijgt!

De kaart



De Stadswandeling



1. De lekkerste gebakjes van Vejer

Pasteleria Galván is de oudste patisserie van Vejer met heerlijke baksels uit de eigen bakkerij. Vele nog traditioneel gemaakt van niet veel meer dan meel, eieren, water en een vleugje oosterse kruiden, erfgoed van het Arabische verleden. De ouderwetse tearoom is behangen met vergeelde foto's van het dorp, zoals die van toen een stier werd losgelaten op de Plazuela en de bar aldaar binnendrong, de bezoekers de stuipen op het lijf jagend.

2. 600 antieke radio's in een verstopt museum

In Calle Juan Bueno ligt op nummer 26 het elektra & souvenir winkeltje van de 81 jarige Ángel Tinoco, historicus en elektricien, die hier in zijn werkplaats al vanaf oudsher radio's en andere apparaten repareert. Door de jaren heen bleven er vele buitenlandse exemplaren achter waar hij niets mee kon vanwege het verschil in voltage tussen Spanje en de rest van de wereld. Het werden er zoveel dat hij er maar een museumpje van heeft gemaakt. Achterin de winkel mag je door een gordijn een ruimte in waar de wanden van top tot teen bedekt zijn met radio's, waaronder zeer zeldzame exemplaren.

3. La Cobijada – de gesluierde

Op dit pleintje zie je het beeld van La Cobijada: het symbool van Vejer: Een mysterieus gesluierde dame, geheel gehuld in een zwarte mantel. Het lijkt een islamitisch kledingstuk maar de oorsprong is Castilliaans, uit de 16e en 17e eeuw. Over een witte rok en een lijfje al dan niet rijkelijk versierd met kant wordt een zwarte mantel geslagen die haar volledig bedekt, behalve het linkeroog.

Mysterieus gesluierde dame

4. Het kasteel

In de 10e eeuw had Bashir, zoals Vejer toen heette, een medina, een kasbah en een mezquita. De ommuurde stad kreeg op de hoogste plek een Castillo. Van dit kleine fort met een toegangspoort is nog de hoefijzervormige poort bewaard gebleven. Het was de zetel van de Guzmán dynastie en later van de Duques de Medina. Het kasteel heeft een mooie binnenplaats met welriekende jasmijn. Vanaf de omgang heb je een prachtig zicht op het dorp. Het kasteel wordt in 2020 gerestaureerd.



5. Convento de las Monjas Concepcionistas en Arco de las Monjas

Naast het Convento de las Monjas Concepcionistas met haar renaissance poort, nu het museum van Costumbres & Tradiciones de Vejer (Volkenkunde) ligt het meest fotogenieke straatje van Vejer: De Arco de las Monjas. De bogen in dit straatje zijn geplaatst om het klooster te ondersteunen na de aardbeving van 1773.



6. Iglesia del Divino Salvador

Deze kerk is gebouwd op de hoogste plek in het dorp in het jaar 1300 op de restanten van een Moorse mezquita. Binnen kun je de twee perioden waarin de kerk gebouwd is van elkaar onderscheiden als je naar de bogen en decoraties kijkt. Één gedeelte in mudejarstijl, het tweede gotisch. Naast het altaar liggen de beelden die tijdens de Semana Santa, de heilige week voor Pasen, in het dorp rondgedragen worden door zowel mannen als vrouwen en

soms op blote voeten. Het zijn behoorlijk zware stukken en het vergt een hele concentratie om ze door de soms onmogelijk nauwe en bochtige straatjes te navigeren.

7. Casa del Mayorazgo

De Casa del Mayorazgo is een barok herenhuis uit de 18e eeuw, met een uitkijktoren die diende om het dorp te waarschuwen tegen piraten en andere vijanden. Je mag hier naar binnen en kunt via twee patio's, waar Manuel de meer dan 450 bloempotten water geeft op de toren klimmen voor een mooi uitzicht over het dorp en de glooiende omgeving. Vergeet niet een kleine donatie te doen in de collectebus.

8. Plaza de España

Op de Plaza España werden in de 16e en 17e eeuw de stierengevechten gehouden. In 1957 is er de fraaie kikkerfontein met handgeschilderde, Sevilliaanse tegels gebouwd, in die tijd zwommen er goudvisjes in de fontein en sinds die tijd wordt het in de volksmond Plaza de los Pescaítos (Plein van de kleine visjes) genoemd. Aan het plein liggen leuke terrasjes. Bij het naastgelegen La Piccolina moet je zijn voor echte Italiaanse cappuccino.

9. Voor mooie uitkijkjes

Een leuk vervolg van de wandeling is om vanaf de Plaza España richting Calle Merced te lopen en de steile trappen van calle Jesus, de eerste afslag rechts, af te gaan. Je ziet dan halverwege een prachtig steegje vol bloemen en potten, Cilla Vieja, maar je gaat verder naar beneden en naar rechts. Hier kun je dan meteen weer ophoog, langs pizzeria Isabela. Vanaf de Calle Tripería en Arrieros heb je een prachtig zicht op het oude dorp. Steek calle Fuente over en loop via Palomina, Misericordia en San Juan terug naar de Plaza Espana.

10. Callejón Oscuro - Donker steegje

Ga door de poort Arco de la Villa links Calle Canalejas in en neem het eerste straatje rechts, de trappen op, en dan meteen weer rechts: Callejón Oscuro. Leuk! Via Badillo kom je weer bij de kerk uit. Door de Arco de Segur poort, langs onze stamkroeg met de wijnranken loop je naar beneden en ben je weer terug op de Plazuela.

Eettips

Tips

Voor hen die Vejer de la Frontera voor een eerste keer bezoeken is het enorme aantal uitstekende eetgelegenheden een grote verrassing, ik noem een paar favorieten.

El Jardín de Califa

El Jardín del Califa blijft een van de meest populaire eetgelegenheden in Vejer. Boek een tafeltje in de prachtige binnentuin en geniet van de Marokkaanse geïnspireerde keuken. Mooie lokale wijnen.

El Jardín de Califa

Viña y Mar

Viña y Mar is de enige sherrybar van Vejer. Er is een kleine kaart met mooie, creatieve gerechten, een goede selectie van interessante wijnen en meer dan 40 verschillende sherrywijnen. Leuk terras waar je de hele avond heerlijk mensen kunt kijken.

Viña y Mar

Tips

Corredera 55

Corredera 55 is een gastvrij restaurant met een heerlijk terras aan de ‘boulevard’ van Vejer. De hele dag geopend voor lunch en diner. Een verrassende kaart met ook fijne vegetarische opties. Laat je verwennen door Ellie Cormié en haar enthousiaste staf.

Corredera 55

La Piccolina

Voor een zalig ontbijt met echte cappuccino of een Italiaanse lunch met fijne pasta gerechten en heerlijke salades moet je naar La Piccolina aan het Plaza España. Binnen zijn maar 3 tafeltjes maar buiten is een leuk terras.

La Piccolina

Taberna la Judería

In de gezellige Taberna de Judería aan het allermooiste steegje van het dorp eet ik zelf graag, de bediening is supervriendelijk, op de kaart staan zalige vegetarische gerechten, er worden mooie wijnen geschonken en je hebt er een fantastisch uitzicht over het dorp.

Taberna la Judería

Tapas en Flamenco

Tips

Bar Caragato

Aan de Plaza del Paz vind je bar Caragato met fijne tapas voor weinig en in de weekenden Flamenco optredens. Leuk terras onder lommerrijke bomen.

Bar Caragato

Bar Poniente

Net buiten Vejer, aan de Camino de Soldados ligt Bar Poniente. Vanaf hier wordt geparapent en op het enorme terras kun je genieten van geweldige zonsondergangen boven de oceaan!

Bar Poniente

La Bodeguita

Onder de wijnranken naast de Arco de la Segur poort ligt onze stamkroeg, La Bodeguita, hier is op vrijdagavond meestal livemuziek.

La Bodeguita

La Bien Pagá

La Bien Pagá is een sfeervolle ‘Flamenco tablao’ waar regelmatig in de weekenden Flamenco optredens verzorgd worden.

La Bien Pagá

Accommodaties

Tips

Casa Shelly

€10 CASHBACK

Casa Shelly van Chris en Javier is een perfect verzorgd en stijlvol boutiquehotel in een monumentaal pand in het oude centrum. Er zijn 7 kamers rondom een Andalusische patio. De inrichting is een fraaie mix van de beide landen van afkomst van de eigenaren: koel Zweeds en levendig Spaans.

Casa Shelly

Las Palmeras

€10 CASHBACK

Naast La Califa, en behorende bij dit hotel, ligt het monumentale Las Palmeras met zwembad waar de familysuites met terras ideaal zijn voor gezinnen.

Las Palmeras

La Casa del Califa

€10 CASHBACK

In La Casa del Califa aan het fraaie Plaza de España word je zeer gastvrij en professioneel ontvangen. Dit kleurrijke hotel ligt verspreid over 11 historische panden die met elkaar verbonden zijn via gangetjes en trappen. Een plaatje! De Africa suite helemaal bovenin is helemaal een droomplek.

La Casa del Califa

Buiten Vejer

Tips

Beeldenpark Dehesa de Montenmedio

Op 6 km buiten Vejer, aan de N340 richting Tarifa ligt het landgoed Montenmedio, met de NMAC Foundation, een openluchtmuseum voor hedendaagse kunst waar je in het dennenbos kunstprojecten van nationale en internationale kunstenaars kunt bewonderen. Naast de vaste collectie zijn er tijdelijke installaties. In de weekenden en vakantieperiodes worden er workshops voor kinderen gehouden, naast theatervoorstellingen, dans en muziekoptredens.

Fundación NMAC

Tips

Het strand van Vejer

Vejer heeft ook een eigen, prachtig wit zandstrand: El Palmar. Op 12 kilometer rijden door het zacht glooiend landschap. El Palmar is chill en zeer geliefd bij surfers die buiten het hoogseizoen het grootste deel van de bevolking uitmaken. Als je aan komt rijden vanaf het binnenland en bij de rotonde aan de oceaan rechts - of linksaf slaat denk je na een paar kilometer: “Waar is het centrum?”. Nou. Dat is er niet. El Palmar is een lang lint laagbouw aan zee, met haaks erop landweggetjes de weilanden in. Aan de ‘boulevard’ vindt je een aantal uitstekende (vis) restaurants en strandtentjes. Vanuit hier is het een leuke wandeling over het strand naar Conil en terug! (totaal ongeveer 8 km).

Freetours Vejer

In Vejer geeft fotograaf en gids Juan José rondleidingen door het dorp. Je betaalt hem aan het einde wat je de tour waard vond!

Freetours Vejer

€ 10 Cashback!



Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!



Activiteiten en excursies


LAND ROVER
SANTANA
VA·4737·I

Naast wandelen is er aan de Costa de la Luz en in het achterland natuurlijk nog veel meer te beleven! In dit hoofdstuk vind je mijn - beknopte - selectie van interessante excursies en avonturen. Van birdwatchen, dolfijn excursies en flamencoshows tot surfen en sherry tours!

Birdwatching



Wil je in deze omgeving met ervaren gidsen op stap? Javier en Yeray van Birding the Strait in Tarifa organiseren een onvergetelijke en zeer betaalbare kennismaking met de ongelofelijke vogelrijkdom van deze streek voor je. Kijk op hun website voor alle tours en programma's op maat. NB: De prachtige foto's van de vogels in dit boek zijn ook van hen!

Birding the Strait

Dolfijn - en walvis excursie



Bij Tarifa ontmoeten de Atlantische oceaan en de Middellandse zee elkaar en het voedselrijke water brengen tonijnen, dolfijnen, orka's en walvissen naar de Straat van Gibraltar. Vanuit Tarifa kun je tijdens 2 – 3 uur durende boottochten de dolfijnen en walvissen van heel dichtbij bewonderen. Van april t/m oktober vertrekken er dagelijks meerdere boten.

Turmares

Fietshuur Vejer en Conil



Fietsen is heel populair in Spanje, ook al is het een heel andere tak van sport dan in ons vlakke kikkerlandje. Om de heuvelachtige omgeving op eigen houtje te verkennen kun je E-bikes, ATB en citybikes huren. Of fatbikes, voor op het strand!

Bicicletas Francisco Vejer

Conil Bikes

Fietsen op de Vía Verde



Ten noorden van de Sierra de Grazalema kun je een van de mooiste Vía Verdes van Spanje fietsen. 37 kilometer over de oude, nooit gebruikte spoorlijn van Puerto Serrano naar Olvera door een zeer afwisselend landschap met een gierenkolonie halverwege.

Vía Verde

Fietstours in Cádiz



Cádiz is door haar ligging op een schiereiland een heerlijke, compacte stad en perfect om al fietsend te verkennen! Alleen of met een gids. Er zijn door de stad diverse fietspaden en je komt altijd weer bij zee uit!

Las Bicis Naranjas

Flamenco



De provincie Cádiz en met name Jerez de la Frontera is de bakermat van de Flamenco. Volgens goede vriendin en gids in Jerez, Caroline Maas, worden de beste Flamenco optredens in deze stad opgevoerd in Tablao Puro Arte. Flamenco Cale is ook een goede keuze en voor een heel knusse en authentiek Andalusische ervaring moet je zijn in de Sherry Tabanco El Pasaje.

Tablao Puro Arte

Flamenco Cale

Tabanco El Pasaje

Gids Caroline Maas

Food & wijntours en kookworkshops



Een van de manieren om de cultuur van een gebied goed te leren kennen, is door haar lokale gastronomie en wijnen. Vanuit Vejer de la Frontera organiseert de Schotse Annie B een tongstrelende kennismaking met de culinaire hoogtepunten van Cádiz met haar exclusieve kookworkshops en food & wijntours.

Annie B’s Spanish Kitchen

Jeepexcursie in de Sierra de Grazalema



Een geweldige manier om de bergen in de omgeving van Ronda te ontdekken is om op stap te gaan met onze Vlaamse vriend en fotograaf Chris Mees. Chris woont hier al meer dan 20 jaar en brengt je met zijn oude, legergroene Landrover op plekken waar je anders nooit zou komen. Tours op maat voor max. 5 personen.

Chris Mees Jeep Tours

Kajakken of zeilen op zee



Een leuke dag op het water is met een kajak of zeilboot! Het is veilig en gemakkelijk roeien op de beschutte wateren voor de kust van Chiclana of vaar naar het Castillo Sancti Petri op het eiland!

Sancti Petri Kayak

Kitesurfen



De Rio Salado in Conil, de baai van Trafalgar bij Caños de Meca, de baai van Bolonia en de stranden los Lances en Valdevaqueros bij Tarifa zijn dé locaties waar gekitesurfd word. Vooral Tarifa, waar het bijna altijd waait, is een mekka voor kite- en windsurfers.

Ocean Kite School

Klimbos



In de pijnboombossen bij Conil de la Frontera is een mooi klimbos met verschillende parcours. Let op: Je moet minimaal 1.15 m lang zijn en doe deugdelijk schoeisel aan, op slippers kom je er niet in!

Entreramas Aventura

Klimmen en abseilen



Bij Tarifa ligt de indrukwekkende Cerro de Bartolo met fraaie rotsformaties, waaronder de Tajo del Búho met de Mosaico, erg populair bij klimmers. Onze kids hebben hier de basics geleerd van Chris van Girasol Adventure. Chris spreekt Engels en Duits.

Girasol Adventure

Paardrijden op het strand van El Palmar



Vanuit El Palmar worden er paardrijtochten voor beginners en gevorderden georganiseerd. Tochten van 2 – 2,5 uur op het strand en door de duinen van la Mangueta met Engels sprekende begeleiding.

Cortijo Mangueta

Paragliding



Vejer de la Frontera ligt op een heuvel van 220 meter. De zuidwestkant, met zicht op de Atlantische oceaan is de plek waar er paragliding vluchten gemaakt kunnen worden. Een duovlucht bij zonsondergang staat hoog op mijn eigen verlanglijstje!

Paragliding Vejer

Schildervakantie aan zee



Kunstenares Lucienne Frijns organiseert in Conil de la Frontera schilderweken aan zee voor beginners en gevorderden. Je wordt zeer gastvrij ontvangen, in de watten gelegd en professioneel begeleid. Engels, Duits, Spaans en Nederlands gesproken.

La Luce Schildervakanties

Sherry tours



Een rondleiding in een sherrybodega met een proeverij mag niet ontbreken tijdens je verblijf in Cádiz! Drie grote namen:

- Gonzáles Byass / Tío Pepe in Jerez: Beroemd en wat toeristisch maar helemaal prima.
- Lustau in Jerez: Befaamd sherry huis met kleinschalige tours.
- La Gitana in Sanlúcar de Barrameda: Een klassieker die je niet mag missen!

Gonzáles Byass / Tío Pepe

Lustau

La Gitana

Surf



De Costa de la Luz is zeer geliefd bij beginnende en gevorderde surfers en je vindt er meerdere surfscholen. Onze favorieten zijn Trafalgar Surf in Conil de la Frontera, waar Ramón, Ed en Joshua les geven en A-Frame Surf School in El Palmar, met haar eigen surfshop en een houten yoga studio aan zee.

Trafalgar Surf

A-Frame Surf School

Wellness



Tussen al die sportieve avonturen door is er niks fijner dan jezelf lekker te laten verwennen met een uitgebreide, ontspannende massage of voetreflextherapie. In Casa de Elefante, in het oude centrum van Vejer wordt je zeer professioneel ontvangen door de Engels sprekende Daniel uit Madrid en zijn team. Je komt herboren naar buiten!

La Casa del Elefante

Yoga



Yoga en surf horen een beetje bij elkaar. Nu surf ik niet maar doe wel aan yoga! Fijne, houten yogastudio's zijn die van A-Frame aan zee in El Palmar en Nydo, in de glooiende heuvels achter Conil. Hier worden bijvoorbeeld door Laura Palmer en Jana Doss les en workshops, ook in het Engels gegeven.

El Palmar Yoga

Nydo Conil

Yogadocente Laura Palmer

Yogadocente Jana Doss


LA
BODEGUITA

Tips

Restaurants en accommodaties

Bij de meeste wandelingen staan tips waar te eten en te verblijven. Hier vind je ze allemaal op een rijtje, op alfabet qua locatie.

Restaurants

Benamahoma

La Tasquita del Majaceite

Bolonia

Restaurant Otero

Chiringuito La Cabaña

Cádiz

El Faro de Cádiz

La Curiosidad de Mauro Barreiro

Código de Barra

Columela Tapería

Tapas Bar Casa Pepe

Caños de Meca

Restaurante Castillejos

El Bosque

La Divina

Mesón El Tabanco

Gaucín

Restaurant Platero & Co

Medina Sidonia

Venta La Duquesa

Restaurant El Duque

Bar Cádiz

Bar Ortega

Puerto de Galiz

Venta Puerto de Galiz

San Pablo de Buceite

Restaurant La Estación

Tarifa

Restaurant El Lola

Restaurant La Favela

Cafe Azul

Beachbar El Chiringuito

Beachbar Hurricane hotel

Vejer de la Frontera

Restaurant Corredera 55

El Jardín del Califa

Restaurante Patría

Taberna de Judería

Sherrybar Viña y Mar

La Piccolina

Zahara de la Sierra

Restaurant Al Lago

Zahara de los Atunes

Restaurant Antonio

Accommodaties

Ontvang € 10 Cashback bij je reservering!

Ontvang € 10 Cashback bij alle genoemde accommodaties! Wat moet je hiervoor doen? Geef bij je reservering (rechtstreeks bij de accommodatie) door dat dit een ‘Anne’s Walking in Cádiz’ tip is en toon dit ebook bij aankomst voor € 10,- Cashback of korting!

Cádiz

- Hotel Casa de las Cuatro Torres
- Casa Bugambilla

Caños de Meca

- Casas Karen
- Hotel Madreselva
- Palomar de la Breña

Conil de la Frontera

- Paraíso Perdido

Costa de la luz

- Conil.nl vakantiehuizen

Medina Sidonia

- Casa Reza
- Suites La Vista de Medina

Sierra de Grazalema

- Hotel El Horcajo
- Cortijo las Piletas

Tarifa

- Appartementen en suites Dar Cilla

Vejer de la Frontera

- La Casa del Califa
- Las Palmeras
- Casa Shelly
- Finca la Hijuela
- Hotel La Botica
- Hotel Plaza 18

Sociale media

Contact

Ardanza Media BV
Postbus 1089
1400 BB Bussum
Nederland

Tel: +31 (0)6 278 63 776
info@walkingcadiz.com
www.walkingcadiz.com
www.ardanza.nl

KVK 30178274

We hopen dat je geniet van je wandelingen in Cádiz!

Mocht je opmerkingen of aanvullingen hebben op de routes of een leuke tip qua eten of activiteiten dan hoor ik dat natuurlijk heel graag! Stuur dan een e-mail naar: info@walkingcadiz.com

‘Wandelen in Cádiz’ is een uitgave van
Ardanza Media & Ardanza Reizen, reisspecialist Spanje&Portugal.
Voor meer informatie over onze kleinschalige rondreizen verwijzen we je graag naar onze website: www.ardanza.nl

De provincie Cádiz, in het uiterste zuiden van Spanje, heeft een verbazingwekkende variatie in landschappen. Van de hoge toppen van de Sierra de Grazalema in het Noorden tot de glooiende heuvels in het Zuiden, met miljoenen zonnebloemen in het voorjaar. Met moerassen, kliffen, sprookjeswouden en uitgestrekte zandstranden aan de Costa de la Luz, ‘de kust van het licht’. Paradijs voor birdwatchers, rustzoekers en wandelaars.

In dit boek beschrijft Anne Middelkamp haar 14 favoriete wandelroutes in de bergen en langs de kust van Cádiz, waar zij woont. Verrassende wandelingen langs kabbelende beekjes en over geitenpaadjes. Door bossen en over heuvels met Afrika aan de overkant en gieren boven je hoofd. Met een stadswandeling in Cádiz en Vejer de la Frontera, interactief kaartmateriaal, tips en ontdekkingen. Om je verblijf in Cádiz onvergetelijk te maken is er een overzicht van organisaties die ter plekke activiteiten organiseren, van birdwatchen, dolfijn excursies en flamencoshows tot surfen en sherry tours.

Je ontvangt € 10,- cashback bij Anne’s selectie van hotels en appartementen!



Walking in Cádiz

www.walkingcadiz.com

ISBN 978-90-8258-271-0

